

№ 7 (68)

20 – 26 ЛЮТОГО 2009 р.

ОКСАНА ПАХЛЬОВСЬКА:
НАЗАД
ДО ЄВРОПИ.
Стор. 14

ІНША АМЕРИКА

Нове обличчя країни. Стор. 32

БУДНІ ПІСЛЯ СВЯТА

Обама втрачає
симпатиків. Стор. 30

ЗАПЛАТИМО ЗА ВСЕ

Чому Україні загрожує
банкрутство.
Стор. 22

13-Й ГРАВЕЦЬ

Як торгують
футболістами.
Стор. 68

ISSN 1996-1561

07>

Пропозиція для бізнесу – вигода для Вас

Супер BUSINESS life 30
та

Супер BUSINESS life 50
та

Samsung C140

за 49 грн*

Samsung C170

за 99 грн*

- 0,00 грн всередині мережі
- 0,50 грн на номери інших операторів
- 0,50 грн дзвінки в Росію
- 1,00 грн всі міжнародні дзвінки

** На кожні п'ять ліній, що будуть підключенні на умовах пропозиції.

* Більш детальну інформацію отримуєте в ексклюзивних точках продажу **life**, у центрах обслуговування абонентів **life**, за номером 8 800 20 5433 0 безкоштовно зі стаціонарних телефонів України або 5433 безкоштовно в мережі **life**; та на сайті www.BUSINESSlife.com.ua.

Послуги рухомого (мобільного) зв'язку, ліцензія НКРЗ АБ № 222715 від 17.11.2005 р. ТОВ «Астеліт», 03110, м. Київ, вул. Солом'янська, 11, літера «А», коди мережі 063 та 093.

BUSINESS life
GSM

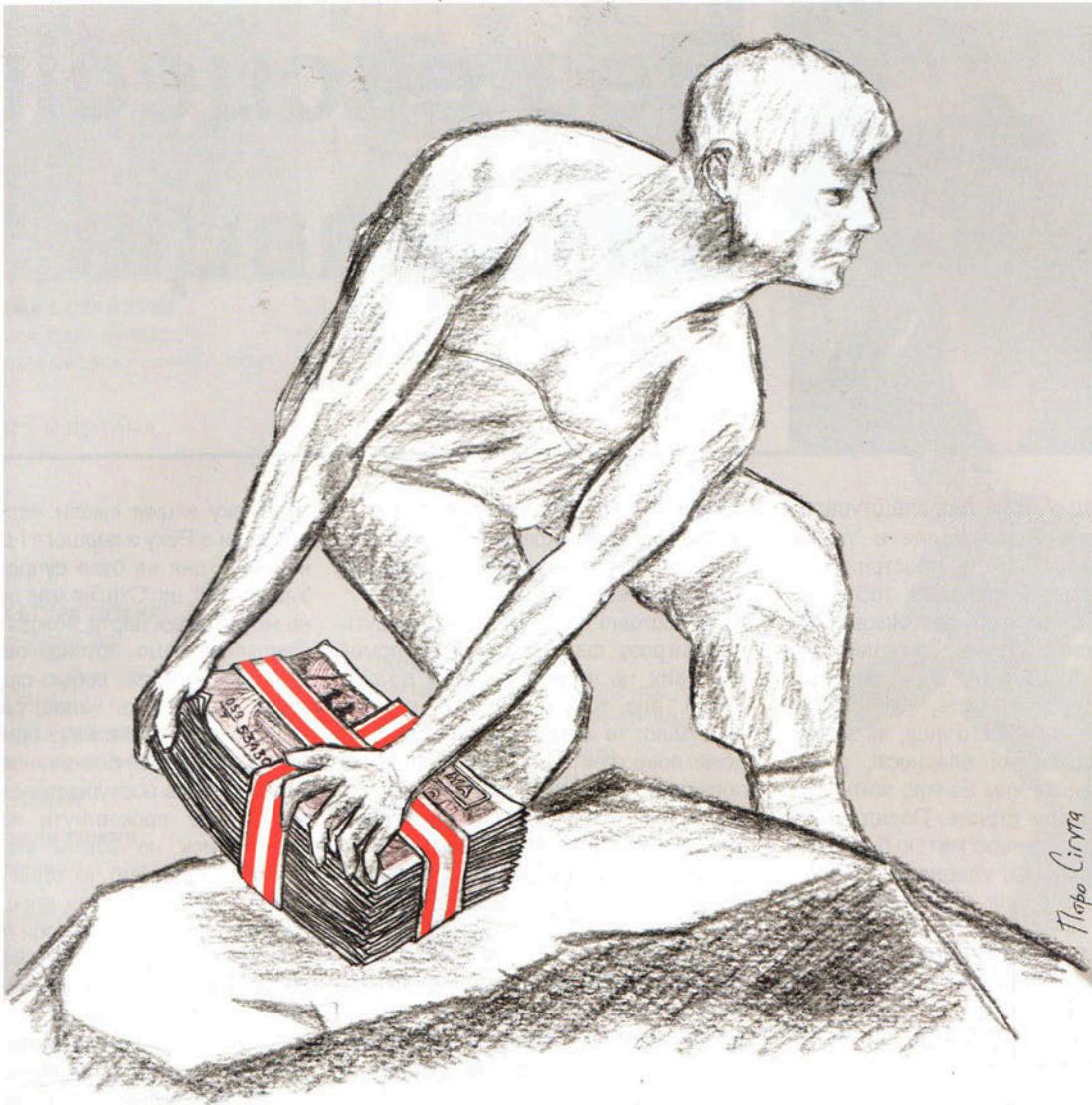
Індивідуальні мобільні рішення

ОБРАЗ

«Бити карбованцем» – усі вже забули, що ідома може матеріалізуватися. Назва валюти не має значення, важливіший

факт її відсутності в маси трударів. Хтось утратив 40% платні (бо отримує зі старого розрахунку за турсом 5,05), комусь її ще

(гривня, долар, євро, рубль) м'який. Якщо його під рукою немає, в хід може піти каменюка. Малюнок Петра Сілуги.

Петро Сілуга

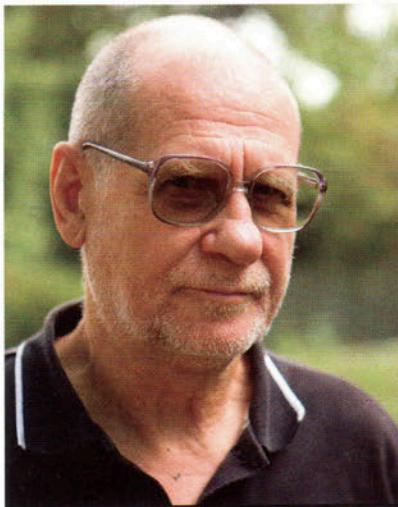
ypisannu ufl nobekhnum unbeskym knygn, a korecp npoccto binhusun, he sanjatnaneum za nonepelhi tpy nycuji... Kapgozahehu

Тиждень

Засновник ЕСЕМ Медіа ГмбХ
Видавець ТОВ «Український Тиждень»
Шеф-редактор Юрій Макаров
Головний редактор Сергій Литвиненко
Заступник головного редактора
 Наталя Васютин
Редактори Дмитро Губенко,
 Ігор Крунич, Андрій Лаврик,
 Катерина Липа, Вікторія Поліненко
Журналісти Анна Бабінець, Богдан Буткевич,
 Василь Васютин, Сергій Гузь, Інна Завгородня,
 Роман Кабаній, Вероніка Кіфічак,
 Олександра Киричук, Валентина Кузик,
 Наталя Петринська, Олена Чекан
Літературні редактори Олександр Григор'єв,
 Лариса Мінченко
Контент-редактор сайту Таня Овчар

Генеральний директор Микола Шейко
Виконавчий директор Роман Чигрин
Фінансовий директор Андрій Решетник
Відповідальний секретар Віталій Столига
Дизайнери Ганна Єрмакова,
 Тимофій Молодчиков, Юрій Довбах
Художники Андрій Єрмоленко, Павло Ніц
Більд-редакція Олександр Чекменьов, Валентина Бутенко
Фотограф Андрій Ломакін
Кольорокоректор Олена Шовкопляс
Коректори Марина Петрова, Світлана Стовпова
Директор зі збуту Олександр Грищенко
Директор з реклами Світлана Єгорова,
 (097) 962-55-42, e-mail: yes69@ut.net.ua
Відділ ПРОМО та PR Наталя Сап'ян
Відділ розповсюдження Наталя Астаф'єва
Відділ маркетингу Ганна Кащеїда

Свідоцтво про державну реєстрацію
 КВ №13005-1889Р від 13.08.2007 р.
 Друк ТОВ «НОВИЙ ДРУК»,
 Київ, вул. Магнітогорська, 1
 № зам. 093395
Наклад 30 700
Адреса для листування
 03067, Київ, а/с №2
E-mail: OFFICE@UT.NET.UA
Телефон (044) 351 1300
 Виходить щоп'ятниці
 Розповсюджується
 в роздрібній торівілі
 ТА ЗА ПЕРЕДПЛАТОЮ
Ціна договірна
 Передплатний індекс 99319

Без ексцесів виконавців

АНАТОЛІЙ СТРІЛЯНИЙ

І у, гараэд. А лкий лад влаштувало б Розстріляне Відродження в Україні, якби воно було не розстріляне, а стали б браття панувати, тобто здо-були б можливість розстрілювати інших, котрих набралось би таки чималенько? Адже були вони, не забуваймо ні на мить, кришталеві комуністи, а це ніхто інші, як запеклі вороги приватної власності, релігії, сім'ї – всього, чим звичко жити людство протягом століть. Поряд із цим, найближчою їхньою метою була докорінна й швидка, ударна, як тоді казали, українізація пролетаріату. Селянство цього ще не потребувало, двадцяті роки не дев'яності, а рештки колишніх «експлуататорських» класів до уваги не брали.

Таким чином, той лад був би чим зауважено, але не демократією. В Україні було б усе, окрім свободи й дотримання прав людини. З перших хвилин новий порядок зіштовхнувся б із шаленим спротивом життя, його глибин, його суті, але в очах чільників це були би підступи ворогів – і що б із ними сталося в катівнях бездоганно української ЧК, легко уявити.

Це був би націонал-комунізм, до того ж, особливо й нестандартно жорстокий. Адже Україна була денационалізованою настільки, що потреба перегнути дрючка в протилежний бік поставала як природна й нездоланна необхідність. У культурному житті господарювала б цензура не менш лютая, ніж усі відомі нам із історії і власного досвіду – вона ж бо мала пильнувати не тільки за тим, щоб ніде не стирчало буржуазного вуха, але й щоб усе навколо було українським. «Росія мусить

відійти в свої етнографічні межі», – ось так. Слово «українізація» для ліпшої ясності перемежовувалося словом «дерусифікація».

Коли сьогодні деякі оригінали пишуть про загрозу фашизму в особі помаранчевих, це не має стосунку до дійсності, але звідкіля ростуть ноги – зрозуміло; те коло читання добре відоме, воно хрестоматійне. Захоплення повоєнним європейським фашизмом у деяких комуністів-українізаторів 1920-х років було хвилинним, але не зовсім випадковим. Як не є випадковими рішучі жести у львівських кнайпах та пивницях, на тусовках і мітингах, де ворогом №1 оголошується зрусифікована Вєрка Сердючка. Хлопці знають, що українські справи можуть мало зарадити лагідні заклики, малювничє хуторянське народництво, з одного боку, та сучасна українізована попса, на яку покладалася надія, – з іншого. Вони розуміють, що потрібне щось тверде, владне, кар'єрно привабливе, а для когось і загрозливе. Відповідні кадри українство, звичайно ж, у своєму розпорядженні має, але внутрішня й міжнародна ситуація – не для них.

Та й з кадрами не все просто. Свого часу можна було би погодитися, щоб справу вершило Розстріляне Відродження, Хвильові та Шумські. Але і тоді картину визначали б не вони, а банди пересічних виконавців, де один дурніший за іншого. Була б не дерусифікація, не українізація, а суцільній ексцес виконавців. Очманілих невігласів із тих часів не стало менше. Хвильових як були одиниці, так і є. Так і буде.

У зв'язку з цим інколи подумаєш: а що, якби в Руху з першого і до сьогоднішнього дня не було супротивників? Уявімо собі, що Схід не має донецьких, не має власної партії, вождів і касирів. Припустімо, що зрусифікована частина країни являє собою сіру покірну масу, заздалегідь налаштовану боятися Тягнибока та його орлів (і особливо – горобців) більше, ніж колись – комсомолістів-розкуркулювачів, готову ліпше проковтнути язика, ніж прохопитись не зовсім українським звуком. І згадаймо, як один помаранчевий міністр культури влаштував на початку своєї короткої доби всеукраїнські збори, що мали, за його планом, не тільки знайти – протягом одного-двох днів! – українську національну ідею, але й розробити заходи для втілення її найближчими місяцями. Тоді на цього добродія ніхто не звернув уваги, бо була очевидною відсутність у нього будь-яких можливостей піти далі своїх натхненних і надихаючих слів. А якби можливості були? Чи захотілося б доживати в такій Україні?

Отже, як це не прикро, треба, мабуть, змиритися, що українізація рухається повільно й залишається під загрозою. Втішно, що тепер на Україну працює Розстріляне Відродження – працює не своїми націонал-комуністичними ідеями й закликами, а художнім доробком і європейським інстинктом.

*Попередні публікації Анатолія Стріляного про Розстріляне Відродження читайте в **«Тижні»** №36 (45) від 5.09.2008, №39 (48) від 26.09.2008, №3 (64) від 23.01.2009, №5 (66) від 6.02.2009.*

В НОМЕРІ

МАЛЮНОК ГОРДУХІНЕНКО

ФОТО: АНДРІЙ ЛОМАНІК

11**МАЙКЕ СЕРІОЗНО**

Протистояння в українській поліції виходить у відкритий космос

26**НА РЕЙДІ**

На час кризи рейдери переорієнтовуються на малі підприємства й житло

64**СТОП-МАШИНА**

Якими будуть ціни на нові авті протягом року

ОБРАЗ**1 КАРИКАТУРА ТИЖНЯ**

Малюнок Петра Сігути

НА ЧАСІ**2 ОСОБИСТА ДУМКА**

Авторська колонка Анатолія Стріляного

4 ФОТО ТИЖНЯ**6 ТЕНДЕНЦІЯ ТИЖНЯ**

Черномирдіна можуть попросити з України

ВПРИТУЛА**14 РОЗЧАРУВАННЯ ТА ОПТИМІЗМ**

Оксана Пахльовська аналізує європейський шлях України

18 ФІНАНСИ БЕЗ РОМАНСІВ

Яких заходів має вжити наступник Пінзеніка, щоб урятувати економіку

20 ВАЖЕЛІ ВПЛИВУ

Хто і за що відповідає в кризовій Україні

22 ЧАС РОЗПЛАТИ

Чому країні загрожує дефолт

30 АМЕРИКАНСЬКА РУЛЕТКА

Барак Обама може втратити прихильність електорату

ТЕМА ТИЖНЯ**32 НОВЕ ВІДКРИТТЯ АМЕРИКИ****МИ****44 ІМ'Я СПОТИКАННЯ**

Чому ініціатива з надання ДонНУ імені Василя Стуса переросла в конфлікт

46 ДНІПРОГЕС І НАВКОЛО

Запоріжжя: місто індустриальних принад

52 КРЕДИТНА ІСТОРІЯ

Чи насправді дефолт є синонімом апокаліпсису для пересичних громадян

54 СПОЧАТКУ БУВ ДАРВІН

Еволюційна теорія вже 150 років провокує суперечки

НАВІГАТОР**58 ПОЛЬСЬКИЙ ВІКЕНД***Тиждень* ходив вулицями прикордонного Перемишля**63 ШЕНГЕНСЬКА ІНКВІЗІЦІЯ**

Відкритий лист до посла Республіки Польща

70 ДІАГНОЗ: BERLINALE

Кінематографічний світ у дзеркалі Берлінале-2009

73 ПЕРСОНАЛЬНЕ

Ігоря Померанцева

74 АРТ & ФАКТ

Живопис Олени Рижих

76 ВІДГУКИ

Вистави, фільми, виставки, книжки, музичні записи

78 АНОНСИ

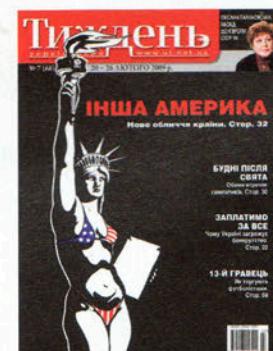
Коротко про культурні події

НАШ ТИЖДЕНЬ**80 Кілька слів від журналістів *Тижня***

ФОТО: REUTERES

68**13-Й ГРАВЕЦЬ**

Як торгують футболістами

МАЛЮНОК: АНДРІЙ ГРМОНЕНКО

НОВА
КУЛЬТУРА СПІЛКУВАННЯ
офіси та конференц-зали в оренду

Нагорода за фото

ФОТО: ГЛІБ ГАРАНИЧ / REUTERS

Третій приз у номінації «Гарячі новини з місця подій» на 52-му щорічному міжнародному конкурсі фотожурналістики World Press Photo of the Year здобув український фотограф Гліб Гаранич, який працює на агентство Reuters. На його фото – наслідок бомбардування російською авіацією грузинського міста Горі: чоловік оплакує смерть свого брата. Цю та інші роботи Гаранича російські ЗМІ назвали постановочними, але агентство Reuters довело, що ці закиди неправдиві. Загалом за найпрестижнішу премію в галузі фотожурналістики боролися понад 5500 фотографів із 124 країн світу. Найкращою світлиною року стала робота американського репортера Ентоні Суо для тижневика Time. На фото зображений поліцейський, котрий перевіряє, чи виселилися мешканці будинку, який банк забрав за борги. Церемонія вручення премій відбудеться в Амстердамі 2 травня. Гліб Гаранич до своєї нагороди ставиться дуже спокійно. «Не слід заціклюватися на роботі. Її треба виконувати професійно, але є в житті й інші речі», – зауважив фотограф *Тижню*.

П'ЯТЬ ОБЛИЧ

**ВІКТОР
ПИНЗЕНИК**
уже не міністр

Верховна Рада прийняла відставку Віктора Пинзеника з посади міністра фінансів.

«За» висловилися 238 депутатів. Голосування відбувалося за відсутності Пинзеника, оскільки він перебуває в лікарні.

СЕІТІ НАКАГАВА
був п'яним на саміті G7

Міністр фінансів Японії піде у відставку наступного місяця. Його звинуватили у п'яцтві після виступу на саміті «Великої сімки» в Римі, коли він плутав слова і з помітним зусиллям тримав почервонілі очі розглющеними.

ОЛЕСЬ ЯНЧУК
отримав нагороду

Український режисер отримав головний приз Венесуельського кінофестивалю за фільм «Голод-33». За словами режисера, фільм пла-

нується перекласти кількома мовами, зокрема російською.

**ЛЕОНІД
ЧЕРНОВЕЦЬКИЙ**
втрачає лідерство

Понад 70% киян незадоволені його роботою на посаді мера і лише 5,7% готові знову за нього проголосувати. Такі дані

опитування «Кіїв та київська влада», проведеної Інститутом Горшеніна. Для порівняння: за Віталія Кличка на виборах мера сьогодні ладні віддати голоси 16,3% киян, а за Олександра Омельченка – 11,2%.

АРСЕНІЙ ЯЦЕНЮК
засвітився у міні-
скандалчику

Після того як депутат ВР (фракція НУ-НС) заявив, що відмовився очолити Нацбанк, голова Секретаріату Віктор Балога по-

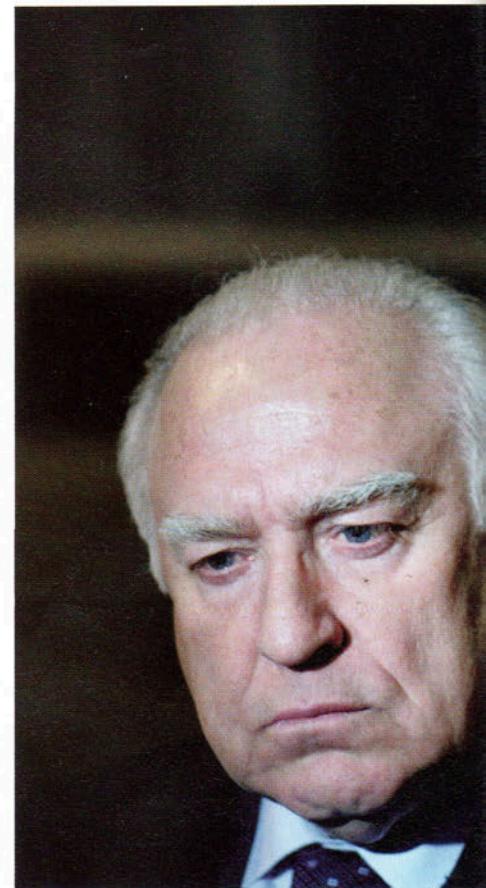
відмовив, що жодних пропозицій Яценюкові не надходило. «Впевненість у тому, що йому пропонують очолити НБУ, щоб усунути як участника президентських виборів, свідчить лише про самовпевненість молодого й амбітного політика», – заявив Балога.

Grata gratis lupus est

Черномирдіна можуть попросити з України

Xроніка подій: 9 лютого побачило світ інтерв'ю спецкора «Комсомольської правди» Александра Гамова з послом Росії в Україні Віктором Черномирдіним. 17 лютого – більше ніж через тиждень – Віктора Степановича викликали в МЗС, де Володимир Огрізко повідомив йому про можливість застосувати щодо нього ст. 9 Віденської конвенції про дипломатичні зносини. Говорячи простою українською, оголосити *persona non grata*. Привід – «недружній українські дипломатичні зносини, коментарі й висловлювання на адресу України та її керівництва».

Ображатися на Віктора Степановича за недипломатичні висловлювання – все одне що дорікати Вікторові Федоровичу за пробіли в освіті. Це його фірмова фішка, особливість почерку. Колишній голова Газпрому, згодом прем'єр російського уряду завжди мав репутацію *enfant terrible*. Його смачні афоризми («Хотіли, як краще, а вийшло, як завжди» тощо) увійшли до золотого фонду світової політичної думки. Водно-

час навіть у почесному київському засланні він був і залишається важковаговиком, людиною, від якої значною мірою залежать відносини між двома державами. Ось найгостріші цитати зі згада-

ОПИТУВАННЯ

Перевірка на моральність

Зовнішня політика США найбільше подобається кенійцям і найменше – німцям

Зовнішня політика США з погляду її моральності розцінюється у світі найбільш неоднозначно порівняно з іншими державами. Такі дані отримав Міжнародний центр громадської думки World Public Opinion у результаті опитування, проведеного у 21 країні.

США лідирують передусім за низькими оцінками – 32% світової спільноти оцінили рівень моральності їхньої зовнішньої політики як нижчий за середній. Але Штати є також і поміж лідерів за високими оцінками – тих, хто оцінив їхню політику на рівні, вищому за середній, набралося 20%. Найвищу оцінку США поставили кенійці

(56%), а найнижчу – німці (55%). Самі американці вважають, що зовнішня політика їхньої країни має середній рівень – 49%. «Ми не очікували таких даних. Але, як виявилось, народ у своїх думках дуже реалістичний і цілковито розуміє, що котсьє навколо», – підсумував результати опитування Стівен Кулл, директор WorldPublic Opinion.org.

На стор. 32 читайте про політику нового президента США Барака Обами

На стор. 34–43 читайте про США як міфологему

НА ЧАСІ

другому?». Про керівників нашої держави: «Да, собачатся межу союзом, кроють друг друга...», «Слушай, с этим украинским руководством договориться нельзя. Придут другие люди — посмотрим...». Про Віктора Ющенка: «С виду-то вроде нормальный мужик». Про можливих спадкоємців: «Не знаю. Я наших там не вижу. Давай не выдумывай». Нічого особливого, чого б ми не чули від ЧВС упродовж його посолської каденції. І тим більше, нічого страшного порівняно з тим, що постійно, щодня, щохвилини ллеться з вуст офіційних осіб Росії, починаючи з прем'єр-міністра та президента й закінчуячи головами парламентських комісій. Будь-якого російського посадовця аж трясе від люті, щойно він згадує про Україну. Це описується не Віденською конвенцією, а частушкою: «Міма тъощіана дома я бѣз шутак нѣ прайду».

Так, вони переконані, що Севастополь — це місто російської слави, а Києвом керують із «Вашингтонського обкому». Якщо хтось заходився їх лікувати, то отямився дещо запізно: у Павловській лікарні місьць не вистачить. Запитань, власне, два: чому так довго МЗС реагувало на вислови відомого златоуста? Очікувало вказівок? І кого бачить Київ на місці Черномирдіна у разі, якщо його заберуть? Може, Затуліна? Чи Жириновського?

Юрій Макаров

ногого інтерв'ю в КП (мовою оригіналу).

Про посла США в Україні Тейлора: «Я ему прямо в лоб говорил: «Что вы привязались к Украине? Korga gashь команду Киеву вести себя по-

ОЦІНКА МОРАЛЬНОСТІ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ США

	Мексика	Італія	Франція	Україна	Велика Британія	Росія
	36	26	28			
	21	41	23			
	15	51	30			
	12	21	34			
	9	46	28			
	7	18	52			

Німеччина	5	33	55
Палестина	10	27	61
Кенія	56	26	12
Індія	29	29	19
Китай	24	21	22

Вищий за середній рівень
Середній рівень
Нижчий за середній рівень

Опитування проводилося у 21 країні Міжнародним центром громадської думки World Public Opinion. Було опитано 12 618 респондентів.

П'ЯТЬ ПОДІЙ

БЕЗ СУДУ. Міністру дозволило банкам без судового рішення вилучати заставне майно у разі затримки платежів понад 90 днів.

ДОЧЕКАЛИСЯ! Екіпаж судна «Файн» повернувся в Україну. Родичі разом із президентом зустріли їх в аеропорту «Бориспіль».

НЕБЕЗПЕКА. У Карпатах розпочався сезон лавин. Під снігом загинув турист поблизу гори Петрос (Закарпаття).

ДЕШЕВО. Служби таксі Донецька знишили тарифи на свої послуги на 30%. Причина — зменшення кількості клієнтів.

ПІДПІЛЛЯ. На Сумщині троє пілотів налагодили підпільне виробництво легких літаків.

Усе, що треба знати про стан економіки

Державний комітет статистики України нарешті оприлюднив економічні показники за січень. Тепер однозначно можна стверджувати, що з початком нового року економічна криза в країні поглибилася. Споживчі ціни помітно зросли на тлі рекордного падіння промисловості. Вітчизняні підприємства підкосили зниження попиту, зокрема на світових ринках, та недоступність позикових коштів. Банківська система переживає чи не найважчі часи за всю свою історію, а її проблеми миттєво позначилися на торгівлі. Бюджет насили наповнюється, й уряду доведеться зменшувати витрати.

Промислове виробництво -34%

Таке стрімке падіння спостерігалося хіба що в 1990-х. Криза найбільше вдарила по машинобудуванню (-58%) та хімічній промисловості (-49%). Зате у металургії справи поволі йдуть угору — випуск сталі й чавуну в січні порівняно з груднем зрос. Вітчизняна продукція знову стала затребуваною на світових ринках завдяки здешевленню гривні.

Випуск сільсько-господарської продукції +0,5%

Поміж усіх видів продукції, орієнтованої на внутрішній ринок, зросло лише виробництво м'яса птиці, соняшникової олії та маргаринів. Аграрії збільшили поголів'я овець і птиці й майже потроїли обсяги реалізації продукції рослинництва. У сільськогосподарському секторі збільшилися порівняно з минулим роком і запаси зерна, а отже, продовольча криза українцям не загрожує.

Обороти роздрібної торгівлі -7,1%

Цьому посприяли зниження доходів населення, недоступність торгових і споживчих кредитів та скорочення споживчого імпорту (загалом імпорт товарів у грудні 2008-го знизився на 9,1%). Обороти ресторанів зменшилися на 18,1%.

Фото: ОЛЕКСАНДР ЧЕЧЕНОВ

Споживчі ціни +2,9%

Така сама інфляція спостерігалася й рік тому. Найбільше подорожчали медичні послуги (+10,3%) і транспортні перевезення (+4,6%). Товари першої необхідності (харчові продукти, одяг, лікарські засоби) також зросли у ціні. Головною причиною цінового зростання залишається падіння курсу гривні — по-

дорожчання імпортних товарів і сировини призвело до ланцюгової реакції.

Курс долара -9,5%

Попри те що офіційний курс гривні щодо долара протягом січня залишився незмінним (7,7 UAH/USD), середній готіковий курс продажу американської валюти знизився на 9,5% — до 8,2 UAH/USD. При цьому золотовалютні резерви Національ-

ного банку, необхідні для забезпечення розрахунків із зовнішнім світом, за місяць «схудли» на \$2,7 млрд.

Обсяг депозитів -7,4%

Гроші й далі витікають із банківської системи. Це позначилося і на кредитуванні, що порівняно з показниками грудня знизилось на 1,6%. Обсяг проблемних активів, за оцінками рейтингових агенцій, вже сягнув 20% і далі зростатиме. Банківська система опинилась у скрутному становищі, і це впливатиме на інші галузі. Загалом виснажену вітчизняну економіку очікує кредитна діста. Поки що друкуванням грошей Нацбанк не зловживав. Так, у січні грошова база зменшилася на 3,6%.

Наповнення бюджету

У січні Державна податкова інспекція з надривом, але таки виконала плани зі збору податків. Причому марш-кідок було зроблено в останні дні місяця — станом на 26 січня до бюджету надійшло лише 47% планових податкових платежів. На середину лютого державна скарбниця була наповнена всього на 35%. Такий стан справ на царині державних фінансів може мати неприємні наслідки для найбідніших верств населення. Катастрофічно бракуватиме коштів для виплати пенсій і зарплат працівникам бюджетної сфери.

Прецедент Косова

Рік незалежності краю довів – його приклад наслідуватимуть

Політична практика свідчить, що однакової для всіх блага не буває. Навіть стану миру, який одним бачиться нагальною потребою, інші вважають перешкодою для досягнення власної мети.

Косовський сепаратизм розпочався в 1960-ті роки, коли Югославія була успішною країною. На теренах сербського краю Косово і Методія активісти албанського національного руху застосовували методику «етнічного тиску» на сербське населення. Чисельність албанців стрімко зростала, бо значно вищою була народжуваність. Серби, які в албансько-мусульманському оточенні почувалися все менш зручно, за нагоди виїздили з краю.

За кілька десятиліть косовська проблема набула виразного політичного забарвлення. В 1990-ті політика сербського лідера Слободана Мілошевича перешкоджала планам США щодо впорядкування проблем у країнах Балканського півострова. Сербське керівництво скасувало автономію Косова і ввело війська. Албанська «Армія визволення Косова» розпочала партизанські дії. Під час операції НАТО проти Югославії (1999 рік) військові США вважали албанських бойовиків своїми союзниками. Війська НАТО залишилися на території краю. Невдовзі ухвалена Радою Безпеки ООН резолюція №1244 підтвердила територіальну цілісність Сербії, однак санкціонувала встановлення в краї тимчасової адміністрації під контролем з боку ООН.

Чинники, необхідні для політичного вирішення конфлікту, передбачали досягнення компромісу між керівництвом Сербії та косовськими албанцями, а також згоди з ним при наймені п'ятірки постійних членів Ради Безпеки ООН. Після смерті поміркованого лідера албанської громади Косова Ібрахіма Ругови, який погоджувався домовлятися з Сербією на засадах автономії, на сцену вийшли нові лідери з числа польових командирів «Армії визволення Косова». Вони категорично відмовилися від діалогу з сербським урядом і висували ультиматум щодо незалежності. Після самопроголошення незалежності Косова 17 лютого 2008 року, до кінця того ж року нове державне утворення визнали 53 держави, включаючи США,

СЕРГІЙ ТОЛСТОВ
провідний науковий співробітник
Інституту світової економіки і
міжнародних відносин НАН України

більшість країн-членів НАТО, 22 з 27 країн ЄС, а також деякі мусульманські країни. Виникла гостра полеміка з приводу співвідношення норм міжнародного права. Генсек ООН Пан Гі Мун категорично відмовився ставити питання про анулювання незалежності Косова, й водночас підтвердив чинність порушеної резолюції №1244, чим поставив під сумнів дієвість інших резолюцій Ради Безпеки.

Прецедент створено, скриньку Пандори відчинено, і тепер будь-яку державу можна переформатувати в «ручному режимі»

З боку посадовців ЄС висловлювалися міркування, що «склеїти» Сербію вже неможливо. Але оскільки весь Балканський регіон вважають зоною розширення Європейських Співовариств, перспектива інтеграції всіх Балканських країн під парасолькою цієї спільноти має полегшити загоєння конфліктів. Інтереси США більш очевидні. В Косові створено військову базу, яка дає змогу

швидко перекидати війська в просторі Середземномор'я й Близького Сходу і за користування якою не потрібно нічого платити.

Мотивації визнання незалежності Косова з боку США та низки країн НАТО і ЄС полягають у неможливості співіснування Сербії та Косова в межах однієї держави внаслідок етнічних чисток. Твердження про те, що незалежність Косова не може бути прикладом для інших, є суто політичним. Наразі прецедент створено, скриньку Пандори відчинено, і тепер будь-яку державу можна переформатувати в «ручному режимі».

Принципові застереження щодо визнання незалежності Косова висловлювали Кіпр, Греція, Молдова, Румунія, Іспанія, Росія, Грузія, Китай, Індія, Азербайджан. Від самого початку позиція Росії щодо відокремлення Косова була відверто негативною. Однак після грузинсько-російського конфлікту Москва застосувала до Абхазії та Південної Осетії той самий принцип, який США застосували до Косова. Мова йде про наслідки війни як «доконаний факт» (*fait accompli*), що не піддається перегляду.

Тут очевидна колізія двох різних політико-правових принципів. З одного боку, йдеться про принцип територіальної цілісності, визнаний Гельсинським заключним актом 1975 року. З іншого боку – реалізується право націй на самовизначення аж до відокремлення. Поєднати ці

принципи в багатонаціональних державах, які мають у своєму складі автономні території, практично неможливо. Навіть якщо держава визнає культурний плуралізм і дбає про добробут громадян, не факт, що етнокультурні спільноти будуть визнавати авторитет центральної влади. Тим паче, якщо зовнішнім силам буде вигідно спровокувати кризу для досягнення власних інтересів.

ФОТО: ВЕЛІТВІС

Уго без обмежень

Президент Венесуели здобув право обіймати посаду необмежену кількість разів

Венесуельці на референдумі підтримали поправку до конституції, яка скасувала обмеження термінів перебування при владі обраних чиновників. Тепер президент країни Уго Чавес зможе обіймати свою посаду доти, доки його підтримуватимуть більшість виборців. Утім на довічне президентство він не претендує і вже заявив, що йому потрібні тільки десять років, щоб закріпити здобутки соціалістичної революції.

Чавес – азартний політик і не вперше покладається на волю народу. Іноді йому вдається переконати співгромадян у своїй правоті, іноді – ні. Перший свій референдум він виграв у серпні 2004 року, коли опозиція намагалася відкликати президента. 59% венесуельців тоді підтримали Чавеса. А от наступного разу полум'яну революціонерові не пощастило – у грудні 2007 року 51% виборців відкинули його пакет змін до конституції, який, з-поміж іншого, дозволяв обіймати президентську посаду необмежену кількість разів.

Нині Чавес таки добився свого, здобувши голоси 54,8% виборців. Як йому це вдалося? В країні лютує найвища в Латинській Америці інфляція, яка сягає 30%, а ймовірність оголошення Венесуелою дефолту, за даними ООН, навіть більша, ніж в Україні. Падіння світових цін на нафту вже завдало удару по державній скарбниці. Але більшість венесуельців (переважно бідне населення країни) вважають, що коней на переправі не міняють.

Це не може не потішити Росію, для якої Чавес є найважливішим союзником у Західній півкулі. До речі, на пострадянському просторі президенти теж люблять демократичні інструменти, доки вони дозволяють їм триматися при владі. Технологія подовження президентських повноважень на референдумі добре знайома білорусам, казахам, таджикам, туркменам, узбекам... Наступний у черзі на необмежене президентство – Ільхам Алієв. Подібний до венесуельського референдум про внесення змін до конституції в Азербайджані призначено на 18 березня.

Життя за хабар

Верховна Рада хоче, щоб судді-хабарники сиділи в тюрмі довічно

Верховна Рада ухвалила в першому читанні законопроект «Про внесення змін до деяких законів України (щодо протидії хабарництву)», що передбачає для суддів, прокурорів та слідчих, які отримали хабари «в надзвичайно великих розмірах», довічне ув'язнення з конфіскацією майна. Нагадаємо, що останній гучний випадок отримання хабара стався у Львові наприкінці 2008 року. В грудні було порушено кримінальну справу проти голови Львівського адміністративного суду Ігоря Зварича за отримання хабара в розмірі \$100 тис.

ФОТО: ОЛЕКСАНДР ЧЕКАНОВ

Позапланові канікули

Майже по всій Україні оголошено карантин

Наразі спалах грипу оминув лише Київську, Дніпропетровську, Львівську області й Крим. У решті регіонів України на примусовий карантин активно закриваються школи та дитячі садки. Загалом, за даними Міністерства охорони здоров'я, грипують 28 тис. дітей. Медики вже знають, із яким типом вірусу мають справу. Штам «Брісбен» – новий для України вірус, імунітет до нього ще не вироблений. Тому оминути спалах захворюваності на грип не вдалося, навіть зважаючи на проведену восени вакцинацію.

МАЙЖЕ СЕРЙОЗНО

Зоряні війни. Епізод кризовий

Протистояння в українській політиці виходить у відкритий космос

У запеклій боротьбі політичних еліт одна з одною за порятунок країни від кризи дедалі частіше лунає слово «війна». «Користуючись тим, що в залі немає нікого зі сторонніх, із усією відповідальністю вам заявляю: ми знаходимся в умовах близької трагедії, в умовах воєнних дій, — попередив дніами міліціонерів віце-прем'єр-міністр Олександр Турчинов. — Ви перші, хто це повинен зрозуміти». Оскільки праву руку Юлії Тимошенко підслухала газета «Коммерсантъ», уже наступного дня вся країна знала, що урядовці відчули запах пороху. А це вам уже не ілюзія страху, а справжнісінька його реальність. Цей витік інформації остаточно підтвердив: бій між лідерами країни точиться вже не на словах, а справами. Такими, щоб до останнього бійця і без половничих.

Експерти угледіли початок бойових дій місяць тому, коли в західну пресу потрапили відомості про замах на голову Секретаріату президента Віктора Балогу. Сам замах стався в останніх числах грудня в маленькому гірському селі у Швейцарських Альпах, куди Віктор Іванович разом із родиною прибув скромно відзначити Новий рік. Уночі, коли все сімейство відпочивало, їхня хата раптом запалала. Лише диво врятувало Балога.

Високопоставлений офіцер СБУ на умовах анонімності повідомив **Тижню**, що швейцарський інцидент став причиною відставки директора Національного космічного агентства України Юрія Алексєєва. Якісь подробиці наш співрозмовник надати відмовився. «Я й так сказав забагато», — заявив він. Варто звернути увагу на підозрілий збіг: відставка Алексєєва відбулася одночасно з дивними подіями на земній орбіті. Інформаційні агенції повідомля-

ють, що 10 лютого над Північним Сибіром у відкритому космосі зіштовхнувся російський військовий супутник «Космос-2251» і американський зв'язковий сателіт Iridium-32 (щоправда, наші джерела кажуть не про російський, а український багатоцільовий супутник «Січ-2Г»). І вже в ніч проти понеділка мешканці американських штатів Техас та Кентуккі побачили величезні вогняні кулі, що з жахливим гуркотом носилися небом. Прості американці переконані, що спостерігали уламки отих саме супутників. Однак у NASA запевняють, що жодних уламків не знайшли. В Національному космічному агентстві України взагалі мовчать. Прес-служба Віктора Балоги наразі не підтверджує і не спростовує факту перебування свого шефа в Х'юстоні (США, штат Техас) 16 лютого.

Прикметно, що Юрія Алексєєва на посаді головного до-

слідника космосу замінив радник Юлії Тимошенко з питань науки, депутат Київміськради від БЮТ Олександр Зінченко. Яка мета такого призначення? «Я вважаю, що це буде молодий такий енергійний потенціал, який ми надамо Національному космічному агентству», — обтічно відповів журналістам віце-прем'єр Турчинов. Погодьтеся, це не зінмає всіх запитань. Щоб знайти відповіді, звернімося до останніх відкриттів світил астрономії. «Ми ось-ось знайдемо переконливі докази того, наскільки часто у Всесвіті зустрічаються придатні для життя планети», — заявив минулого понеділка американський астроном Аллан Босс. «Лише в нашій галактиці існує щонайменше 361 розумна цивілізація, а їх максимальна кількість може сягнути 38 тисяч», — водночас стверджує Дункан Форган, учений із Шотландського університету

Единбурга. При цьому зізнається: «Ми навіть не уявляємо, які форми вони (інопланетяни — Прим. Ред.) можуть приймати». Натомість українським ученим відома принаймні одна форма, яку можуть приймати мешканці інших планет, — київський міський голова. Власне сам Леонід Черновецький і не заперечував свого походження, постійно підкresлюючи свою інопланетну сутність. Але він ніколи не зінавався, з якого саме куточка галактики до нас прибув. Тож цілком логічно, що на новій посаді Зінченкові доведеться не лише завершувати розпочату попередником справу в Швейцарії, але і в кооперації з західними колегами шукати рідну планету Черновецького. Аби її знищити, перш ніж ці створіння повністю захоплять Землю.

Антон Лузер

ситуацію? Навіщо викидати 3 млрд грн на підтримку окремих будівельних кампаній? Хто платитиме за це? Хто платитиме за 1 млрд грн для «Антонова», хто платитиме за гроші, кинуті на підтримку державних банків? Куди поділася «Свобода, яку не спинити»? Як так сталося, що за показником економічної свободи Україна у гіршому становищі за «тоталітарну» РФ? Жоден український уряд не спроможний владнати проблемами в економіці, едине, що його сила, — стати остроні і дати можливість вільним людям, вільним підприємцям взяти на себе відповідальність за своє життя.

Потрібно відібрести в НВУ друкарський верстат, припинити друкувати гроші з порожнього місяця (40 млрд лише протягом 2008 року), розігнати кілька міністерств, Антимонопольний комітет, максимально можливо спростити податкову систему тощо. Усе це реформи, що не робилися в нас уже протягом 18 років.

Ekain

Козаки Кубані поважають імперську військову силу, у штані з генеральськими лампасами не вибраються, мабуть, лише немовлята. Симпатиків української справи з них не виростити, проте можна було б подалі розмивати їх ідентичність пропагандою (руsskij — казак — малорос) і поступово відновлювати сепаратистський сентимент, що проявляється в них у роки горбачовської перебудови. Росія нам закладає міні уповільненої дії, як-то русини чи Новоросія, Донецька республіка, і ми повинні симетрично відповідати. Але це неможливо за умови неукраїнської влади, влади некомпетентної та лояльних до Москви спецслужбістів. Не буде обстоювати Україну офіцер, який святкує 23 лютого чи їздить до Росії на п'янки до колишніх курсантів, з якими навчався. Там і секрет здає під «водачку сільодачкай» і пісні на кшталт «Как упайтельни в Расії вечера» співає.

Igor

Не може наша бюрократична система прийняти адекватні рішення щодо боротьби з кризою. Не може по суті своїй. Ніхто не зможе, навіть якби і зінав, що слід робити, система не дозволить. До речі, це було зрозуміло і до кризи, просто питання змін не стояло так гостро. Час змін ще не настав. Треба чекати.

Viktor

Звідки взято твердження про дієвість заходів урядів інших країн із подоланням кризи? Між іншим, як можна долати те, що не визначено. У чому полягає причина кризи в Україні і коли стане відомо, чи здолали ми її? На думку Роберта Бероу (і не лише його), затверджений «план порятунку економіки США» — найгірший документ з усіх ухвалених конгресом США починаючи з 1930 року.

Чому уряд України не може визнати свою неспроможність виправити ситуацію, послабити податкове, бюрократичне, чиновницьке ярмо і дати можливість вільним людям у вільній країні самотужки виправити

ситуацію? Навіщо викидати 3 млрд грн на підтримку окремих будівельних кампаній? Хто платитиме за це? Хто платитиме за 1 млрд грн для «Антонова», хто платитиме за гроші, кинуті на підтримку державних банків? Куди поділася «Свобода, яку не спинити»? Як так сталося, що за показником економічної свободи Україна у гіршому становищі за «тоталітарну» РФ? Жоден український уряд не спроможний владнати проблемами в економіці, едине, що його сила, — стати остроні і дати можливість вільним людям, вільним підприємцям взяти на себе відповідальність за своє життя.

Потрібно відібрести в НВУ друкарський верстат, припинити друкувати гроші з порожнього місяця (40 млрд лише протягом 2008 року), розігнати кілька міністерств, Антимонопольний комітет, максимально можливо спростити податкову систему тощо. Усе це реформи, що не робилися в нас уже протягом 18 років.

Vadim

Так, щоби перейти з фантазування всіх цих авторів до практичних кроків, треба докорінно помінти порядок речей із встановленням індивідуальних систем опалення в будинках з колективними системами. Бухти «про технології» краще на кафедрах студентам, а практика і ментальність споживачів від байок про теплі ставки та каналізаційні нагрівачі не міняються. На місцях у «тепlostях» сидять цілком свідомі дяді, які всіма правдами і неправдами боронять свій бізнес, а саме цю совкову систему колосальних втрат і витрат на тепло, воду, електрику та газ. Процес збереження води, тепла, газу та електрики почнеться тільки тоді, коли влада стане спроможною жорстко відкликнути від мультимільйонної годувальниці кілька сотень чиновників від тепло-, водо-, газопостачання. Я ще не чув, щоб людина з індивідуальною системою опалення отримала від держави хоч копійку компенсації своїх витрат — навпаки, тисячі гривень за дозвіл і тисячі за обладнання — та ВОНИ ще подумають, чи давати дозвіл.

Lazur

Я цілковито погоджуєся з позицією пана Ekain. Нам треба готуватися забрати забране колись... я думаю, що ви мене розумієте. Тому тільки держава із сильними ЗС та стабільною владою може це зробити. Інакше як широкий, «збитий» московською імперською пропагандою загал Кубанців схоче злитися з Matir'ю Україною.

ОФОГРАФІЯ ДОПИСУВАЧІВ ЗБЕРІГАТЬСЯ

Увага!

З 16 лютого 2009 року адреса і телефони редакції журналу «Український тиждень» змінені. Нові контакти редакції:
тел.: 8 (044) 351-13-00; факс: 8 (044) 351-13-01
Київ, 03067, а/с №2; e-mail: office@ut.net.ua

ПЕРШИЙ. УКРАЇНСЬКИЙ. ІНФОРМАЦІЙНИЙ

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ

5

УВЕСЬ СПЕКТР НОВИН

Ліцензія НР з питань телебачення та радіомовлення №1 292 від 01.12.2003 р.

www.5.ua

Розчарування та оптимізм

СПІЛКУВАЛИСЯ:

Юрій Макаров, Олена Чекан
ФОТО: Андрій Ломакін

Оксана Пахльовська у новій книзі аналізує європейський шлях України

Слава Богу, книжкова прем'єра для України перестала бути подією. Якби не дві обставини: по-перше, професор Римського університету La Spieenza, по-друге, дочка видатної української поетеси Ліни Костенко.

У. Т.: Ваша книжка есеїв *Ave, Europa!* писалася впродовж останніх вісімнадцяти років. У ній фіксується чимало проблем, які здаються цілком сучасними, хоча насправді були сформульовані вами на початку дев'яностих.

— Коли писалися ці речі, була певність, що суспільство матиме волю до буття, адже незалежність стала грандіозним політичним, культурним, і насамперед, духовним фактором зміни параметрів суспільства. Здавалося, що ніяка зовнішня перешкода не зможе стати на шляху його відродження. Власне, виявилося, що перешкода була перш за все внутрішня: неготовність до таких кардинальних змін. Зараз я маю відчуття, з одного боку, гіркого розчарування, а з другого — твердого і жорсткого оптимізму. Вірю, що суспільство зупиниться на краю прізви і вибере життя.

У. Т.: Тут є один надто небезпечний момент. Багато розумних людей кажуть: ми мали надію, що дитя

можна виносити за п'ять місяців, а, виявляється, треба чекати цілих дев'ять... Є ще хрестоматійний термін: сорок років. Але з цього можна зробити заспокійливий висновок, що можна спокійно чекати: може, воно саме собою зробиться?

— Ні. Будь-яка цифра — чи дев'ять місяців, чи сорок років — це самовтіха, бо ми ж говоримо про оволодіння Україною демократичними формами мислення, про побудову демократичних інституцій, тобто про рух країни до цивілізованого світу. Тут не можна оперувати довільними цифрами, оскільки йдеється про Європу як про цивілізацію, що вимірюється тисячоліттями, від Давньої Греції та Риму. Поняття свободи особистості, поняття закону як основи суспільного і політичного життя, поняття плюралізму, багатокультурності, — це все дуже складні

до європейського кола. Радянська інтерпретація була спрямована не лише на ідеологізацію, а на плебеїзацію культури. Вирошли цілі покоління, які вважали, що Тичина — це бездарний віршописець, не знаючи, що це — геніальний поет 1920-х років, який, може, одним із перших у Європі написав страшні пророцтва про ХХ століття...

У. Т.: Даруйте, що стосується Тичини, в мене є думка, яку мало хто поділяє. Я впевнений, що на якомусь етапі він просто стъбався, це був такий хармсойд. «...А в повітрі флот. Він і б'є, і сіє, і носить, він Республіку підносить до нових висот...» Це ж геніальна концентрація абсурду!

— Мені б теж хотілося так думати. Але якщо й справді Тичина хотів нам лишити цей шифр абсурду,

Необхідно відтворити європейське підґрунтя української культури

змісти, які сформували культурну історію Європи. Ця історія потребує вивчення, капілярного освоєння, метаболізації на рівні суспільства, а не лише з боку вузького кола еліти.

У. Т.: Наскільки штучними є спроби реконструкції цих змістів у нашій власній історії різних періодів? Хрестоматійний приклад — Конституція Пилипа Орлика.

— У кожний історичний період переосмислення власної культури є абсолютно необхідним. Інша річ, що в нас цей процес надзвичайно ускладнений тим, що в радянські часи відбулася вівісекція української культури — з неї було вилучено цілі материки: бароко, модернізм, авангард, тобто ті складові, які пов'язували Україну з Європою й були свідченням її приналежності

вже майже не було читача, здатного цей шифр розкодувати. Система вбила інтелектуального читача, замінивши його, за Мережковським, «Грядущим Хамом», який прийшов і сказав: «Ми академіев не кончали». Цьому «читачеві» була чужа не лише українська культура чи будь-яка інша, — йому була чужа й ворожа культура як така, зі своїм критичним мисленням та естетикою. Саме тому і треба зараз розробити новий канон української культури — і не лише з академічним прицілом. Необхідно відтворити європейське підґрунтя української культури. Адже і у XVI ст. і в XVII ст. і у XIX ст. українська культура мала європейські орієнтири. Не випадково вона вражас західних славістів — чи то русистів, чи полоністів. Бо тоді в православному моноліті, закритому до

європейської еволюції, постала культура, яка природно розвивала плюралістичну ментальність. Петро Могила мав високомудеру ідею: «Ми повинні латину вивчати, щоби знати, що наші вороги пишуть». Тож церковнослов'янська мова була для культу, а латина — для науки. І це була колосальна інтелектуальна революція. Демократична свідомість існувала і на вжитковому, побутовому, рівні, і на елітарному. Спудей віршували латиною, і Котляревський згодом перецитував тих спудей. А Сквороду — в ньому ж присутня й антична філософія, і німецька, і італійська. Але якщо Сквороду десятки років вважати заосновником російської філософії, а Шевченка — революційним демократом, це і є вівісекція, нищення живого організму культури. Якщо ж поставимо поруч з Шевченком Костомарова, якщо порівнямо його «Книги буття українського народу» з «Книгами народу польського і польського пілігримства» Міцкевича, тоді побачимо, що український романтизм був частиною загальноєвропейського романтизму, і найближчим він був до тих культур, які були загрожені національно: поль-

ська та італійська. Саме з цими культурами ми й досі поділяємо болючі питання: «що таке нація?», «що таке держава?» Щойно вийшла в Італії книга Джузеппе Мадзіні про «слов'янське питання», де він посилається на республіканські ідеї Богдана Хмельницького, на польські революції XIX ст.

У. Т.: А з якого дива?

— А з такого дива, що зараз в Італії повертаються до Мадзіні, до концепції заснування Італійської держави, і слов'янський компонент виходить на поверхню як абсолютно органічний в ідеї конфедерації європейських народів. Для Мадзіні слов'янські народи, крім Росії, були взірцем для Італії: недержавні народи, чия воля до свободи ставала «будівельним матеріалом» для держави. Скажімо, Мадзіні і Драгоманов говорять однією мовою — це мова не італійська, не українська, а мова європейської культури. В їхніх творах йдеться про конфедерацію вільних європейських націй — образ ЕС. Тому українську культуру не можна вивчати у межах її самої чи зауважати тільки російський матеріал. Необхідне залучення польського ма-

теріалу, італійського, німецького... Якщо ми порівняємо, наприклад, того ж Драгоманова та початковий євразизм Данілевського і Леонтьєва, побачимо фактично основи теорії не європейської, а антиєвропейської Росії. В той час, як українські інтелектуали будували концепцію європейської України. І тому, повертаючись до Орлиця, його Конституцію треба трактувати не риторично як ту, що з'явилася на кілька десятиліть раніше американської чи польської. Це, по суті, ще не конституція, це — «соціальний контракт», за Руссо: контракт влади з суспільством. Але створена вона була за два роки до того, як сам Руссо народився. Отже, в українському суспільстві в ті далекі часи були вже політики, які мислили в руслі європейської думки, — мова йшла про обмеження влади з боку громадян, про захист найслабших верств населення тощо. І сьогодні йдеться про те, щоб здобутки цієї демократичної культури в українських літературних і політичних текстах стали зрозумілі й відомі загалу.

У. Т.: В цьому велика проблема. У нас так історично склалося, що люди, які мали право говорити ►

ДОСЬЄ **Тижня**

Оксана Пахльовська
Письменниця, культуролог, професор Римського Університету «La Sapienza», зав. кафедри україністики, доктор філології, науковий співробітник Інституту літератури НАНУ. Автор книжки «Українська літературна цивілізація» (Civiltà letteraria ucraina, Рим, 1998), численних студій з історії давньої і сучасної української літератури як цивілізаційного перехрестя між «гуманістичним» Заходом та «візантійським» Сходом, а також з проблем демократичної трансформації та культурної і політичної євроінтеграції Центрально-Східної Європи. Лауреат премій імені Василя Симоненка (1989) та Олени Теліги (2005).

від української культури, захищали дуже вузьку модель, майже примітивну матрицю сприйняття. Це явище нам притаманне як один з родових гріхів?

— Це не так причина, як результат. Я пам'ятаю ті самі вісімдесяті роки, коли я вже працювала в Інституті літератури: в Київському університеті було принципове розділення між факультетами романо-германської філології та української. Фактично антизахідна система свідомо поділила Україну і Захід на два некомунікальні ареали. Українознавство — це була ніби індіанська резервація для «гречкосіїв», приречені на існування виключно в межах локальної тематики, відірвана від дисциплін, що вивчали західну науку і культуру. А ці, в свою чергу, по-

в'язувалися тільки з російською культурою, навіть на рівні підручників, словників, перекладів. І на цій дискразії постала модель українського літературознавства, оберненого винятково у внутрішні теми й проблеми. Пригадаймо лише літературознавців 1920-х років, наприклад, Зерова — це ж абсолютно різні континенти. Бо коли українською літературою займається людина, яка знає античну культуру, — Україна повертається в Європу. А якщо нею займається той, хто не знає жодної мови і в кращому випадку читав Бєлінського з Добролюбовим, то від української культури лишається ідеологічна потеруха, висипана з російського мішка.

У. Т.: Європа, окрім всього іншого, для нас якоюсь мірою обтяжлива, бо ти маєш справу з цілою низкою обов'язкових процедур. Припустімо, ти був учора на прийомі — на ранок маєш зателефонувати, подякувати, і якщо ти цього не зробиш, випадаєш із життя. Тож наскільки ми здатні швидко відчути необхідність цих процедур, приборкати свою гордину?

— Європейська ритуалізація може здатися стихійному слов'янинові бюрократичними формальностями, а насправді це є дзеркало обов'язковості, тобто того морального виміру відповідальності, який регулює європейське життя. Коли ти дякуеш, ти підтверджуєш, що знаєш правила. А це означає, ти знаєш і решту правил культури демократичного суспільства, ти з нашого поля, а якщо ні — ти чужий. І тут справа не тільки в угодах та підписах під ними, не в тому «домашньому завданні», яке нібито ми маємо виконати, щоб наблизитися до європейської спільноти. Справа в нашій переконаності в праві на принадлежність до цього світу — і в гідності цієї свідомості. Бо Європа постала з виміру свободи. А отже, гідності людської. Почитаймо документи наших гетьманів. Коли вони звертаються до польського короля, вони пишуть: «Я рівний тобі, як ти смів підняти на мене руку?» А звертаючись до російського царя: «Я твій вірний холоп». Тобто, кожна культура диктує свої коди гідності. І гідність не означає задерти ніс і сказати: я кращий за всіх. Як росіяни весь час наголошують, що вони

ВПРИТУЛ |

інші, унікальні, кращі за Європу і до всього ж мають якусь туманну вселюдську місію. То не гідність, а насильство над гідністю іншого. А Європа – це імператив поваги до Іншого.

У. Т.: Є ще одна проблема плебеїзації, потужна й агресивна. Я не знаю, що бридкіше, безкінечні російські галкіни, чи британські хлопці, що видають себе за бруклінських реперів...

– Це дві зовсім різні форми плебеїзації. Радянська плебеїзація була побудована свідомо впродовж багатьох десятиліть – і експансія її відбувалася за рахунок знищення елітарної культури. Плебеїзація західна є природною нішою суспільного розвитку, адже суспільство – це загалом таке собі колективне охло, яке хоче «хліба й видовищ», і давні римляни це чудово знали. І тільки завдяки силовим зусиллям культури може народитися суспільство громадян. Але в Європі це силове зусилля є. Бо там елітарна культура захищена державно, стóть на фундаменті стратифікованих традицій. Тобто можна легко собі дозволити бути модерними – і навіть псевдомодерними. Репер не загрожує Вівальді. А в нас знищений один елітарний шар, другий, третій... Власне, коли ми кажемо «простір європейської культури», йдеться про простір елітарної культури. Це не сnobізм, а природне самовідчуття Європи. Притому я дуже критично

ставлюся до певних аспектів європейської ментальності. Насамперед до європейської «амнезії» щодо нас.

У. Т.: Неширості...

– Я б сказала гірше. Якщо ви наші, ми пам'ятаємо про вашу трагедію, а коли ви поки що не наші, то розбираєтесь з своїми трагедіями самі, а потім нам розкажете. Але чи тільки європейці винні? Скажімо, ставлення до нашого Голодомору. Євреї змустили рахуватися зі своєю трагедією, вони вибудували систему захисту пам'яті Голокосту. Ставлення до Голокосту є перепусткою в цивілізований світ. Злочин проти євреїв – це геноцид, отже, злочин проти людства. А хто зобов'язаний пам'ятати трагедії людей, які самі не хочуть цих трагедій пам'ятати, які ставлять пам'ятники своїм катам, називають вулиці іменами своїх убивць, ностальгують за Сталіним? Може, їм сподобалася ця катівня? Тобто Європа не так цинічна, як стомлена й занепокоєна. Польща, повертаючись до Європи, провела тяжкий самоаналіз польського анти-семітизму – це були для неї страшні струси і стрес. Але визнала – і звільнилась. Росія ж ніколи не стане демократичною країною, поки не перевіживе катарсису вини. Ще один базовий вимір Європи – це історична пам'ять. І ми наблизитимемося до Європи тією мірою, якою будемо неухильно й послідовно відбудовувати етичні вектори історичної пам'яті. ■

ПРЯМА МОВА

Ліна Костенко про дочку

Оксануся допомагає мені жити. Там, де я вже могла власти, бо більше не можу витримувати такої України і таких українців, у Оксани вистачає сил і енергетики. Кілька років тому Оксануся мені сказала: «Мамо, зараз час одиноких голосів». Самотніх голосів! Такої самотності, як відчуває український письменник в Україні, – не доведи Господи! Це страшна, смертельна самотність. Не знаю, чи вистачить таланту написати так розумно, як Гоголь, але «Записки українського сама-шедшого» я вже написала. Та закінчити ніяк не можу, бо божевілля українське продовжується, весь час іде матеріал. А взагалі, досить вже українцям скиглити. Ми вибираємо. Ми диктуємо. Ми поважаємо одне одного. Ми – Україна. Це наша держава. Я на мітинги не піду, пікетувати не буду. Якщо я кудись і піду, то на барикади – боротися з тими, хто до цього прizвів. І настанок. Оксанусю, я тобі дуже вдячна, що природа на тобі не відпочила. Я щаслива, що забезпечила еволюцію. Ще все буде! Буде так, як ми хочемо.

КРЕДОБАНК
PKO BP GROUP

Мільйони людей,
тисячі справ,
одна потреба - НАДІЙНІСТЬ

25%
річних

ДЕПОЗИТ

Надійність гарантують РКО ВР -

найбільший банк Республіки Польща
за участю капіталу держави

Київська філія ВАТ «КРЕДОБАНК»
м. Київ, вул. Горького, 91/14
тел.: 230-12-46(47), 230-12-88, 230-12-53
м. Київ, вул. Тимошенка, 13-А
тел.: 426-40-90, 426-85-11
м. Київ, вул. Лисенка, 3
тел.: 279-43-63, 278-21-16
м. Київ, вул. Лукашевича, 15
тел.: 245-39-61, 520-10-32
м. Київ, вул. Саксаганського, 99
тел.: 287-29-99, 287-29-98
м. Київ, вул. Нижній Вал, 39
тел.: 425-31-31, 425-50-07
м. Київ, вул. Микольсько-Слобідська, 2-В
тел.: 541-11-03, 541-15-02
м. Київ, вул. Княжий Затон, 16-Б
тел.: 573-82-78, 573-82-79
м. Київ, вул. Симиренка, 14/9
тел.: 458-93-24, 458-91-90
м. Київ, пр-т Перемоги, 96
тел.: 400-12-56, 453-47-63/64
м. Київ, вул. Бальзака, 80
тел.: 520-31-91, 520-35-48
м. Київ, пр. Миру, 6
тел.: 296-55-35, 296-59-34
м. Київ, вул. Стальського, 20
тел.: 540-29-38, 540-59-40
м. Київ, вул. А. Вільямса, 13
тел.: 251-36-69, 496-57-61
м. Київ, вул. Булаховського, 5-Д
тел.: 424-02-38, 424-85-08

Ліцензія НБУ № 43 від 27.01.2006 р.

ФОТО: ОЛЕКСАНДР ЧЕКІЧЕНЬОВ

Фінанси без романсів

АВТОР: Анна Бабінець

Тиждень
досліджував, що буде
з українською
економікою після
відставки Пинзеника

В один день дві країни світу залишилися без міністрів фінансів. Японський чиновник Сьоїті Накагава подав у відставку у зв'язку з тим, що перевищив свої повноваження: на прес-конференцію міністр прийшов напідпитку. Головний український фінансист напи-

сав заяву, бо не міг виконувати своїх повноважень: за словами Віктора Пинзеника, з його думкою не рахувалося керівництво уряду.

ДРІБНИМ ПОЧЕРКОМ

24 сторінки «таємного листа» керманича Мінфіну тепер уже можна вважати своєрідним звітом відомства під керівництвом Пинзеника. Оприлюднення наприкінці січня емоційного тексту, рясно прикрашеного цифрами та графіками, вочевидь, не було випадковим — Пинзеник хотів піти з уряду під акомпанемент обговорення його щиросердого зізнання про жахливий стан економіки. Йому це вдалося. Подальший кар'єрний шлях міністра загубився десь у районі Феофанії.

Для тих, хто вважав макроекономічні викладки вже екс-міністра

страшилкою та піаром, працює Держкомстат. Днями він оприлюднив цифри, які підтверджують прогнози Пинзеника.

ВВП. Держбюджет поточного року «зверстано» на основі зростання ВВП +0,4%. Пинзеник не ставив підпису під проектом бюджету, який уряд подав до Ради. У своєму листі-зізнанні він повідомив, що вже на початку грудня було зрозуміло — позитивної динаміки 2009 року годі чекати. Для наочності наводився показник листопада — мінус 14,4% ВВП. За інформацією Держкомстата, в перший місяць 2009 року падіння ВВП становило 20% порівняно з минулорічним січнем.

Промисловість. У своєму листі екс-міністр констатує, що в листопаді 2008 року третина промисловості України зникала (-28,6%

порівняно з аналогічним періодом 2007-го). Держкомстат констатує поглиблення рецесії, у січні обсяги промвиробництва зменшилися на 34,1%.

Надходження до бюджету. Пинзеник також розкрив урядову таємницю про те, що вже з жовтня держбюджет значно недоотримує надходжень від місцевих бюджетів. Екс-міністр у своєму листі наводив дані про те, що восени третина або навіть половина місцевих бюджетів не виконали плану надходжень до бюджету. В лютому, за деякими оцінками, бюджет наповнився лише на 15% від запланованого.

ДОРОЖНЯ КАРТА

Економічні прогнози екс-міністра справджаються — це свідчить про те, що він є хорошим стратегом. Проте друга частина «таємного листа» — тактична — підтверджує тезу про те, що Віктор Пинзеник далеко не практик. Більшість запропонованих ним антикризових заходів є відвертим популізмом. Наприклад, ідея зменшити зарплати чиновникам на 20-50%, або пропозиція збільшити частку прийому студентів у виші на платній основі. Газ та комуналні послуги, за Пинзеником, мають бути дешевими лише для бідних громадян, заможні ж мають платити більше. Змальовані в першій частині листа масштаби кризи неможливо назвати співімірними з контрзаходами від Пинзеника.

Хоча концептуально екс-міністр має рацію — починати антикризову кампанію треба з радикального урізання витрат держбюджету. Причайдні, для того, щоби покрити дефіцит у 31 млрд грн і отримати наступні транші кредиту від МВФ (умова фонду при наданні позики — бюджетний дефіцит не повинен перевищувати 4,5% ВВП).

На думку економістів, якщо уважно вивчити видаткову частину бюджету, її без проблем можна полегшити на 20-30%.

Міністр економіки тіньового Кабміну, народний депутат від ПР Ірина Акімова вважає, що скорочувати зарплати чиновникам — це недієвий метод. «Якщо ми справді хочемо скоротити видатки, треба перевігнути структуру держорганів, провести ревізію потрібних-непотрібних посад і, відповідно, видатків», — каже регіоналка. Йдеться

про один із аспектів адміністративної реформи, про яку в Україні дискутують ще з 1990-х.

Ще одну міні-реформу пропонує провести заступник пана Пинзеника по партії «Реформи і порядок», народний депутат від БЮТ Сергій Соболєв. «Максимальна пенсія в Україні перевищує мінімальну в десятки разів. Є еліта, таких із мільйон, яка отримує пенсію від 6000 грн. Усі інші отримують менше 1000. Встановивши верхню межу пенсій, ми можемо суттєво скоротити видатки».

Більшість економістів радять новому міністрові спрямувати вивільнені кошти на інфраструктурні проекти: ремонт доріг, зведення об'єктів до Євро-2012, добудову житлових споруд тощо. За логікою, ці гроші повернуться до бюджету у вигляді податкових надходжень від робочої сили, яку задіють на об'єктах, та від субсидованого державою бізнесу.

Вочевидь, новому міністрові фінансів не варто підтримувати обраний прем'єркою курс на зростання податкового тиску, оскільки він є хибним — про це свідчить міжнародний досвід. Тим більше, що в уряду фактично не залишилося місця для «податкових» маневрів — ще наприкінці минулого року практично весь великий і середній бізнес оптимізувався, при чому настільки, що, за деякими оцінками, зараз у тіні перебуває понад 80% української економіки. Як у 1990-х.

Пан Соболєв, наприклад, радить уряду навести лад у спрощеній системі оподаткування. Чимало власників великих і середніх підприємств штучно подрібнили свій бізнес, щоб сплачувати єдиний податок, набагато менший від загального податкового навантаження. Через цей маневр «національних виробників» бюджет недотримує чималі кошти.

Ще один принциповий момент — підтримка експортерів, яких стає дедалі менше. В умовах великого зовнішнього державного боргу (зокрема, корпоративного) уряд має першочергово опікуватися компаніями, які ввозять валюту в Україну.

Економісти вважають, якщо новий міністр фінансів не проведе міні-революцію в бюджетній сфері, за кілька місяців ситуація справді «керуватиме країною», як спрогнозував Пинзеник. ■

Втеча від кризи

Українські чиновники, які вирішили «пересидіти» кризу

Віктор Пинзеник, екс-міністр фінансів. Звільнився за власним бажанням. Зараз перебуває на лікуванні у Феофанії.

Володимир Стельмах, голова НБУ. В середині січня пішов у відпустку (за офіційною версією, щоб відзначити своє 70-річчя), з якої досі не повернувся. Ключовим спікером Нацбанку наразі є голова Наглядової ради НБУ Петро Порошенко.

Богдан Данилишин, міністр економіки. Останнім часом майже не з'являється на публіці. На більшість офіційних заходів (зокрема, звіти у Верховній Раді) відправляє свого заступника Анатолія Мярковського.

Олег Дубина, голова НАК «Нафтогаз України». Майже місяць тому, одразу після підписання газової угоди з Росією, був госпіталізований у Феофанію, де йому зробили операцію на серці. Зараз перебуває на лікарняному.

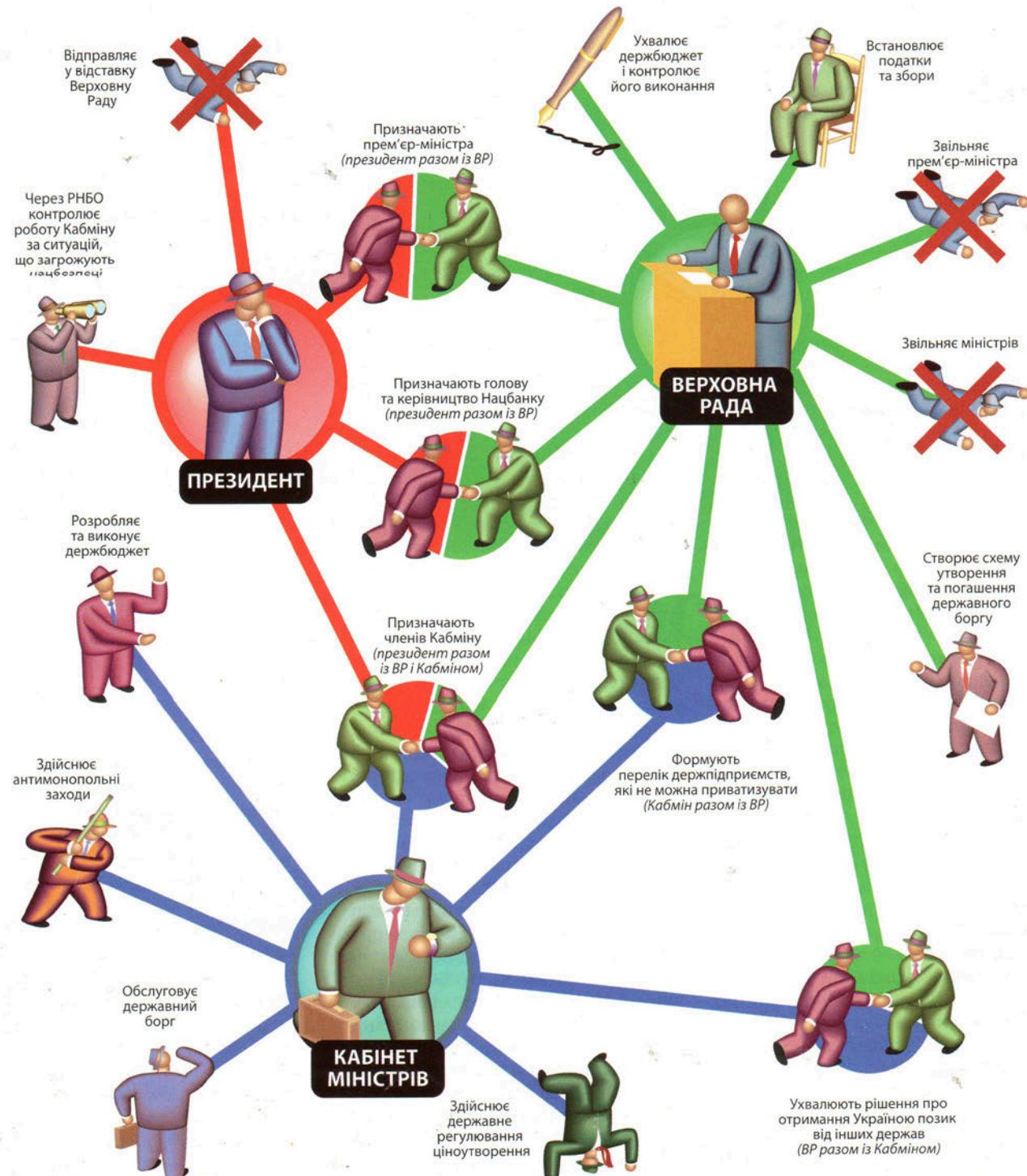
Валентина Семенюк-Самсоненко, голова Фонду держмайна. Одна з перших жертв кризи — у грудні ВР звільнини її з посади. Проте ситуація з нинішнім керівником ФДМ невідома — двічі уряд призначав в. о. Дмитра Парfenенка, проте президент Ющенко призупиняв дію розпорядження.

Валерій Хорошковський, екс-голова Державної митної служби. Був звільнений з посади головою уряду — митники начебто не впоралися з планом зі збору платежів на кордоні. Майже одразу президент призначив його першим заступником голови СБУ.

Важелі впливу

Тиждень пояснює, хто і за що відповідає в кризовій Україні

АВТОР: Анна Бабінець

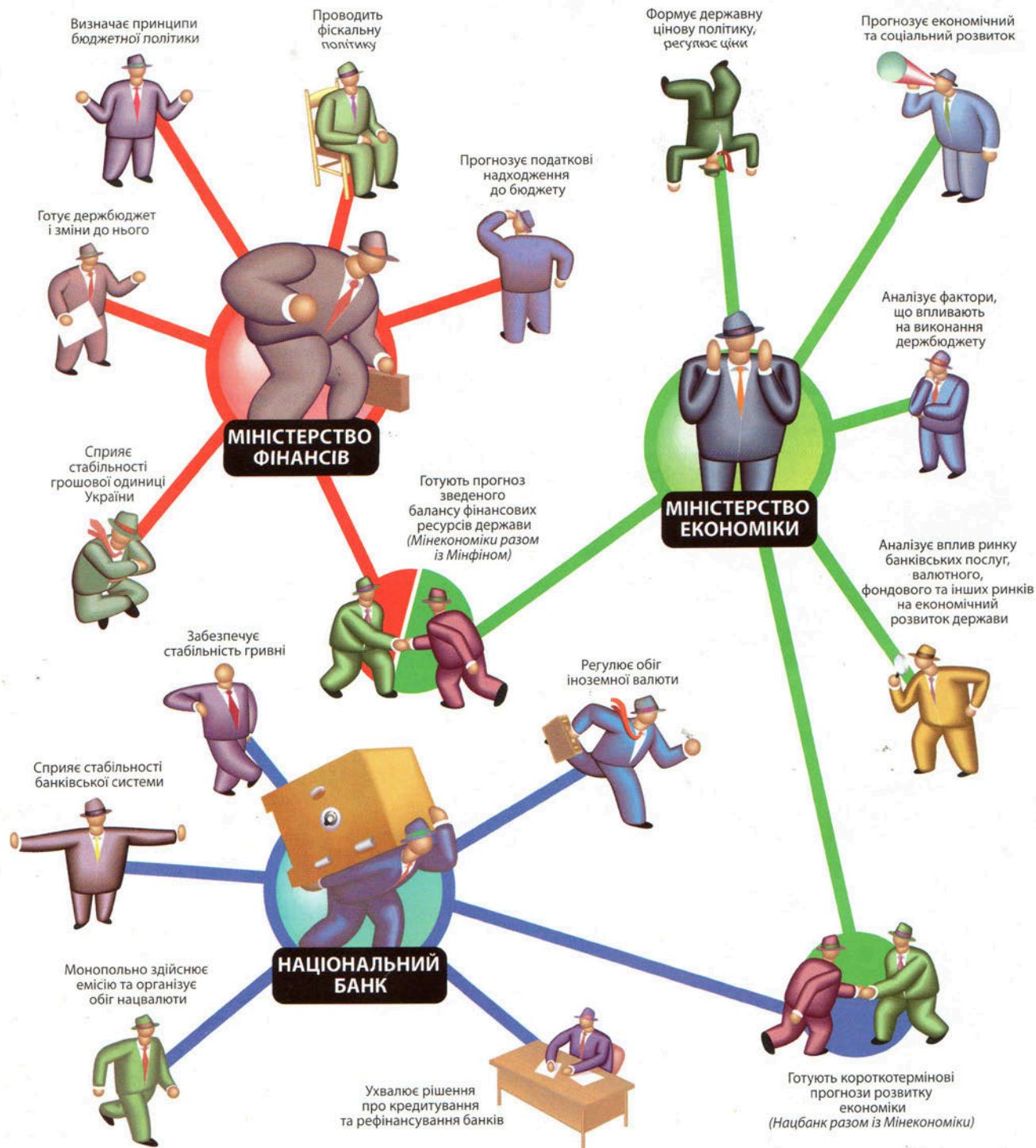
ВПРИТУЛ |

Нещодавно депутати з ПР і КПУ заявили, що на час кризи Нацбанк треба підпорядкувати Верховній Раді. Хоча головною ідеєю створення НБУ був його автономний статус. А от проурядові депутати намагалися «протягти» норму, за якої наступні

півроку митні ставки встановлюватиме винятково Кабмін. Хоча на це мають право лише депутати — через відповідні закони. Під шумок кризи політики намагаються перебрати під свій контроль фінансові потоки в країні.

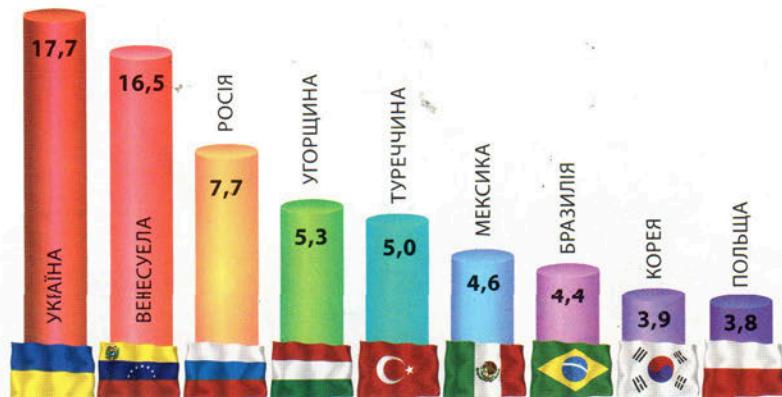
При цьому майже неможливо розібратися, хто і як виводить

Україну з кризи. Повноваження кожного з органів влади визначають Конституція та українські закони, проте водночас чимало функцій президента, уряду й Верховної Ради перетинаються. Відтак маємо постійні сварки та взаємні звинувачення на найвищому рівні. ■

Час розплати

НАМ НЕ ВІРЯТЬ ЙМОВІРНІСТЬ ДЕФОЛТУ ОКРЕМИХ КРАЇН У 2009 РОЦІ, %

Джерело: Deutsche Bank

ПЛАТНИКИ І РИЗИКИ ЕМІСІЇ ЄВРООБЛІГАЦІЙ, ЯКІ МАЮТЬ БУТИ СПЛАЧЕНІ У 2009 РОЦІ

Сума, \$ млн	Ставка купона, %	Фактична дохідність до погашення, %	Інформація
500	8,13	226,4	НАК «Нафтогаз України»
500	LIBOR + 3,375	123,7	Уряд України
345	9,75	123,4	Альфа-Банк (Україна)
250	7,75	105,5	Укрексімбанк
100	10	65,6	Банк «Форум»
266,4	10,38	22,5	Київстар
100	9,75	н/д	Альфа-Банк (Україна)
125	9,75	н/д	ЗАЗ
75	10,5	н/д	«Фуршет»
175	10	н/д	«XXI Сторіччя»

Джерело: Cbonds, станом на 16.02.2009

КОРПОРАЦІЇ НАПОЗИЧАЛИСЬ СТРУКТУРА ЗОВНІШньОГО БОРГУ УКРАЇНИ, %

Джерело: НБУ, (станом на жовтень 2008 року)

АВТОР: Наталія Задерей

У 2009 році Україна має всі можливості розрахуватися з кредиторами. Але за певних обставин країні загрожує дефолт

Чи подужає Україна тягар своїх боргів? Після того, як фахівці ООН заявили про високі ризики банкрутства нашої держави, це питання зазвичало повсюдно. Закордонні експерти пророкують дефолт України, посилаючись на захмарну дохідність її боргових паперів (з початкових 6-8% вона зросла до майже 30% річних) та високу вартість страховок від дефолту (кредитних дефолтних свопів). Такі страховки коштують понад 32% від суми боргу – це найвищий рівень з-поміж країн, що розвиваються. Занепокоєння інвесторів небезпідставні: за порівнянням низького рівня заборгованості (державний зовнішній борг на жовтень минулого року становив лише 7,2% ВВП – близько \$13,5 млрд) Україна виглядає ненадійним позичальником через економічний спад, негативне сальдо торговельного балансу (значне перевищення імпорту над експортом), занедбання національної валюти та дефіцит бюджету. Всі ці негаразди можуть завадити країні розрахуватися з кредиторами.

БАЛАНСУВАННЯ НАД БЕЗОДНЕЮ

Найгірше, що може спіткати Україну – всі кредитори одночасно захочуть достроково повернути свої гроші. Катастрофічна ситуація (мовою фінансистів – крос-дефолт) стане можливою, якщо хоча б одна з державних компаній налякає ринок своєю неплатоспроможністю. Слабкою ланкою

ВПРИТУЛ |

вважають НАК «Нафтогаз України», яка у вересні має сплатити єврооблігації на півмільярда доларів. Дохідність цих боргових паперів перевищує 100%, що свідчить про недовіру інвесторів. Проблеми вже виникли у Державної служби автомобільних доріг України («Укравтодор») — їй довелося досрочно виплатити частину гарантованого державою боргу (що загалом становив \$930 млн) американському банку Morgan Stanley. Річ у тім, що договір про надання десятирічного кредиту передбачав можливість його досрочового повернення у випадку зниження міжнародного кредитного рейтингу нашої держави на два щаблі.

Через претензії Morgan Stanley Україна опинилася на межі кросдефолту ще восени минулого року. Тоді, крім кредиту «Укравтодору», проблемними боргами могли стати 12-річні єврооблігації уряду в швейцарських франках. Умови цієї позики, організованої тим самим американським банком, також дозволяють вимагати досрочну виплату до вересня 2009-го. Після різкого погрішенння економічної ситуації в Україні інвестори були не проти скориста-

тися такою можливістю. Заспокоїла їх лише позика Міжнародного валютного фонду на \$16,4 млрд. Після того, як МВФ згодився профінансувати нашу країну, приватні кредитори також змінили гнів на ласку — на початку листопада 2008 року ризикова премія за вітчизняними єврооблігаціям суттєво знизилася.

Утім, боргів «Укравтодору» Morgan Stanley усе ж позбувся. Частина заборгованості компанії (\$465 млн) була продана швейцарському банку Credit Suisse, ще частина була стягнена досрочно. У зв'язку з цим прем'єр-міністр Юлія Тимошенко навіть звинуватила президента Віктора Ющенка в спробі разом із колишнім міністром фінансів і керівником українського представництва Morgan Stanley Ігорем Мітюковим організувати дефолт країни. Хоча, швидше за все, американський банк ускладнює життя позичальникам не з політичних причин — криза похитнула його фінансовий стан. За минулий рік капіталізація Morgan Stanley знизилася на 70%.

За словами народного депутата Арсенія Яценюка, деякі кредитори і далі наполягати на досрочному по-

СЛОВНИЧОК

Дефолт — невиконання зобов'язань — може оголошуватися як державами (суверенний дефолт), так і корпоративними боржниками. Ситуацію, коли позичальник порушив умови виплат, але не збанкрутав, називають технічним дефолтом. Таке сталося з Україною в 1998-му році. Найгучніші суверенні дефолти останніх десятиріч — неспроможність Росії погасити у 1998 році внутрішні державні облігації та неповернення Аргентиною Всесвітньому банку позики на \$1 млрд (2002 рік). Суверенні дефолти мають серйозніші наслідки для інвесторів, ніж корпоративні, оскільки вони не мають прав на активи держави-боржника і ризикують залишитися ні з чим.

верненні боргів, і саме від результату переговорів із ними залежатиме сприйняття України на світовому ринку капіталів. Ризики суверенного дефолту будуть повністю зняті, якщо влада переконає світову фінансову спільноту у своїй здатності контролювати економічну ситуацію. Адже загалом показники зовнішньої ліквідності нашої країни перебувають у при-

генеральний радіо партнер

Найкращі композиції
Живий звук

4 березня
ПАЛАЦ «УКРАЇНА» 19:00

АероСвіт

Замовлення та безкоштовна

доставка квитків: 432-19-73
www.ps-agency.com

Пригощає

CENTRAL KITCHEN BAR

Кейко
МАТСУІ

у супроводі оркестру

Організатор ТОВ "Преміум С": 234-33-99

МЕДІА-ПАРТНЕР

Тиждень

ГЛАВРЕД

7+7

ТУПАРК

WHAT'S ON

Gala

хрешчатик

наталі

САНІТ

БІОСКОН

йнятних межах. Крім того, на початку лютого Мінфін виплатив \$16,5 млн доходу за своїми боргами 2004 року, а державне виробниче об'єднання «Южмаш» погасило свої єврооблігації на \$107,5 млн. Це позитивні сигнали для інвесторів.

У 2009 році, за умови відсутності дострокових виплат, Мінфін сплатить за прямим і гарантованим зовнішнім держборгом близько \$3 млрд. Така сума цілком посильна, враховуючи обсяг золотовалютних резервів Національного банку — на початок лютого вони становили \$28,8 млрд.

У держбюджеті-2009 на виплату зовнішнього боргу передбачено 12,9 млрд грн. «Наразі уряд спроможний обслуговувати свої борги. Про це свідчить успішне погашення єврооблігацій «Южмашу» та проведення переговорів із рефінансуванням кредитів «Укравтодору», — вважає старший аналітик інвестиційної компанії (IK) Phoenix Capital Марія Майборода. На її думку, запас міцності у бюджеті невеликий, проте Мінфін вже довів свою здатність впливати на Національний банк, резервів якого вистачить для цьогорічних виплат за державним і гарантованим боргом.

Поки що вірять у здатність українського уряду розрахуватися з кредиторами й міжнародні рейтингові агенції. Так, рейтинг валютних зобов'язань України «В» означає можливість виконувати зобов'язання. При цьому агентство Standard & Poor's оцінює ймовірність виплати Україною боргу після дефолту у 30-50%. В Еквадору перед дефолтом наприкінці минулого року був рейтинг «CCC» (означає дуже високі ризики неплатежів).

КОРПОРАТИВНА ПАСТКА

Значно гірші справи у корпоративному секторі. На кінець вересня 2008-го вітчизняні корпорації і банки заборгували зовнішньому світові \$91,1 млрд. Завдяки шаленій кредитній активності підприємств загальний борг України за кілька років сягнув \$105,4 млрд, або 56% ВВП. Співвідношення валового зовнішнього боргу та експорту восени становило 154% — такий рівень вважають небезпечним для країн, що розвиваються, оскільки дефіцит валюти (а її надходження за безпечує передусім експорт) ускладнює повернення боргів.

Найбільше напозичав банківський сектор. За оцінками IK Phoenix Capital, цьогоріч вітчизняні фінінститу-

тові мають сплатити іноземним кредиторам \$16,8 млрд. Банки з іноземним капіталом, швидше за все, зуміють викрутитися за допомогою інвесторів. Наприклад, Райффайзен Банк Аваль нещодавно оголосив про дострокову виплату частини синдикованого кредиту. Зате деяким установам з українськими власниками, вочевидь, доведеться непереливки. Першою жертвою боргів став ще восени минулого року Надра банк. На початку кризи він мав сплатити \$230 млн, тому від нього відцураліся гравці міжбанківського кредитного ринку. Згодом довіряті банкові перестали і вкладники. За подібним сценарієм може розвиватися ситуація і в інших банках, що загрузили в боргах перед іноземцями. Так, вчастно і в повному обсязі перестав платити своїм кредиторам Родовід Банк, у зв'язку з чим агентство Fitch понизило його рейтинг до рівня «D» (дефолт). За даними агенції Cbonds, найвищу дохідність наразі демонструють єврооблігації ПУМБ, Надра банку та VAB Банку. Націоналізація проблемних банків підвищить ризики суверенного дефолту. «Зростання держборгу і навантаження на бюджет внаслідок взяття на себе державою боргів корпоративних позичальників може стати непосильним тягарем», — попереджає Марія Майборода.

Українські підприємства та банки завзято позичали за кордоном, сподіваючись на те, що зможуть повернутися старі позики за рахунок нових (так званого рефінансування). Але через світову кризу колись потужні західні банки стрімко втрачають капіталізацію та несхильні до щедрості. В таких умовах компаніям усіх галузей буде складно рефінансувати свої борги. Тому єдиний вихід для проблемних позичальників — домовлятися з кредиторами про реструктуризацію боргів.

«Запозичення через єврооблігації залишаються недоступними. Можливий тільки вихід окремих вітчизняних компаній на ринок синдикованого кредитування за прикладом російських та казахських колег, які цього року вже залучили таким чином \$2 млрд та \$205 млн», — прогнозує Марія Майборода. Поки що готові співпрацювати з Україною міжнародні фінансові організації, такі як Всесвітній банк і Європейський банк реконструкції та розвитку.

ЦІНА ПИТАННЯ

«Хочете купити квартиру задешево — чекайте дефолту». Так прокоментували перспективи зниження цін на житло в одній зі столичних ріелторських компаній. Падіння цін на нерухомість — єдиний позитивний наслідок дефолту для пересічного українця. Банкрутство держави на світовому ринку капіталів тягне за собою девальвацію валюти, інфляцію, падіння ВВП та банківську кризу. Від недбалого платника відвертаються всі кредитори (зокрема МВФ), і це позначається на гаманцях громадян. Так, в Аргентині на тлі економічної катастрофи, безробіття та поглиблення бідності мав місце й масовий безлад.

МВФ тим часом констатує погіршення стану української економіки, та не поспішає перераховувати другий транш позики на суму \$1,9 млрд. Від того, чи отримає Україна ці гроші, будуть залежати оцінки її кредитоспроможності рейтинговими агенціями та інвесторами.

2009 року пік виплат за зовнішніми боргами припадає на другий і третій квартали. У зв'язку зі сплатою боргів, відсутністю іноземних інвестицій та перевищенню імпорту над експортом попит на іноземну валюту зростатиме. Водночас дешевизна гривні піде на користь вітчизняній економіці. Обвал національної валюти призведе до зменшення обсягів споживчого імпорту та активізації експорту. Аналітики IK Dragon Capital вважають, що девальвація допоможе вітчизняним експортерам залишитися на плаву в умовах глобальної рецесії, при цьому додатковою перевагою експортно орієнтованих галузей стане їх відносно низьке боргове навантаження. Покращення торговельного балансу (різниці між експортом та імпортом) дасть Україні можливість обратися з боргової пастки в наступних роках. Але при цьому керівництво країни має знайти розумний баланс між видатками на порятунок банків і соціальними виплатами та дефіцитом бюджету (умова МВФ при наданні кредиту — дефіцит бюджету не повинен перевищувати 4,5% ВВП). Інакше кажучи, надрукувати грошей не більше, ніж дозволяє МВФ. ■

Про історію дефолтів читайте на стор. 52-53

Великий Скульптурний Салон

4-15 березня 2009

Організатори

Український дім
журнал «ART-Ukraine»

Приймас готель

HYATT
REGENCY
KYIV

Офіційний автомобіль

BENTLEY
BENTLEY UKRAINE

Страховий партнер

БРОКІВНЕС
столична компанія

Інформаційна підтримка

ПЕРШИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ

Артінформ

Тиждень

УКРАЇНСЬКИЙ
ЧАС

КІЕВСЬКІ ВІДОМОСТИ

ІНТЕР

ФОКУС

Українські
ІТОГИ

УКРІНФОРМ

ДЕНЬ

Jala radio

é era 96.0

НАШЕ
RADIO
107.9 FM

ГЛАВРЕД

Вічне

559

КОНТРАКТИ

ВПРИТУЛ ІНШИЙ БІК

МАЛІЙ
БІЗНЕС

СЕРЕДНІЙ
БІЗНЕС

ПРИВАТНІ
ПІДПРИЄМСТВА

ЖИТЛО
ГРОМАДЯН

На рейді

АВТОРИ: Андрій Лаврик,
Богдан Буткевич,
Василь Васютин

На час економічної кризи «бізнес-корсари» переорієнтовуються на малі підприємства и житло пересічних громадян

YІгоря Т. є кілька рецептів боротьби з силовим захопленням підприємств. «Ще чудово підходить електрична батарейка великого формату, — каже він. — Якщо стиснути її в кулаці, то з одного удару «бика» звалити можна». Такого антирейдерського прийому 30-річного фахівця з автоматизованих систем управління підприємством навчили колеги під час спроби силового захоплення ВАТ «Казар» — однієї з найбільших вітчизняних high-tech-компаній. Утім, застосувати нові знання на практиці йому не довелося — рейдери та найняті ними приватні охоронці не ризикнули зійтися в рукопашній із кількома сотнями інженерів і програмістів.

З початку року акціонерне товариство «Казар» залишається єдиним великим підприємством, контроль над яким спробували захопити силою. Із настанням економічної кризи, на думку експертів, розмах діяльності рейдерів зменшився. «Річ іще є у тім, що з української економіки майже повністю пішов спекулятивний капітал, який підживлював рейдерство кілька

останніх років. Ринок недружніх поглинань меншає», — пояснює Андрій Семидідько, директор Антирейдерського союзу підприємців України. Любителі швидких прибутків зараз не беруться за проекти вартістю \$2–6 млн.

«НОРМАЛЬНИХ ЗАМОВЛЕНЬ НЕМАЄ»

«Криза безумовно вплинула на рейдерство в Україні», — розповідає пан Семидідько. Незадовго до розмови з **Тижнем** він спілкувався зі знайомими юристами, які обслуговують рейдерські схеми. «Все ж таки ми спілкуємося, хоча й перебуваємо по різні боки барикад, — пояснює антирейдер. — При цьому вони мені скаржилися, мовляв: тим, у кого, незважаючи на кризу, є гроші, неабияк пощастило — вони тепер і без рейдерства все можуть скупить, а от у нас зараз нормальні замовлень немає».

Ta попри те, що економічний спад спричинив різке зменшення замовлень на недружнє поглинання підприємств, самі рейдери, на переважання експертів, нікуди не зникли. Щоправда, криза внесла в їхні

«З української економіки майже повністю пішов спекулятивний капітал, який підживлював рейдерство кілька останніх років. Ринок недружніх поглинань меншає»

схеми елемент новизни. В Антирейдерському союзі підприємців стверджують: якщо раніше найбільш розповсюдженою схемою була зміна керівництва через третейські корпоративні суди, то зараз такі гамбіти здійснюють за допомогою трудового законодавства. Що, свою чергою, дає можливість обходити вимогу закону розглядати господарські справи тільки за місцем реєстрації підприємства відповідним госпсудом. Адже трудові спори

може розглядати будь-який суд, та ще й загальної юрисдикції.

«Ще одна нова схема рейдерської атаки полягає в перекиданні юридичної адреси підприємства з одної територіальної одиниці в іншу, — говорить Семидідько. — Наприклад, так було з Сумським хлібокомбінатом, адресу якого перекинули спочатку з Сум до Києва, а потім у Дніпропетровськ. Чи в ситуації з ВАТ «Казар», чия юридична адреса «помандрувала» з Подільського району столиці в «ліву» квартиру в Печерському районі». Сенс міграції юридичної адреси захопленого підприємства не стільки в заплутуванні слідів, як у переведенні його на територію, підзвітну місцевим органам влади, з якими у рейдера, образно кажучи, партнерські стосунки.

Зазвичай така не зовсім законна дружба з бізнес-корсарами для місцевих чиновників залишається безкарною. Лише у випадку з «Казаром» держслужбовець, який прогорував попередження про можливе шахрайство з реєстром акціонерів, отримав на горіхи — голову Подільської райдержадміністрації

Євгена Романенка відсторонив від виконання службових обов'язків особисто президент Віктор Ющенко. Під тиском гаранта до справи підключилася Генпрокуратура. Тобто в цьому разі зв'язки топ-менеджменту компанії виявилися впливовішими, ніж у рейдерів.

Інша новація недружніх поглинавців, зафікована Антирейдерським союзом, — захоплення банківських боржників. «Приймається судова ухвали про накладання арешту на

майно, якщо підприємство має неповернений кредит, — пояснює Андрій Семидідько. — Незалежно від того, пройшов термін його повернення чи ні». Зрозуміло, що ключовою ланкою в таких схемах є фінансові установи. Точніше, їх менеджмент.

ТАЄМНИЦЯ БУДИНКУ №16

Юристи «Квазару» вважають причетними до атаки на компанію сина екс-голови Печерської РДА столиці, бізнесмена-ріелтера й керівника київської фондою компанії середніх розмірів. Журналісти **Тижня** звернули увагу на фізичну адресу цієї компанії — Київ, вул. Шота Руставелі, 16. Річ у тім, що в цьому будинку, за даними Управління боротьби з організованою злочинністю, принаймні донедавна перебувала штаб-квартира російського бізнесмена Александра Капітонова, відомого в певних колах за прізвиськом Капітошка. Українська влада розшукує його за підозрою в організації силових захоплень низки підприємств, таких як порт «Південний», ЗАТ «Черкасигаз», центральний дніпропетровський ринок «Озерка». Є відомості,

нім часом юрист став об'єктом пильної уваги правоохоронних органів у зв'язку зі скандалами, пов'язаними з правом власності на квартири та земельні ділянки в Києві. У більшості випадків предметом судових суперечок стає майно літніх або по-мерлих людей. Часто для виселення людей застосовують силу.

Рік тому до села Чапаївка прибув автобус із трьома десятками приватних охоронців. Бойовики оточили по периметру одну з земельних ділянок, на якій стояла недобудована двоповерхівка. Підігнали будівельну техніку й почали демонтувати будинок. Його власниця, місцева поштарка Галина Карапульна, побачила зайд, коли йшла на роботу. Намагалася з'ясувати, що діється, але зустріла мовчазний опір охоронців. На допомогу прийшли сусіди й дільничний міліціонер. Останньому на підмогу прибув спецзагін «Беркут». Проте доки той приїхав, будівлі було зруйновано вщент. «Це моя земля! — заявив згодом **Тижню** Владислав I. — Карапульна вимагає переписати на неї дев'ять соток і відбудувати будинок. Я на-

СИСТЕМА ВИМАГАСЬ ЗМАЩУВАННЯ

«Рейдери залишилися ті самі, їх основні іхні схеми залишилися недоторканими», — переконаний Андрій Семидідько. На його думку, не змінилися і їхні зв'язки з правоохоронними органами, суддями, адміністраціями різних рівнів. «А цих «своїх» людей у потрібних органах треба постійно «підкормлювати», всю систему — «змащувати», — каже він. — Щоб не розбіглися потрібні «кадри» й не перервалися зв'язки. Тож рейдери тепер не греють нічим».

Якщо раніше ціллю недружніх поглиначів були великі заводи, то тепер їх зацікавлять навіть дрібні виробництва. В Антирейдерському союзі вважають, що головний прес рейдерських атак зараз ляже на малий та середній бізнес — кав'ярні, перукарні, пекарні тощо. Також під удар потрапляють аграрні підприємства — особливо ті, що орендують маленькі фабрики чи племінні заводи. «Найбільша проблема полягає в тому, що дрібні підприємці не мають ані досвіду, ані засобів для боротьби з рейдерами, — зауважує Семидідько. — В них немає не те що напрацьованої системи безпеки — часто відсутній хоча б штатний юрист. Тому дії рейдерів проти таких підприємств є вже навіть не полюванням, а справжнісінським браконьєрством».

«Накат уже йде, — констатує Андрій Семидідько. — Наш Союз отримує по 2-3 звернення на день із приводу рейдерських атак. Ось, наприклад, просто перед нашим інтерв'ю до мене на електронну пошту надійшов лист із Вінниці, де намагаються захопити невеликий аграрний завод».

Однак головним кризовим трендом рейдерів є те, що свої схеми вони дедалі частіше застосовують проти пересічних громадян, точніше, щодо їхнього житла. Правозахисники вже вигадали окрему назву для такого явища — «квартирне рейдерство». Схема не така вже й складна: за допомогою фабрикації документів і подальших судових ухвал вносять зміни до метрик Бюро технічної інвентаризації стосовно власника житлової площини, рейдери швидко пепродають житло, а попередній мешканець іде бомжувати. ■

Головний кризовий тренд рейдерів — свої схеми вони дедалі частіше застосовують проти пересічних громадян, точніше, щодо їх житла

що захоплення будинку на Шота Руставелі було першою рейдерською операцією Капітонова в Україні.

У будинку на Шота Руставелі, 16 базується також юридична фірма, названа на честь її засновника Владислава I. За інформацією нашого джерела в правоохоронних органах, нині вивчається, чи причетна вона до надання певних послуг уже згаданому Александру Капітонову. «Вперше від вас це чуло, — категорично заявив **Тижню** керівник юридичної фірми Владислав I. — З ним я особисто не знайомий. Офіс придбав у фізичної особи, яка купила його колись у Капітонова. В будівлі десь 10—12 власників — то що, всіх їх у чомуусь підозрювати?»

Звісно, не варто підозрювати по-важну людину в якомусь криміналі, але важко не зазначити, що остан-

магався з нею домовитися про перевезення решток будматеріалів, вона не хоче».

Позбувся своєї нерухомості на користь юриста і 67-річний киянин Дмитро Бивалін. У 2006 році старий раптом дізнався, що продав свою квартиру Владиславу I. Відтоді живе на гориці.

У міліції схильні вважати, що через руки Владислава пройшли понад 40 квартир у різних районах столиці — це тільки ті, де право власності було закріплене за ним офіційно. Припускаємо, що набагато більше купувалися-продажувалися в інтересах третіх осіб. Такі операції з нерухомістю потребували значних капіталовкладень, які одніми банківськими кредитами покриви складно. Відтак, цілком імовірно, що в оборудках брали участь гроши більш заможних людей.

Оформити передплату ви можете:

1. У редакції:

- заповніть квітанцію;
- оплатіть її у будь-якому найближчому відділенні банку;
- роздільно зазначте адресу доставки та контактний телефон;
- відправте заповнений бланк замовлення (квитанцію про оплату):
 - факсом: (044) 351-13-01
 - поштою: ТОВ «Український тиждень», м. Київ, 03067 а/с №2;

Вартість редакційної передплати журналу «Український тиждень»:

**9 місяців - 126 грн;
6 місяців - 84 грн;
3 місяці - 42 грн;
1 місяць - 14 грн.**

2. У будь-якому відділенні зв'язку «Укрпошта».**Передплатний індекс - 99319****3. У передплатних агенціях:**

- АТЗТ «САММІТ» (м. Київ)
(044) 254-50-50 (багатоканальний)
- ДП «САММІТ-Крим»
(м. Сімферополь) (0652) 51-63-55, 51-63-56
- Філія ДП «САММІТ-Крим» (м. Ялта)
(0654) 32-41-35

ТОВ НВП «Ідея» (м. Донецьк)
(062) 304-20-22

«САММІТ-Харків»
(0572) 14-22-60, 14-22-61

«САММІТ-Кременчук»
(0536)(6) 3-21-88, 79-61-89

ДП «САММІТ-Дніпропетровськ»
(056) 370-44-23, 370-45-12

ТОВ «ПресЦентр»:
(м. Київ) (044) 536-11-75, 536-11-80
(м. Запоріжжя) (0612) 62-45-39

ТОВ «Фірма Періодика»
(м. Київ) (044) 278-00-24
www.epodpiska.com

ТОВ Агенція передплати «Меркурий»:
(м. Київ) (044) 248-88-08, 249-98-88
(м. Кременчук) (0536) 70-03-84

ТОВ фірма «Меркурий»:
(м. Дніпропетровськ)
(056) 721-93-93, 721-93-94
(м. Новомосковськ) (05693) 6-00-93
(м. Павлоград) (05632) 6-00-93

ТОВ «Донбас-Інформ»
(м. Донецьк) (062) 345-15-92,
345-15-94

ТОВ «Медіа-Прінт» (м. Черкаси) (0472)
45-31-13, 45-25-10

ПП «Медіа-Новости»
(м. Полтава) (0532) 50-90-75

ТОВ «ВПА» (м. Київ)
(044) 502-02-22

ЗАТ «Передплатна агенція "KSS"»
(м. Київ) (044) 585-80-80

Агентство передплати та доставки
«Бліц-Преса» (м. Київ)
(044) 205-51-16, 205-51-50

ДП «Фактор-Преса» (м. Харків)
(057) 738-75-33

ТОВ Передплатна агенція «Статус»
(м. Київ) 391-74-51

повідомлення	отримувач платежу	
	ТОВ «Український тиждень»	26007026823721
	поточний рахунок отримувача	код отримувача
	назва установи банку	
	Печерське відділення КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК»	
	322012	МФО банку
	Прізвище, ім'я та по батькові платника	
	Адреса платника, телефон	
	вид платежу: за передплату на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»	
касир	період:	
		сума, грн
	платник (підпис)	

квитанція	отримувач платежу	
	ТОВ «Український тиждень»	26007026823721
	поточний рахунок отримувача	код отримувача
	назва установи банку	
	Печерське відділення КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК»	
	322012	МФО банку
	Прізвище, ім'я та по батькові платника	
	Адреса платника, телефон	
	вид платежу: за передплату на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»	
касир	період:	
		сума, грн
	платник (підпис)	

За детальною інформацією звертайтеся
за тел. (044)351-13-00
менеджер з передплати
Каріна Семяновська
K.Sem@ut.net.ua

Американська

Автор: Карен Рамелов
(Нью-Йорк), спеціально
для **ТИЖНЯ**

Барак Обама ризикує втратити прихильність електорату, впроваджуючи свої антикризові заходи

Eкономіст та вчений у галузі теорії ігор Томас Шеллінг розповідав, що коли президентом став колишній бойовий генерал Ейзенхауер, він був дуже засмучений реальністю державного керування. Бо в цій сфері, на відміну від війська, накази можуть не виконувати, навіть коли чітко сказано, кому та що треба зробити. Ейзенхауер був шокований реальною політикою узгодження інтересів груп й окремих людей. Вона більше нагадувала не плац для марширування, а грузьке болото.

Мало що змінилося з часів Ейзенхауера. Ось і тепер рішучий риториці нового, 44-го президента, обраного на хвилі популистських лівих ідей, протистоять і конституційні баланси, і політична машина, і реалії світового фінансового, економічного та військового порядку, де США *nolens volens* надалі виконують ключові функції, і приkrі недбалості всередині лівліберального табору Штатів — самої Демократичної партії.

Помпезне закриття — хоч і на папері — в'язниці на базі Гуантанамо, де утримують підозрюваних у тероризмі та пособництві тероризму, вперлося у факт, що не так уж і легко, як з'ясувалося, «рознести по всьому світу новину про зміни в США». Адже справи у військовому суді розглядають за сувереною процедурою, а військовий судя може оголосити аргументи адміністрації непереконливими.

Не обійшлися без зачіпок і призначення на високі посади в адміністрації. Кандидат на посаду міністра

фінансів країни Тім Гайтнер геть «забув» сплатити податки за свою роботу в Міжнародному валютному фонді. А Том Дашле, претендент на пост міністра охорони здоров'я, «забув» сплатити податки з подарунка у вигляді машини з водієм, отриманої від пов'язаної з медичною індустрією фірми. До перегляду рішення призначити Дашле міністром закликав навіть флагман ліберальної преси «Нью-Йорк Таймз». Те, що міністр фінансів із податковими проблемами залишився на своїй посаді, а його колега з міністерства охорони здоров'я ні, свідчить, з одного боку, про неготовність команди Обами до президентського рівня відповідальності, а з іншого — про дифузні етичні стандарти самого президента.

У ВСЬОМУ ВИНЕН БУШ

Але найскладніший іспит новообраний адміністрації доводиться складати з економіки. Успіх виборчої кампанії Обами був визначений світовою фінансовою кризою, що почалася в другій половині 2008 року. Кампанія зробила безпрограшну ставку, звинувативши адміністрацію Буша в надмірній deregulacijі фінансового сектора й недогляді за ним. У вересні, коли фінансове серце економіки — система короткотермінових кредитів — на мить зупинилося, було поставлено хрест на можливому президентстві республіканського опонента Обами: провінна за кризу природно лягла на правлячу республіканську адміністрацію.

Про що Обама не згадував, так це про те, що самі ліві ліберали лобіювали найбільших напівдержавних іпотечних кредиторів Fannie Mae та Freddie Mac. За їхнім задумом, ці установи були покликані стимулювати купівлю нерухомості серед так званих недопривілейованих верств населення. Не згадав Обама і про законодавчо закріплений вимогу видавати кредит статистично рівномірно всім верствам населення, навіть тим, хто явно не міг собі цього дозволити. Соціальний інжиніринг, за яким стоять обидві партії, також включав політику «стабільних середніх цін» і «дешевих грошей»

Врятувати економіку США від рецесії під силу лише Суперменові

центрбанку США — Федеральної резервоної системи. Логічним наслідком цієї політики стали економічні бульбашки в окремих категоріях товарів, а саме — сировинних матеріалах та нерухомості.

КУРСОМ МАРКСА

Аж тут Обама зіткнувся з ускладненнями. Одна річ — покласті відповідальність за кризу на злочинний недогляд минулої адміністрації та жадобу фінансового класу — прості формулі для годівлі середнього виборця. Інша річ — зробити щось для виправлення ситуації. І в цьому нова адміністрація виступила несподівано мляво.

Було реанімовано теорії півстолітньої давності, які стверджують, що держава, стимулюючи платоспроможний попит, може витягти

рулетка

урядових видатків у відновленні працездатності економіки, відгукнулися кілька десятків видатних економістів, включно з чотирма Нобелівськими лауреатами. Свій лист вони так і назвали: «З усією повагою, містере Президенте, це неправда». Відкинувши заперечення економістів словами «Ми перемогли на виборах, і це наша козирна карта», команда Обами показала, що вона за будь-яку ціну принципово стоятиме на своїх ліволіберальних ідеях. Та оскільки законопроект неможливо було прийняти без голосів опозиційних конгресменів, до нього внесли поправки. Після зменшення загального розміру стимуляційних державних видатків до \$787 млрд законопроект прийнято.

Попри вражуючу перемогу Обами, що більше американці дізnavалися про план стимулювання економіки, то менше він їм подобався. Не кожен готовий погодитися з ідеєю вибіркового зниження податків для тих, хто їх і так майже не сплачує. Не всі погоджуються, що інтенсифікація громадських робіт у стилі Рузвельта (ремонт доріг, мостів) або виплати медикам та лікарням за встановлення комп'ютерів справді допоможуть прискорити реструктуризацію економіки.

ВПЕРЕД, ДО ПРОТЕКЦІОНІЗМУ!

І все ж величезні державні видатки не найнебезпечніший намір нової адміністрації США. Більше тривожать її протекціоністські заяви. Одна з версій законопроекту про економічне стимулювання містить поправку, яка дозволяє використовувати лише американську сталь в інфраструктурних проектах. Важливо пам'ятати, що економічну рецесію 1929–30-х років перетворили на всесвітню Велику депресію саме протекціоністські заходи урядів головних економік світу, які будь-що намагалися «захистити вітчизняного виробника».

Треба віддати належне Обамі — він швидко відкинув протекціоністські пропозиції законодавців, заявивши, що «ми не можемо вносити в законопроект про стимулювання нічого, що може привести до торговельної війни». І він має рацію. Але чи зможе президент успішно протистояти реальній політиці лобістських угруповань, які захищають вітчизняних виробників, покаже час. ■

економіку з депресії або рецесії, не мов барон Мюнхгаузен, який витягнув себе за косичку з болота. Нова адміністрація й демократичні конгресмени поспіхом підготували законопроект, що передбачав трохи менше трильйона доларів на «економічне стимулювання».

Ідея Обами про стимулювання платоспроможного попиту спирається на теорію, за якою вільна економічна діяльність людей, котрі керуються загальноприйнятими правилами та власною вигодою, призводить до недосконалих результатів, і тому держава повинна її час від часу підправляти. Таке уявлення, своєю чергою, походить від іншого: нібито є певна економічна «істина», певне економічне благо суспільства, яке полягає в справедливому розподілі результатів економічної діяльності та тільки

й чекає, щоб його відкрили та втілили. Механізмом «відкриття» цього економічного ідеалу є політика взагалі й виборчий процес зокрема. Таким чином, у демократіях більшість визначає, що вважати за благо для суспільства.

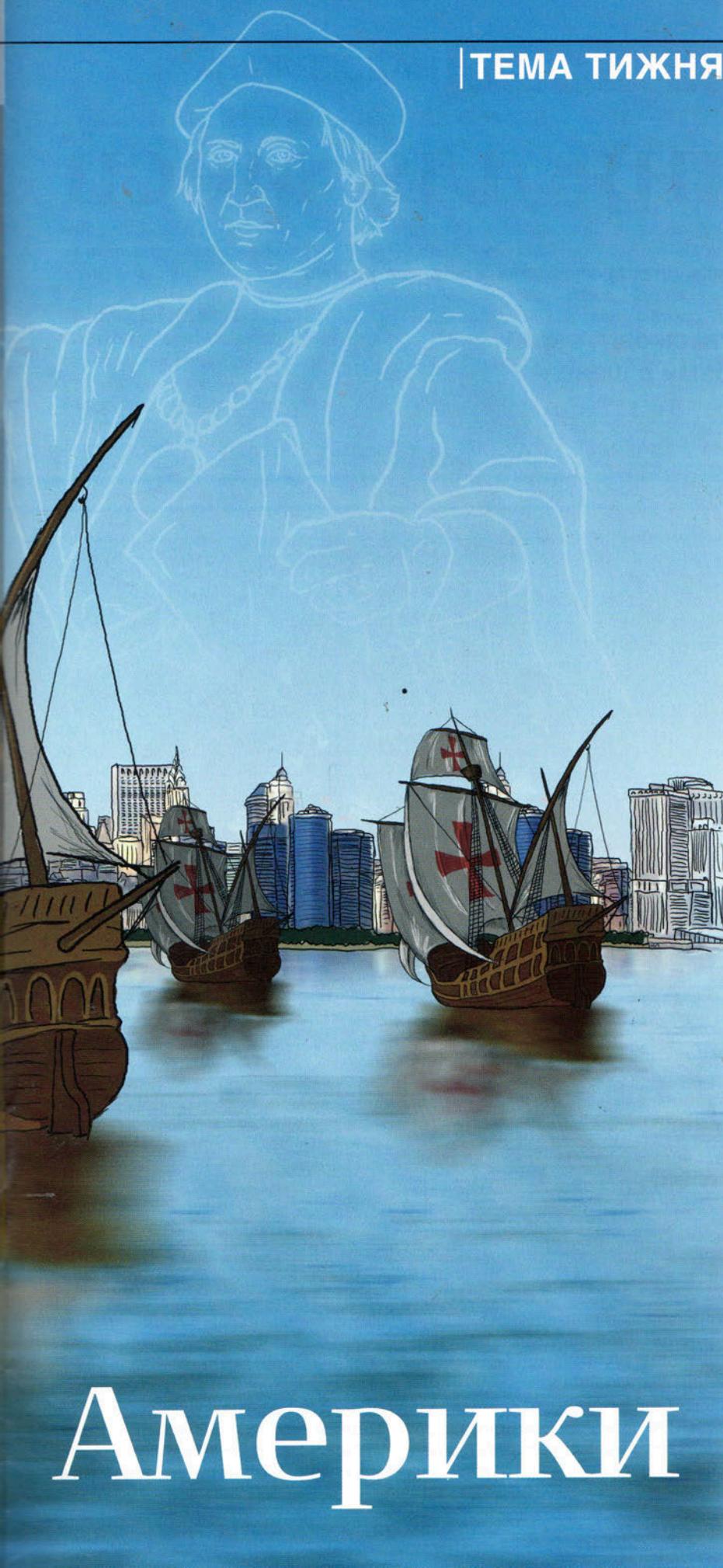
Тут важливо згадати, що США були засновані не як демократія, де держава втілює волю більшості, а як республіка, де завдання держави полягає в захисті прав кожного громадянина. Ідею, що держава знає краще за самого громадянина, що йому благо, а що — зло, ще не зовсім органічно сприймає доволі велика частина американського суспільства. Тому риторика нової адміністрації навколо законопроекту про економічне стимулювання викликала непорозуміння, а подекуди й спротив.

На заяву Обами, що в суспільстві є консенсус стосовно ролі збільшення

Нове відкриття

ТЕМА ТИЖНЯ

Америки

Aмерика сьогодні — це світ завтра. Це твердження може викликати обурення чи навіть спротив, але в багатьох випадках цілком відповідає дійсності. Саме тут з'явилися перші серійні автомобілі, перші мережеві фаст-фуди, перші персональні комп'ютери та багато інших речей і явищ, які увійшли в життя мільярдів людей у всьому світі. Врешті-решт, саме США стали першою західною країною, яку очолила темношкіра людина.

ЗМІСТ:

ЗАВДАННЯ ДЛЯ МЕСІЇ

В Обами є шанс повернути американцям віру в свою обраність

СТОР. 34

ЧЕРВОНЕ І СИНЄ

Про консервативних любителів кантрі та ліберальне міське населення

СТОР. 36

З ПЕРШИХ ВУСТ

Американці про самих себе і про стереотипи щодо них

СТОР. 37, 39

ФАБРИКА МІФІВ

Голлівуд як рупор пропаганди американських цінностей

СТОР. 38

ЕВОЛЮЦІЯ США

Щоб зрозуміти Америку, потрібно заглядитися в її історію

СТОР. 40

У ЩО ВОНИ ВІРЯТЬ

Як формувалася американська модель цінностей

СТОР. 42 ►

Завдання для месії

АВТОР: Світлана Матвієнко (Колумбія, штат Міссурі), спеціально для **Тижня**

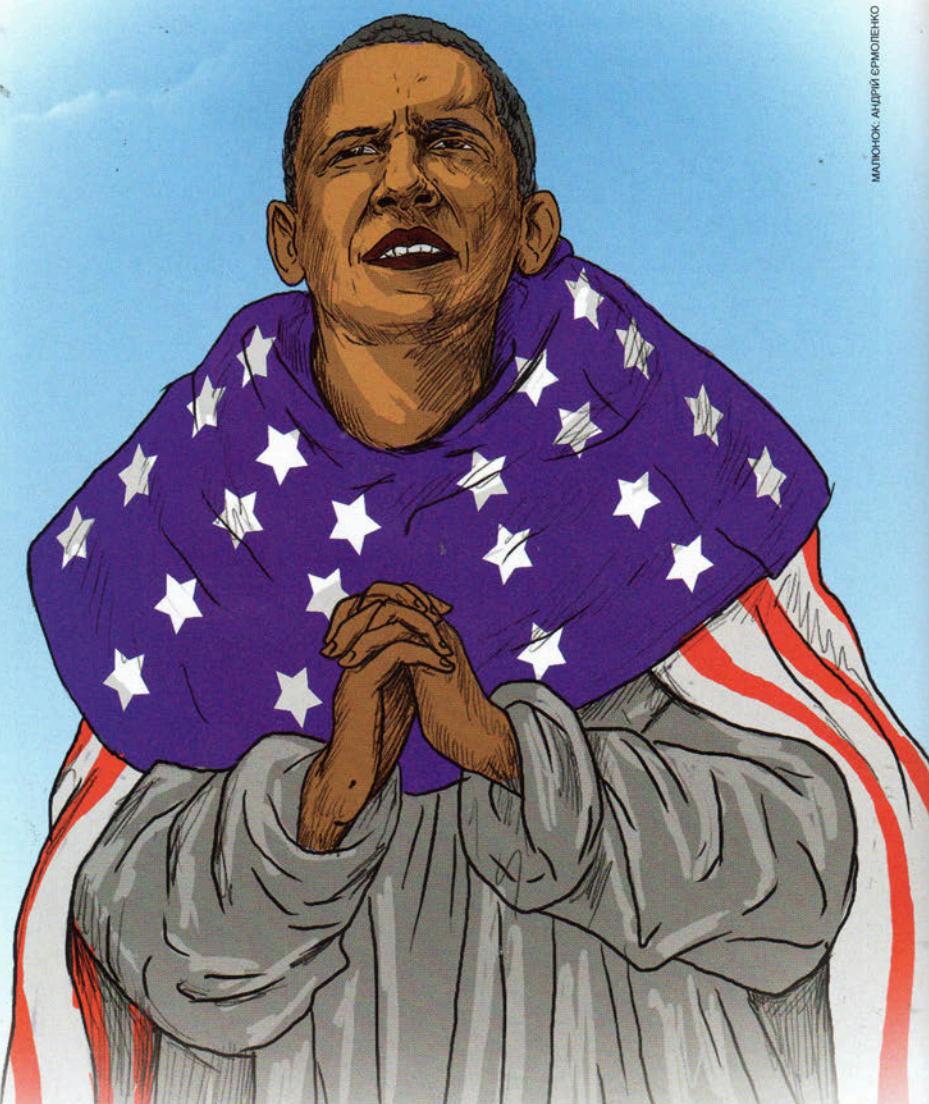
В обраність США вірить увесь світ, окрім власне американців. В Обами є шанс віправити це

«Ми, американці, — особливий, обраний народ, Ізраїль нашого часу, — писав американський письменник Герман Мелвіл у 1850 році. — Ми тримаємо ковчез свобод світу. Досить довго ми ставилися скептично до самих себе й сумнівалися, чи насправді політичний Месія прийшов. Але він прийшов у нас, якщо ми надаємо звучання його словам». Справді, якщо...

«МЕНІ НАЧХАТИ»

Напередодні виборів 2008 року мені було моторошно. Я мешкаю в Міссурі, одному з найчервоніших (консервативних) штатів, де за норму вважають сегрегацію та гомофобію. Його мешканці рідко подорожують навіть Сполученими Штатами, аби бути обізнатими з географією світу, аби уявити «іншого», аби порозумітися з відмінним від їхнього набором цінностей та укладом життя. Міссурі, а особливо невеличке місто Колумбія, де я живу, це справді «серце країни». Саме тут, неподалік від міста, розташовані військові бази, звідки відітгають бомбардувальники на Ірак.

Люди тут, однак, напрочуд мілі (коли, звісно, не торкатися небезпечних тем). Усі — добре християни, місто цілком безпечне. Мій іракський приятель з усією своєю родиною почувається тут дуже спокійно, якщо не сказати — щасливо, попри ті ж таки військові бази. Бо небезпечний «інший» для мешканця Міссурі завжди перебуває поза межами країни. Бідолахи, вони постійно мають відбиватися. Якщо не від надокучливих мексиканців, які «підривають економіку» країни, відніма-

ючи в «законних громадян» найбруднішу та найнижче оплачувану працю, то від невидимого, а тому й найнебезпечнішого, ворога на іншому боці земної кулі.

«Мені начхати, що про нас думає світ! Нам усі заздрять, до нас усі хочуть!» — сказала мені моя

студентка, палка прихильниця Джона МакКейна наступного дня після виборів під час незапланованих палкіх дебатів і... практично вся група, погоджуючись із нею, кивала головами. Взагалі, чи не найпалкішими прихильниками такого дивного поділу на «своїх» та

ТЕМА ТИЖНЯ

«чужих» (з тих, із ким мені довелося спілкуватися) є американські українці. Саме представники української громади в Нью-Йорку говорили мені, що вирішенням усіх американських проблем є закриття кордонів і «нікого не пускати».

ПІДМІНА ПОНЯТЬ

Багато хто думає, що парадокс «поганого» американського месіанства полягає у вірі в те, що добробут тут полягає в розсіюванні демократії та цінностей там, а також у вірі в те, що мета виправдовує засоби. Однак усе значно складніше, адже говорити варто не просто про «погане» месіанство, а про погане «месіанство», коли на очах усього світу відбувається підміна понять.

Перше покоління емігрантів – оті 20 тисяч пуритан, котрі прибули сюди між 1629 і 1640 роками – керувалося вірою в те, що саме їм доведеться побудувати нову благочестиву та, певна річ, фінансово успішну спільноту, оте обіцянє в Одкровенні Царство Боже на землі. Проте, закорінене в релігійній свідомості мислення, сконцентроване на розбудові Нового світу, не припиняло поверталися до світу Старого, повсякчас порівнюючи себе з ним. Засади – рівність усіх перед законом незалежно від віросповідання та національності, – за якими побудовано правову систему Сполучених Штатів, не можуть не викликати захоплення. Однак неусвідомлення того, скільки ще доведеться важко боротися за виконання цієї високої обіцянки, засліплювало очі не одному поколінню американських політиків.

Чи не кожен наступний президент виголошував, що «Америка має привілей урятувати світ», в'язнути при тому в риториці та подвійних стандартах. Ніколи, щоправда, вони не падали так низько, як 20 січня 2005 року, коли засобом поширення демократії та свобод у світі вустами 43-го президента Джорджа Буша було оголошено «війну з тероризмом». Продовжуючи тему в своїй промові 2 лютого 2005 року, він підкреслив, що цей «напад на свободу» лише підтверджив упевненість американського уряду в тому, що Сполучені Штати мають змінити світ і «поширити мир».

БЕЗ ЕЙФОРІЇ

Не згадати про ганебний час перебування при владі Буша, ведучи мову про «американське месіанство», не можна. Та зупинятися на цьому довше, напевно, не варто. Хочеться подумати про те, що відбувається, що відбулося і що відбувається за Барака Обами, і що ця країна дала, дасті і дає тепер світові.

Після того, як ейфорія від перемоги Обами минула, стало зрозуміло, що навіть ця подія викриває низку серйозних проблем у суспільстві. Наприклад, багато хто тепер критично відгукується про те, що релігійність (читай: християнство) залишається чи не найважливішою вимогою до кандидатури президента. Релігієзнавець Рендell Белмер у своєму минулорічному бестселері «Бог у Білому Домі» наголошує, що практично кожний кандидат у президенти (за винятком, мабуть, Клінтона) ніс християнство на щіті своїх виборчих кампаній. Парадокс полягає в тому, що країна, по суті, очікує, що президент мусить волати про свою релігійність, одночасно підтримуючи поділ церкви та держави. Спостерігаючи за кампанією Обами, мені здавалося, що перенаголошення на релігійності (знову ж таки, читай: християнстві) Обами якимось дивним чином пов'язане саме з тим, що риторичні кліше Буша були прямо запозичені зі Святого Письма. А якщо так, чи зуміє новий президент витиснути це очікування зі свідомості американців, які мали би сповідувати лише оте право на рівність незалежно від віросповідання? В промовах Обами було чути, що він ще не готовий до цього, адже замість нагадати співвітчизникам про те право, він повторював, нібіто виправдовуючись, що він не мусульманин.

ДОБРОБУТ ПОНАД УСЕ

Деякі критики відзначили ще складніші проблеми. П'яного листопада минулого року в своєму відгукові на перемогу Обами одразу після оголошення результатів відома американська феміністка Джудіт Батлер наголосила, що ця перемога не є перемогою чорношкірого президента над білим, а перемога одної економічної програми над іншою. Анекдотичні випадки супроводжували всю виборчу кампанію, коли деякі

виборці були готові «пробачити» Обамі і «його мусульманство», і «тероризм», голосуючи за нього тому, що він здавався їм «кращим для економіки». Тим більше, стверджує Батлер, перемога Обами не є перемогою «меншини» над «більшістю», і це стосується як кольору шкіри чи віросповідання, так і сексуальної орієнтації.

Каліфорнія віддала 60% голосів за Обаму та чимало коштів на його президентську кампанію, і, водночас, цей штат майже тоді ж проголосував проти легалізації одностатевих шлюбів! Найцікавіше і найпроблематичніше виявляється, коли йдеться саме про колір шкіри. Під час кампанії можна було почuti різноманітні висловлювання, що свідчили про невикорінюваний расизм: Обама чи то «надто чорний» як для американського президента, чи то «недостатньо чорний», аби repräsentувати чорношкіре населення. Зийшлися на баченні Обами як фігури «об'єднання», пише Батлер. Інакше кажучи, зберігаючи всі свої расистські погляди, багато виборців голосували за добробут, який був і залишається на першому місці в шкалі інтересів виборців.

І все ж таки. Три місяці тому писати про «американське месіанство» мало би сенс, напевно, лише з погляду «історії хвороби», розгортаючи поняття, заглиблюючись у минуле країни, відстежуючи «симптоми». Але тепер, коли відбувається (сподіваємося, таки відбувається!) обіцяна Бараком Обамою зміна, не просто хочеться, а дуже важливо говорити про майбутнє. Адже Обама – це той президент, якому (нарешті!) не начхати на те, яке ставлення до його країни у світі. Замість того, аби «відбиватися від ворогів», він спробує запокоїти страх, створений адміністрацією Буша, вгамувати хворі фантазії про зовнішнього ворога. Адже Америка потребує світу, так само, як і світ потребує Америки. Вона залишається найпотужнішою державою з усією величезною покладеною на нею відповідальністю, яку, за бажання, можна назвати «новим месіанством». Хочеться, аби новий президент усвідомлював усю проблематичність своєї перемоги й доклав усіх зусиль, щоб ілюзія обраності не засліпла очей ані йому, ані «його» країні. ■

Червоне і синє

АВТОР: Дмитро Губенко

Кордони між консервативними та прогресивними американськими штатами поступово стираються, але не зникають

Професор масових комунікацій із Каліфорнійського державного університету Мелісса Вол народилася на американському Півдні, здобула бакалаврський ступінь у Вірджинії, але потім переїхала на Західне узбережжя. Магістратуру та аспірантуру вона закінчила вже в штаті Вашингтон, а працює у Каліфорнії. Американці часто змінюють місце проживання, тож ця історія не є чимось винятковим. Але вибір викладачки був свідомим — їй комфортніше жити у «синьому» штаті.

Американські штати, залежно від того, чиого кандидата у президенти підтримує їхнє населення, поділяють на «сині» (демократичні) та «червоні» (республіканські). Ці кольорові характеристики закріпилися в мас-медіа тільки в 2000 році, до цього штати називали просто ліберальними або консервативними. Хоча цей поділ завжди був досить умовним: практично на кожних виборах якийсь зі штатів переходить «із рук у руки». Іх під час виборчих кампаній так і називають — swing чи battleground states («штати-гойдалки» або «штати — театри воєнних дій»). Та все ж є в Америці регіони, де вже багато поколінь панують або ліберальні, або консервативні настрої.

«Червоні» штати традиційніші, релігійніші, розсіюють вплив уряду на своє життя як незначний. На-

томість вони в усьому покладаються на церкву, — пояснює Вол. — «Сині» толерантніші до відмінностей, різноманітності. Саме в «синіх» штатах розташовані найбільші космополітичні міста країни, тоді як звичай «червоних» штатів більше втілені в маленьких містечках та сільській місцевості, де менше іммігрантів і різних етнічних груп».

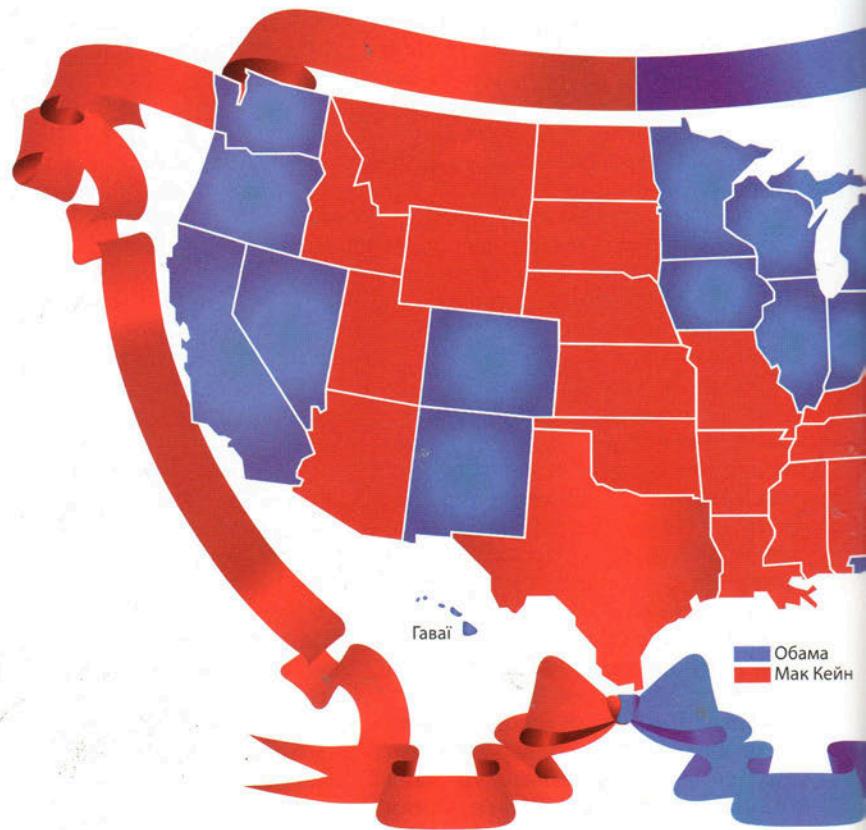
СЕРЕДИННА АМЕРИКА

Якщо у вашому автомобільному радіоприймачі починають переважати кантрі-станції, то ви в'їжджаєте на територію, де голосують за республіканців. Цю істину перевірив на собі кожен, хто мандрував Сполученими Штатами. Американське кантрі, до речі, чимось подібне до українських сентиментальних пісень, як-от «Рідна мати моя». Практично, кожна друга кантрі-пісня розповідає про те, як добре було жити в

якомусь маленькому містечку в минулому. В текстах також часто можна вгадати сум за часами, коли в Америці не було так багато різношерстих іммігрантів і саме життя було легшим та простішим.

Ці кантрі-штати простягаються широкою смugoю через увесь континент від Айдахо на заході до Джорджії на сході. Фактично це серце країни, так звана Середина Америки. Найзатятішими ж прихильниками Республіканської партії є жителі регіону Скелястих гір і так званого Глибокого півдня (від Луїзіані до Південної Кароліни). Іронія долі в тому, що аж до 1960-х років республіканці не мали у південних штатах жодних шансів — нащадки конфедератів чудово пам'ятали, кому програли Громадянську війну, і голосували за «своїх» демократів.

Утім, Рух за громадянські права поклав край цій підтримці. За леген-

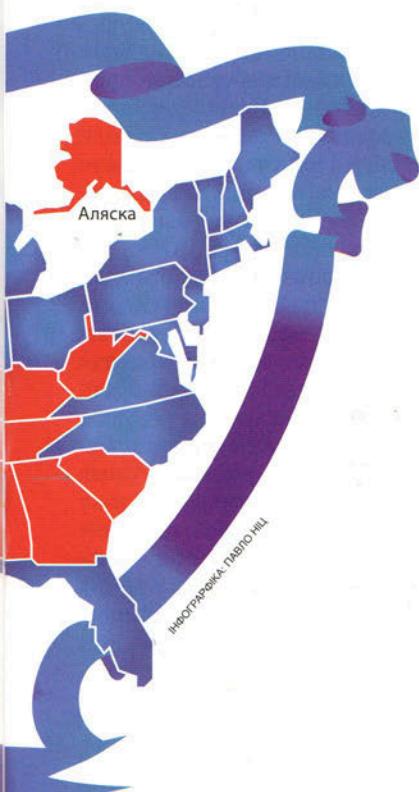
| ТЕМА ТИЖНЯ |

дою, коли президент-демократ Ліндон Джонсон 1964 року підписав Акт про громадянські права, він сказав своєму радникові: «Ми втратили Південний на покоління». Відтоді змінилося вже кілька поколінь, але демократам так і не вдалося повернути собі прихильність більші південців. У регіоні домінують євангельські християни (Південний ще називають Біблійним поясом), і їхнім консервативним настроям більше відповідає програма Республіканської партії.

Олена Червоник відчула на собі цю «релігійно-традиційно-консервативну зашореність, яку зазвичай приписують Півдню», коли вчилася в Міссісіпі. «На Півдні досі біля будинків висить повно пропорів конфедерації. А в Джорджії я потрапляла кілька разів на конфедераційні бали, де всі вдягались у вбрання того часу й танцювали під тогочасну музику. Регіональна ідентичність там превалює над загальнонаціональною», — пригадує аспірантка Канзаського університету.

ЛІБЕРАЛЬНІ УЗБЕРЕЖЖЯ ТА ОСТРОВИ

Як жартують в американському політикумі, для того, щоб перемогти на

президентських виборах, демократичний кандидат повинен мовчати про три «G» — God, guns, gays (Бога, зброю, гомосексуалістів) — та одне «A» (аборти). Але є в Америці штати, де населення повністю підтримує відокремлення церкви від держави й обмеження на володіння зброєю та спокійно ставиться до прав гомосексуалістів на шлюб, а жінок — на аборти. Останні 20 років у сине щоразу замальовувалися всі три штати Західного узбережжя, а також Північний Схід та Північ Середнього Заходу США.

«За всю виборчу кампанію тут я бачила тільки одну людину зі значком МакКейна й лише одну наклейку на машині з його ім'ям», — розповідає студентка з Лос-Анджелеса Марія Дмитрієва. Так само прихильники демократів домінували і в Нью-Йорку, Чикаго та інших великих містах країни, навіть у «червоних» штатах. Наприклад, у Техасі — на батьківщині екс-президента Джорджа Буша-молодшого — Барак Obama виграв вибори в усіх трьох найбільших містах — Далласі, Х'юстоні та Сан-Антоніо. Якщо поглянути на карту результатів виборів у розрізі не штатів, а округів, то де-не-де серед червоного республіканського моря можна побачити немало таких урбанізованих або університетських синіх островів.

«Доречно говорити про суперництво сільських і міських зон, а не про Південний узагалі», — зауважує Червоник. Це стосується й інших регіонів. Справді, навіть у прогресивній Каліфорнії є сільські округи, де переважають консервативні погляди. Ба, більше: на рівні штатів та округів велику вагу має особистість політика, а не тільки його партійна приналежність. Тому-то й очолює «синю» Каліфорнію губернатор-республіканець Арнольд Шварценеггер, а «червоний» Вайомінг — демократ Дейв Фройденталь. Зовсім іншу конфігурацію синіх та червоних плям на карті США ми побачимо й тоді, коли подивимося на результати виборів до Конгресу або в місцеві законодавчі органи штатів.

НАДІЇ ТА ЗМІНИ

Ta все ж таки перемога Барака Обами була історичною. Він переміг одразу в восьми штатах, де чотири роки тому виборці проголосували за Джорджа Буша-молодшого. Демократ також здобув 66% голосів

молоді віком від 18 до 29 років. Це на 12% більше, ніж вдалося здобути його попередників Джону Керрі. Саме ця група електорату, яка є більш секулярною та ліберальною за решту населення, визначатиме майбутнє Америки в наступні роки.

20% молоді вже зараз становлять діти іммігрантів, і ця частка в майбутньому лише зростатиме. За прогнозом Pew Research Center, у 2050 році населення США сягне 438 млн осіб, і тільки 47% із них будуть білими американцями. Натомість до 29% зросте частка вихідців із Латинської Америки, на яку великі надії покладають демократи. Адже саме стрімке зростання іспаномовного населення у Колорадо та Вірджинії допомогло Обамі схилити на свій бік ці штати.

Але говорити про те, що демографія прирікає на занепад республіканців і загалом усю «червону» Америку, зарано. Зовсім не всі іммігранти голосують за демократів. Багатьох латиноамериканців-католиків, наприклад, приваблюють консервативні цінності, які пропагує Республіканська партія. Ще будучи губернатором Техасу, Джордж Буш-молодший мав стабільну підтримку не менше третини іспаномовних виборців штату. А отже, межі між консервативними та прогресивними американськими штатами навряд чи скоро зникнуть. ■

З ПЕРШИХ ВУСТ

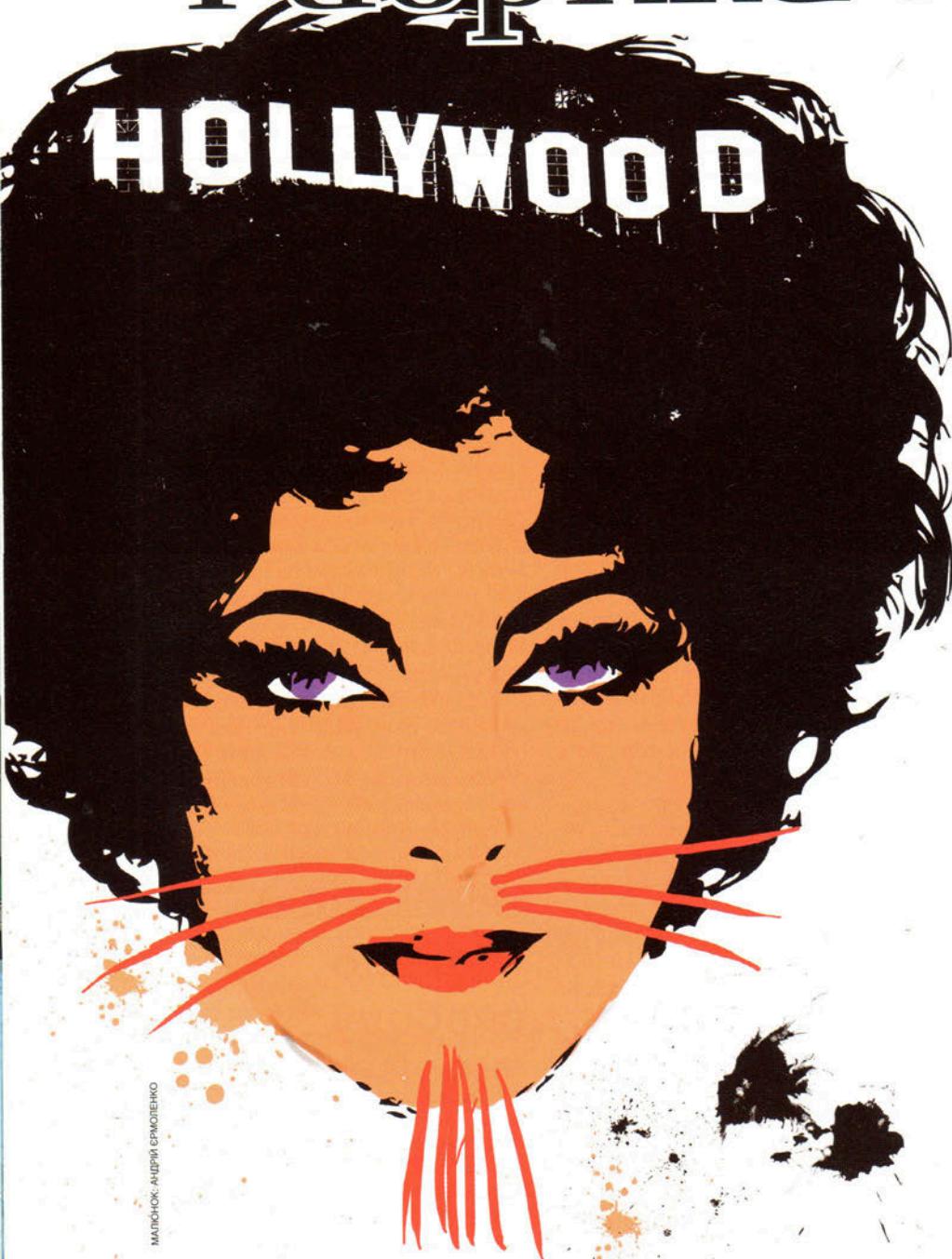
Міф про свободу

Головним американським міфом є концепція індивідуальної свободи. Американці пишаються: вони можуть бути тим, ким хочуть. Але чи маємо ми справді свободу волі, чи є у нас вільний вибір?

Частиною американського міфу є й американська мрія. Її квінтесенцією є те, що кожен повинен мати власний приватний будинок. Але ж неможливо купити будинок, не маючи грошей на перший внесок іпотеки й стабільної роботи! В Америці кредити на житло давали практично всім без винятку, і результатом цього стала теперішня фінансова криза. Знову ж таки, повинна бути відповідальність.

Джим Гілл,
психолог

Фабрика міфів

МАРІОНКА: АНДРІЙ БРМОЛЕНКО

АВТОРИ: Олександра Киричук, Наталія Петринська

Голлівуд зображає США сильною і впливовою державою, але саме його звинувачують у поширенні світом антиамериканських настроїв

Світ захопили жорстокі прибульці. З інтервенцією позаземних істот бореться вся Америка. Загроза втратити незалежність і демократичні цінності об'єднала патріотичних політиків, меркантильних фінансистів, чесних і нечесних (проте завжди доблесних) поліцейських, мужніх військових та домогосподарок зі спортивними фігурами. Проти загарбників із космосу повстали всі супергерої, зокрема й неврівноважений Галк і вічно п'яній Генкок. Після тривалої й виснажливої боротьби американці перемогли, а розбиті віщент прибульці полішили Землю. Хеп-енд.

Так могла б виглядати стисла і дещо примітивна модель кіношних міфологем, що давно перейшли у категорію стереотипів. Режисер Джордж Лукас використав таку схему узагальнень у культовій сексталогії «Зоряні війни». У цій фантастичній кіносазі він утілив теорію мономіфи Джозефа Кемпбелла, який вважав архетипи універсальними.

Сучасний Голлівуд і далі тиражує міфи, за допомогою яких американці ретранслюють світові уявлення про себе. Хоча всі ніби усвідомлюють, що кіно необов'язково має відображати дійсність, закиди на кшталт «Голлівуд нав'язує всьому світу американські цінності, ідеологію та спосіб життя» лунають повсякчас. Критика Голлівуда пов'язана передусім із розумінням того, наскільки впливовими можуть бути кінематографічні образи. Тенденція розглядати «фабрику мрій» як основного виробника стереотипів запанувала в західному кінознавстві ще в 1960 роках, але у межах самої кіноіндустрії таке розуміння оформилося значно раніше.

ЕКРАННЕ ЄЗУЇТСТВО

Кодекс Вільяма Гейса 1930 року, відомий також як «виробничий код», – це система приписів стосовно того, що і як має зображеніся у фільмах з погляду моральної

ТЕМА ТИЖНЯ

прийнятності. Його запровадженню передувала низка скандалів щодо «аморального» способу життя деяких голлівудських зірок. Ідея Гейса (політика-республіканця, який очолював Американську асоціацію кінокомпаній) полягала у запровадженні своєрідної самоцензури, щоб уникнути цензурування стрічок на федеральному рівні.

«Стрічки, що зображують злочини, крадіжки, правопорушення чи гріх таким чином, що вони викликають симпатію з боку глядачів, є недопустимими; потрібно зображувати тільки правильні з морального погляду стандарти життя; не можна висміювати чи знущатися над законом, писаним чи неписаним», — такі були основні правила Кодексу Гейса. Так звані ж окремі положення забороняли будь-які натяки на сексуальні зображення, зображення міжрасових шлюбів, висміювання релігії. Натомість вони підтримували благочестивість шлюбу і дому. Злочин завжди мав отримувати покарання, а прapor США — зображуватися з відповідною повагою.

Під знаком Кодексу Гейса (він був скасований 1968 року) пройшов класичний період голлівудського кіно, так звана золота доба. Не дивно, що його вплив досі помітний: саме в класичний період було закладено основи багатьох жанрів, ключових наративних формул та кліше, які успішно використовуються чи обігаються донині.

МІФОТВОРЧІСТЬ ПО-АМЕРИКАНСЬКУМУ

Голлівудські фільми рідко залишають можливість подвійних трактувань — у них майже завжди є чіткий дуалістичний розподіл на добро і зло, поганих і хороших. Причому цей розподіл може відбуватися в межах одного образу. Приміром, американських копів завжди зображують або корумпованими і безпринципними, або, навпаки, чесними й алtruїстичними. Типовим для «фабрики мрій» є також обов'язковий хепі-енд. Що-правда, бувають і винятки. Наш земляк Вадим Перельман, який став єдиним голлівудським режисером із колишнього СРСР, у дебютній стрічці «Будинок з піску і туману» зробив трагічний фінал. «Це був унікальний фільм для Голлівуда. Зі мною було працювати складно, оскільки вони звички, що той, хто

платить, замовляє музичу. Я сказав, що музика буде моєю, інакше я піду», — пояснює він.

Наявність супергероя — ще одна стандартна складова продукції з Лос-Анджелеса. Образ супергероя неоднозначний — він може бути і негативним, і позитивним персонажем, однак завжди має набір упізнаваних ознак: близкучі фізичні дані, красиву кохану, справжнього друга та місію відновлення справедливості. Супергероєм може бути звичайна людина, прибулець, мутант. «Драматургія кіно дає змогу створити героя з будь-кого. Це можуть бути птахи, як у Хічкока, чи акула-вбивця у Спілберга. До речі, Спілберг розповідав на лекціях, що вперше супергероя створив Олександр Довженко у фільмі «Арсенал», — пояснює **Тижню** режисер Олесь Санін.

Потужним меседжем щодо демократичних цінностей просякнута майже кожна голлівудська стрічка, яка демонструє, що Америка — країна рівних можливостей, де можна бути ніким і стати всім. Обов'язкове й політкоректне зображення політичності США. Та це лише вершина ідеологічного айсберга — згідно з дослідженням американських кіно-критиків, у голлівудських фільмах стереотипізації піддається майже все: чоловіки, жінки, діти, іноземці, тварини, чудовиська, літаки, автомобілі, в'язниці, бари, будинки тощо.

ВІДПЛАТА ЗА МІФ

«Джон Вейн у ролі ковбоя давно вже не визначає образу Америки у світі. Образ, який Голлівуд широко зараз експортує, — це стереотип підлого американського бізнесмена. Коли люди з усього світу дивляться на Америку, саме де вони бачать», — такий висновок робить дослідник Американського інституту медіа та бізнесу Ден Гейнор. Згідно з дослідженням цієї установи, найрейтинговіші американські драми зображують бізнесменів як брехунів, шахраїв і злочинців, а американські корпорації — замішаними у жахливих злочинах.

Відповідальність за антиамериканські настрої покладає на Голлівуд, нью-йоркський видавець і арт-критик Роджер Кімпбел, звинувачуючи його у постійному продукуванні різноманітних теорій змов, що порочать американський уряд та бізнес-структурі. «Результати дослі-

дженъ свідчать, що саме поп-культура, а не іноземна політика є справжнім винуватцем антиамериканізму», — стверджує відомий дослідник у галузі масових комунікацій, професор Мелвін де Фльор.

Навіть Френсіс Фукуяма звинувачує Голлівуд у тому, що мусульманський світ неприхильний до Америки. У таких звинуваченнях явно вчуваються нотки ностальгії за «золотим віком» цензури. Ale ж Америка — «вільна країна», тому подібних шляхів вирішення цієї «іміджевої» проблеми ніхто не пропонує. Зрештою, самокритика — розкіш, яку не кожен може собі дозволити. ■

З ПЕРШИХ ВУСТ

Не дивіться американські фільми

У нашій сім'ї завжди була цікавість до СРСР. Це пішло від моого дідуся. Він воював у Другу світову й братався з радянськими солдатами на Ельбі. У 1963 році дід приїхав до Союзу як турист. Був у Москві, Києві та Тбілісі. Розповідав, що водій автобуса, який возив туристів по Києву, сказав, що дід зовсім не схожий на американця. Бо справжні штатівці мають бути товстими і курити сигари. А ще пітав, скільки в діда вдома пістолетів і чи є гвинтівка з оптичним прицілом. Тоді вбили президента Кеннеді, і водій не повірив, що в нас вдома зовсім не було зброї. Мій батько був у вас у Києві та в Ялті 1992 року. Він володів туристичною фірмою й хотів подивитися туристичної інфраструктуру України. Ale батька пограбували, і він більше не поїхав до вас. Тоді його сприймали як дуже багату людину, хоча ми середній клас, і батько ніколи не хизувався своїми статками. Він розповідав, що до нього ставилися з якоюсь неприродною повагою, начебто до великого боса, а татові це було неприємно. Я ж закінчив Каліфорнійський технолігічний інститут і зараз удосконалюю у вас свою російську. Мені здається, що нас, американців, тут сприймають як тупих і неосвічених людей, які бажають панувати світом. Дивуються, наприклад, що я люблю і знаю французьку поезію. Знов-таки розпитують, як ми живемо, коли у нас усі мають зброю і легко пускають її в хід. Ще одна мулька — вважають, що в нас провітас розпуста і наркоманія. Не дивіться американські фільми, раджу я їм.

**Майлі Джеремі Сміт-молодший,
фізик**

Еволюція США

Автор: Дмитро Губенко

Шлях Сполучених Штатів до статусу наддержави

1492: Відкриття Нового Світу

Відкривши Новий Світ, Христофор Колумб прирік на загибел мільйони індіанців. Причому, якщо іспанці поступово змішувалися з автохтонним населенням, британські колоністи та їхні нащадки-американці його знищували або відтиснули в рофорації. У 1500 році в Північній Америці проживало близько 15 млн індіанців – на 1900 рік у США їх залишилося 237 тисяч.

1775-1783: Війна за незалежність

Почавшись як громадянська війна на території 13 британських колоній у Північній Америці, війна за незалежність США переросла в зіткнення між великами державами Європи. Проголосивши 1776 року незалежність, американці створили прецедент – заморська колонія європейської держави стала незалежною республікою.

1861-1865: Громадянська війна та скасування рабства

Громадянська війна була найкривавішою в американській історії. В країні з населенням 31 млн осіб загинуло 620 тисяч солдатів, понад 400 тисяч дістали поранення. Результатом перемоги Півночі стало скасування рабства та посилення центральної влади. США починають свій шлях до статусу наддержави.

1908: Масовий автомобіль

У 1908 році Генрі Форд запроваджує у виробництво модель Т. Завдяки конвеєрному виробництву машина була надзвичайно дешевою, і автомобіль справді став засобом пересування, а не розкішшю.

1911: Голлівуд

На початку 1910 року режисер Девід Грифіт знімає перший фільм у Голлівуді. В 1911 році в містечку засновують першу кіностудію – Nestor Studio. Вже у 1915 році більшість американських фільмів знімають у Лос-Анджелесі та його околицях. Південна Каліфорнія залишається центром світової кіноіндустрії й сьогодні.

ТЕМА ТИЖНЯ

1929-1933: Велика депресія

Стихійне зростання обсягів виробництва у 1920-их роках значно перевищило зростання прибутків більшості американців, що стало причиною кризи перевиробництва. Початком Великої депресії, яка поширилася на весь світ, вважають крах біржі на Волл-стріт 24-29 жовтня 1929 року. Як результат кризи, в США з'явилося більше 5 тис. банків, промислове виробництво скоротилося вдвічі, 12 млн громадян стали безробітними. Остаточно від наслідків кризи Америка оголосила тільки з початком Другої світової війни.

1955-1968: Рух за громадянські права

Рух за скасування расової дискримінації розпочався зі вчинку однієї людини – Рози Паркс, яка 1 грудня 1955 року відмовилася поступитися місцем в автобусі білому пасажирові. У наступні 10 років чорношкірі американці добилися десегрегації південних штатів та вибороли собі рівні з білими співгромадянами права.

1960-і: Сексуальна революція

Загальна лібералізація суспільства привела до вільневчення американців від моральних пересторог щодо сексу. Особливо це торкнулося жінок. Символом сексуальної революції стали противаплідні пігукли. Американки вважали, що пігукли дають їм свободу вільно розпоряджатися своїм тілом. У 1962-му, лише через два роки після схвалення, їх вживали майже 1,2 млн жінок. Сексуальна революція поширюється світом.

1984: Персональний комп'ютер

Першим персональним комп'ютером у сучасному розумінні був Macintosh 128K виробництва компанії Apple. Він мав процесор потужністю 8 МГц, оперативну пам'ять у 128 кілобайт та коштував \$2495. Планета вступає в епоху комп'ютеризації. У червні 2008 року число персональних комп'ютерів у світі перевищило мільярд.

11 вересня 2001: Війна з тероризмом

Терористична мережа «Аль-Каїда» завдає удару по США: два літаки врізаються у вежі-близнюки Всесвітнього торговельного центру в Нью-Йорку, ще один літак падає на Пентагон. Президент Джордж Буш-молодший оголошує війну світовому тероризму, до якої поступово приєднуються й європейські країни. США починають військові дії в Афганістані, а в 2003 році й в Іраку.

2007-2008: Фінансова криза

Іпотечна криза, яка почалася у США ще 2007 року, у вересні 2008 року спровокувала кризу ліквідності світових банків. 10 жовтня 2008 року максимально в історії падає індекс Dow Jones Industrial Average. Найбільші американські інвестиційні банки припиняють існування. Фінансова криза поширюється на інші країни світу та переходить у реальний сектор економіки. У світі починається рецесія.

МАЛЮНОК: АНДРІЙ СРОМОЛЕНКО

У що вони вірять

АВТОР: Ілько Майдачевський

Ця країна побудована на наївній відданості непохитним цінностям

Колишня киянка Анна Беллгем розмовляє рідною мовою поки що без акценту, але з відчутними чужими інтонаціями. Вона майже не використовує косметики, вдягається у прості дешеві джинси та светри й не приховує свого обурення з приводу корупції на батьківщині. Неможливо впізнати в ній легковажну красуню, яка 11 років тому вийшла заміж за адвоката з Атланти. Нині вона американка, має двох дітей, працює неповний робочий день у конторі свого чоловіка, віддано голосує за республіканців (хоча особисто Обама їй подобається), підтримує війну в Іраку та Афганістані й досі жахається вчинку свого колишнього президента: «Він збрехав під присягою!» Трансформація, яка з нею сталася, показова для сотень тисяч чоловіків і жінок, які щороку поповнюють населення Сполучених Штатів Америки.

МОРАЛЬ ЯК НАЦІОНАЛЬНІСТЬ
Питання, хто вони такі, чому саме так поводяться й чого від них очікувати, має цілком практичний вимір для решти населення планети. Поперше, хай там як, а саме пересічні американці справді визначають політику своєї держави, по-друге, їхня країна досі має вплив на все, що діється у світі, — від фінансової кризи до військових конфліктів.

США, як відомо, країна іммігрантів. «Віддай мені своїх утомлених, своїх бідних, масу тих, хто прагне дихати вільно...» — американці беззастережно вірять у рядки з вірша Еммі Лазарус, вибиті на постаменті статуї Свободи. Навряд чи

ті, хто сюди приїхав чи то рік, чи то двісті років тому, шукали саме ідеального суспільно-політичного ладу. Мабуть, вони керувалися практичнішими міркуваннями: безпекою, можливістю розбагатіти, уникнути дискримінації... Проте на новому місці якщо не вони, то вже іхні діти цілком переймаються новими цінностями й переконанням, що американська модель організації життя — єдина розумна і найдосконаліша в світі.

Віра в американські ідеали й американський спосіб життя певною мірою заміняє мешканцям Нового світу інші національні, точніше етнокультурні, риси, що визначають належність будь-якої людини чи то до німців, чи то до португалець, чи то до китайців. Справді, ні мова, ні географія, ні фольклор не є тут вирішальними. Англійською розмовляє половина населення Землі, але не всі Сполучені Штати (за офіційними даними, щонайбільше три чверті). Природні умови на Алясці й у Флориді мало чим подібні.

Спільна культура так само є умовністю, особливо впродовж останнього півстоліття, коли концепція «топильного котла» (melting pot) потроху поступилася місцем концепції «мультикультуралізму». Ще після Другої світової війни тут були поширені навчальні курси «Як бути американцем», на яких викладалися основи «правильної» американської поведінки. Нині це не має жодного значення, навіть навпаки: правильним уважається підтримувати в родині італійські, ірландські, мексиканські, китайські, українські, афро-американські побутові звичаї та звички, якщо ти можеш їх реконструювати.

Так само не працює релігійний ідентифікатор. Хоча загальною думкою є та, що засади Сполучених Штатів заклали протестанти, нині кількість баптистів, адвентистів, методистів, квакерів, менонітів та вірних інших протестантських конфесій не перевищує 51% (зокрема, католики — 12%, мормони — 1,7%, юдеї — 1,7%, решта віросповідань не

перевищує одного відсотка кожне). Інша річ, що в Америці відіування церкви є майже обов'язковим, особливо в глибинці, — інакше ваша поведінка сприйматиметься як асоціальність, непередбачуваність і ненадійність. Врешті-решт, на доларовій купюрі написано: «У Бога ми віруємо», при цьому не уточнюється, в якого саме.

ЧОРНО-БІЛИЙ СВІТ

Таким чином, визначальним для американця виявляється саме етичне начало, дотримання чорно-білої системи цінностей, сумніви в якій можуть поставити сміливця поза суспільством. Ця система, звісно, зазнала чималих трансформацій упродовж усієї нетривалої історії країни, проте у своїй основі зберегла кілька незаперечних постулатів. Передусім це поняття свободи, зокрема політичної. Демократичний устрій, на думку американців, настільки довів свою універсалну ефективність, що решта країн, які не дотримуються його, перебувають в омані й підлягають негайному виправленню й перевихованню.

Інколи мораль, причому в її найбільш жорсткому, негнучкому й безкомпромісному варіанті, стає вирішальним політичним чинником. Наприклад, обрання президентом явного нездари Джорджа Буша-молодшого на перший і надто другий терміни. Спротив йому в США був шалений, існував громадський рух під короткою назвою ABB (Anybody But Bush — хто завгодно, аби не Буш), документаліст Майкл Мур у фільмі «9/11 за Фаренгейтом», здавалося б, просто-таки розчавив політика, проте він переміг обидва рази, нехай і з не дуже перевонливим рахунком, залишивши світ у розгубленості.

Соціолог Джеррі Коган з університету NYU вважає, що спроби зrozуміти ситуацію без урахування внутрішньоамериканської системи мотивацій незмінно заганяють на слизьке іноземців. «Середній американець був цілком упевнений, що для подолання нових викликів (зо-

|ТЕМА ТИЖНЯ|

крема, тероризму) важливіші не кваліфікація, не організаторські здібності, а моральні якості. Слід та- кож урахувати посттравматичний синдром від викриттів сексуальних походеньок його попередника. Буш – зрозумілій, простий і чесний хлопець. Те, що він не зраджував дружині, переважило те, що і за чотири, і через вісім років перебування на посаді залишився інфантильним новачком в економіці та геополітиці. Це гірше, ніж наївність, це ментальність».

Так само моральним чинником можна пояснити витоки іпотечної кризи. Економіка Штатів, утім, як і будь-якої країни, будується на довірі контрагентів. Рівень американської трудової етики досі вважають досить високим. Середня по країні погодина оплата праці на рівні \$18 (2008 рік) – це багато, але не захмарно. Нормальною є відпустка тривалістю 10 днів на рік, 16 днів потрібно заслужити багаторічним стажем на одному місці. При цьому на роботі американці справді працюють.

Колишній харків'янин Олександр Семкович згадує: «Моє перше місце роботи – помічник кухаря у мексиканському ресторані. Першою вимогою від менеджера було приймати душ двічі на день, другою – впродовж восьмигодинного робочого дня мати не більше як дві десятихвилинні перерви. Закінчив чистити картоплю – ріж м'ясо,

жодних перекурів, походів у туалет. Тепер у власному закладі я вимагаю того ж від новачків, які здебільшого є такими самими іммігрантами. І жодних образ».

Новації в системі державного регулювання, які дали змогу отримувати іпотечні кредити на житло без підтвердження платоспроможності клієнта, покладалися на апріорне припущення, що люди загалом чесні й відповідальні. Коли з'ясувалося, що це відкрило доступ до легких грошей соціальним маргіналам, було запізно.

ВІД САМОВПЕВНЕНОСТІ ДО САМОЗАКОХАНОСТІ

Американці так довго перебували в полоні засліплення власною взірцевістю, що прогавили кілька небезпечних соціальних тенденцій. Американська пенсійна система вкрай неефективна. Державна схема Social Security дозволяє залишати роботу не раніше ніж у 65 років, причому цей вік поступово зсувається до 70. Якщо не здійснювати відрахування у приватні фонди, наприкінці життя ти можеш отримувати \$600 на місяць (на все: житло, харчування, медицину) і запитувати себе, чому живеш гірше, ніж недавні іммігранти. Такою самою ненгучкою є й система медичного обслуговування: 30 млн громадян практично не мають можливості лікуватися. Реформа охорони здорово-

в'я, до речі, була одним із виграшних пунктів програми президента Обами: його мати померла, не дочекавшись швидкої допомоги, бо мала проблеми з медичною страховкою. Один відсоток населення перебуває у в'язницях, на утримання яких із федерального та місцевих бюджетів щороку витрачається близько \$50 млрд (1/7 всього українського ВВП).

Утім, самі американці вірять у дієвість простих істин, тим більше що їхня цивілізація виявила неабиякий потенціал гнучкості. Захист прав жінок, чорношкірих, індіанців, сексуальних меншин, інвалідів – усе це здобутки буквально останнього півстоліття. Пріоритетність цих чеснот вони обстоюють так само зауважто, як колись опиралися комунізму, абортам і спільному навчанню білих і негрів (перепрошую, афроамериканців). «Будь позитивним», «У мене є план», «Подумай над цим», «Разом ми команда» – це не лише поширені репліки героїв серіалів. Пересічні американці досі живуть за цими примітивними гаслами, які зовні можуть здатися наївними і тупими.

«Для європейця американська картина світу виглядає дещо спрощеною», – каже Тесса Матушка, який кілька років викладав французьку мову в Каліфорнійському університеті. «Диво полягає в тому, що вона працює, принаймні працювала до останнього часу». ■

Зрозуміти, що спільного
між двома кандидатами, –
це зрозуміти Америку

Ім'я спотикання

АВТОР: Інна Завгородня

Ініціатива з надання Донецькому національному університетові імені Василя Стуса перетворилася на баталію

Українські університети з часом перебирають собі імена видатних випускників. Зокрема, так сталося з Дніпропетровським національним університетом, якому в червні 2008-го присвоїли ім'я Олеся Гончара. Аналогічна ідея надати досі «безіменному» Донецькому національному університетові ім'я Василя Стуса, його видатного випускника, поета і правозахисника, котрий загинув у комуністичному концтаборі за свої переконання, виглядає цілком логічно. Та ще й під річницю – у 2009-му виповнюється 50 років після закінчення Стусом цього навчального закладу. Проте ініціативу колишніх і теперішніх студентів у Донецьку сприйняли вороже. Її не підтримали ані викладачі, ані місцева влада, ані активісти студентського самоврядування.

ХРОНІКИ ПІДПІСАНТІВ

«Наприкінці 2008-го студентка третього курсу журналістики Олена Федоренко вкотре висловила цю ідею вголос, – пояснює **Тижню** Станіслав Федорчук, випускник 2003 року, а зараз директор Донецького фонду соціальних досліджень. – Цього разу її гаряче підтримали. Вже 17 грудня ми написали звернення від колишніх та дійсних студентів про

надання Донецькому національному університетові імені Василя Стуса. Паралельно почали процес збору підписів серед студентів, аби показати, наскільки ця ідея актуальна. За тиждень до зимової сесії мали вже близько 600 підписів з 8-ми факультетів». Відповідь від губернатора Володимира Логвиненка й голови обради Анатолія Близнюка з'явилася наступного дня: визнаючи Стуса геніальною особистістю, ідею не підтримали.

Суперечка довкола ініціативи вийшла за межі Донеччини. На сайтах газети «День» та порталу «Інша література» стартувала підписна кампанія від імені інтелігенції, де згуртувалися сучасні українські письменники, проректори, декани різних факультетів, колишні випускники університету. Син поета Дмитро Стус теж підтримав сту-

дентську ініціативу, але такого варіанту волевиявлення там запропоновано не було. Мені так і не вдалося з'ясувати, хто ж це був – організаторів антистусівського демаршу вони не називали». Тим часом підписи «проти» збиралися напрочуд активно, як в університеті, так і в гуртожитках. Усього їх набралося 5827. Для порівняння – в ДонНУ навчається 25 тис. студентів.

АЛЬТЕРНАТИВНИЙ КАНДИДАТ

Подібно до Ярослава Мудрого, який став «альтернативним великим українцем» у скандалному телешоу, постаті Василя Стуса теж підшукали заміну. Її від імені всіх народних депутатів із Донеччини озвучила регіоналка Олена Бондаренко. Парламентарії запропону-

Парламентарі запропонували надати університетові ім'я, колишнього компартійного бонзи, який писав доповідні на студентів

дентську ініціативу. Далі прозвучала обіцянка міністра освіти Івана Вакарчука розглянути пропозицію на вченій раді й урешті-решт заклик Президента з проханням схвалити студентську ідею.

Тим часом в університеті почалася контркампанія «За національний», тобто за збереження сучасної назви Донецького національного університету. «Прийшовши 11 лютого на заняття, я побачив наставп, у якому роздавали синьожовті стрічки, – розповідає **Тижню** Юрій Матушак, студент п'ятого курсу істфаку. – Серед студентів, які вийшли на перерву покурити, ходили хлопці, які пропонували щось підписати. Навколо них уже кружляли місцеві телевізійники. На запитання, що відбувається, сказали: збирають підписи проти Стуса. Я запитав, де можна підпи-

вали надати університетові ім'я Володимира Дехтерьова, колишнього компартійного бонзи (не плутати з відомим конструктором кулемета), за секретарства якого Сталінський педагогічний інститут перетворився на університет. До речі, місцева влада у 2001 році вже встановила Дехтерьову пам'ятник на додачу до двох меморіальних дошок.

Тиждень звернувся до лауреата Державної премії ім. Т. Шевченка, поета Василя Голобородька, який теж навчався в Донецькому університеті. Почувши ім'я альтернативної кандидатури, пан Василь обурився: «Знаю такого – він був першим секретарем Донецького обкому партії, поки я вчився в Донецьку. Якщо університетові нададуть ім'я верного ленінца Дехтерьова, я категорично проти. В мене десь є його доповідна на мене у ЦК».

ФОТО: УКРИНФОРМ

Цей університет колись був Сталінським педагогічним. Перейменували ж?

Доповідну Дехтерьова кремлівським зверхникам із грифом «Строго секретно» Василь Голобородько знайшов у... книзі Анатолія Русначенка «Національно-визвольний рух в Україні: середина 1950-х – початок 1990-х років». Тоді студентів українського відділення філологічного факультету Голобородька і Тесленка, звинувачених у спробі націоналістичної пропаганди – розповсюджені серед студентів статті Івана Дзюби про русифікацію, одностайно засудили і виключили з університету. Підпис доповідача – Дехтерьов. Нема нічого таємного, що не стало б явним.

БЕЗ ИМЕНИ

Поки обидва табори проявляли мідійну та організаційну активність, обмінюючись звинуваченнями, засідання вченої ради, яке відбулося 17 лютого, поставило крапку в суміжності. На ньому майже одно-

стайно відкинуто обидві ініціативи і підтримано збереження назви університету без присвоєння йому імені. Очевидно, що й подальші збори трудового колективу, заплановані на 19 лютого (журнал здається до друку раніше), ухвалять рішення про збереження *status quo*.

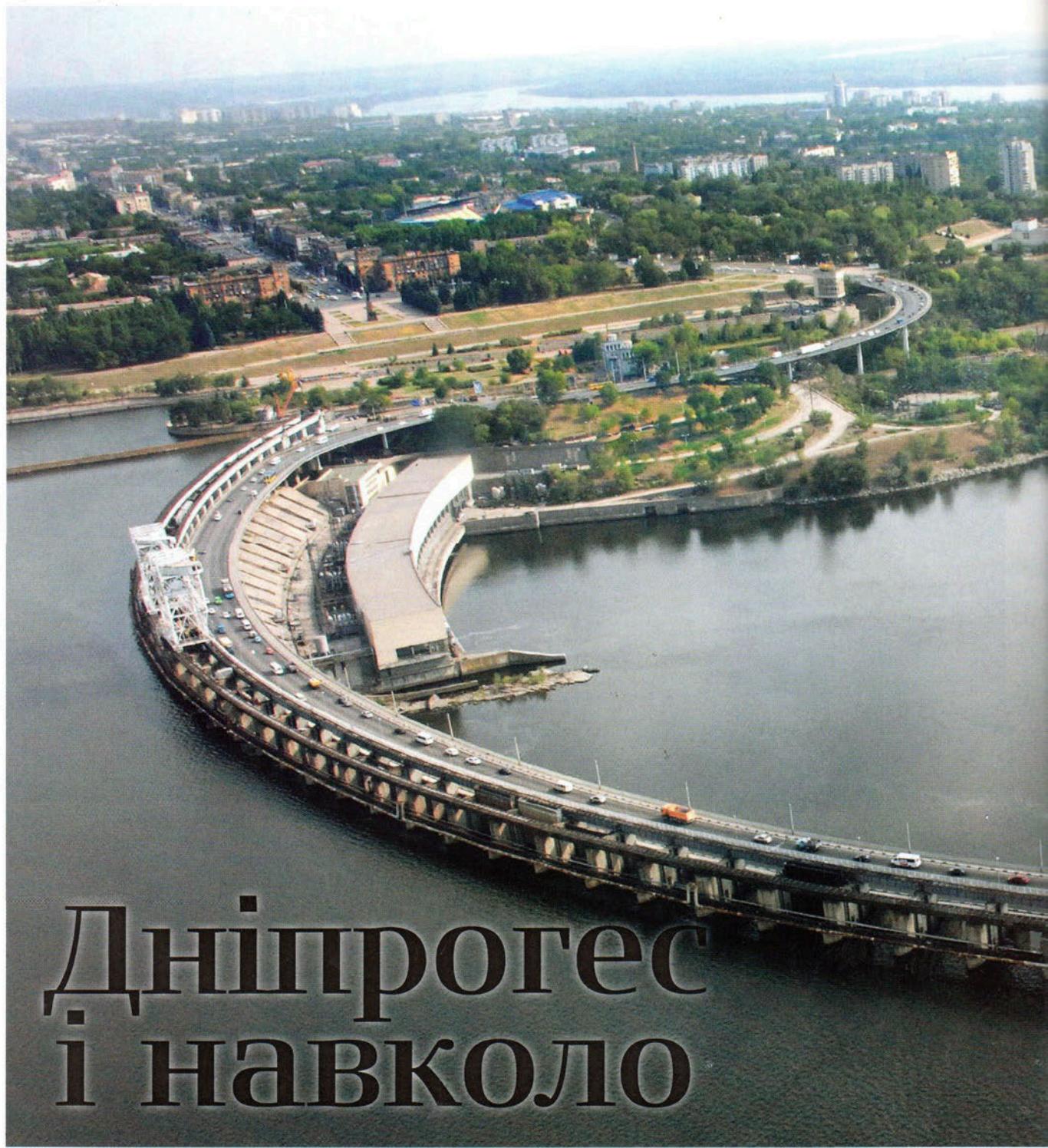
цілей було зниження рейтингу президента, який їх підтримав, у Донецькій області».

Пам'ятника Василю Стусу в Донецьку й досі немає, хоча торік було виділено 150 тис. грн для облаштування навпроти головного корпусу ДонНУ скверу імені Василя Стуса і

Пам'ятника Василю Стусу в Донецьку й досі немає, хоча торік на це було виділено 150 тис. грн

Проректор із виховної і соціальної роботи Донецького національного університету Тетяна Мармазова заявила **«Тижню»**, що вбачає у громадській ініціативі політичний підтекст і тиск на адміністрацію вишу: «Ці люди (ініціатори присвоєння університету імені Стуса – рег.) спровокували університет на конфлікт. Очевидно, однією з іхніх

встановлення його погруддя. Але надати ім'я університетові – це вже занадто, вважають у вищі. Можливо, не можуть собі уявити, як виглядатиме університет імені Стуса у місті, де вже існує медуніверситет імені Горького, бібліотека імені Крупської та інші вулиці й проспекти, що й досі носять імена радянських конформістів. ■

Дніпрогес і навколо

АВТОР: Інна Завгородня

У Запоріжжі поєднується непоєднуване, тому враження від міста залежить від перспективи і точки зору: чи вам бринітиме історія, чи фонтануватиме інженерно-індустрійна думка

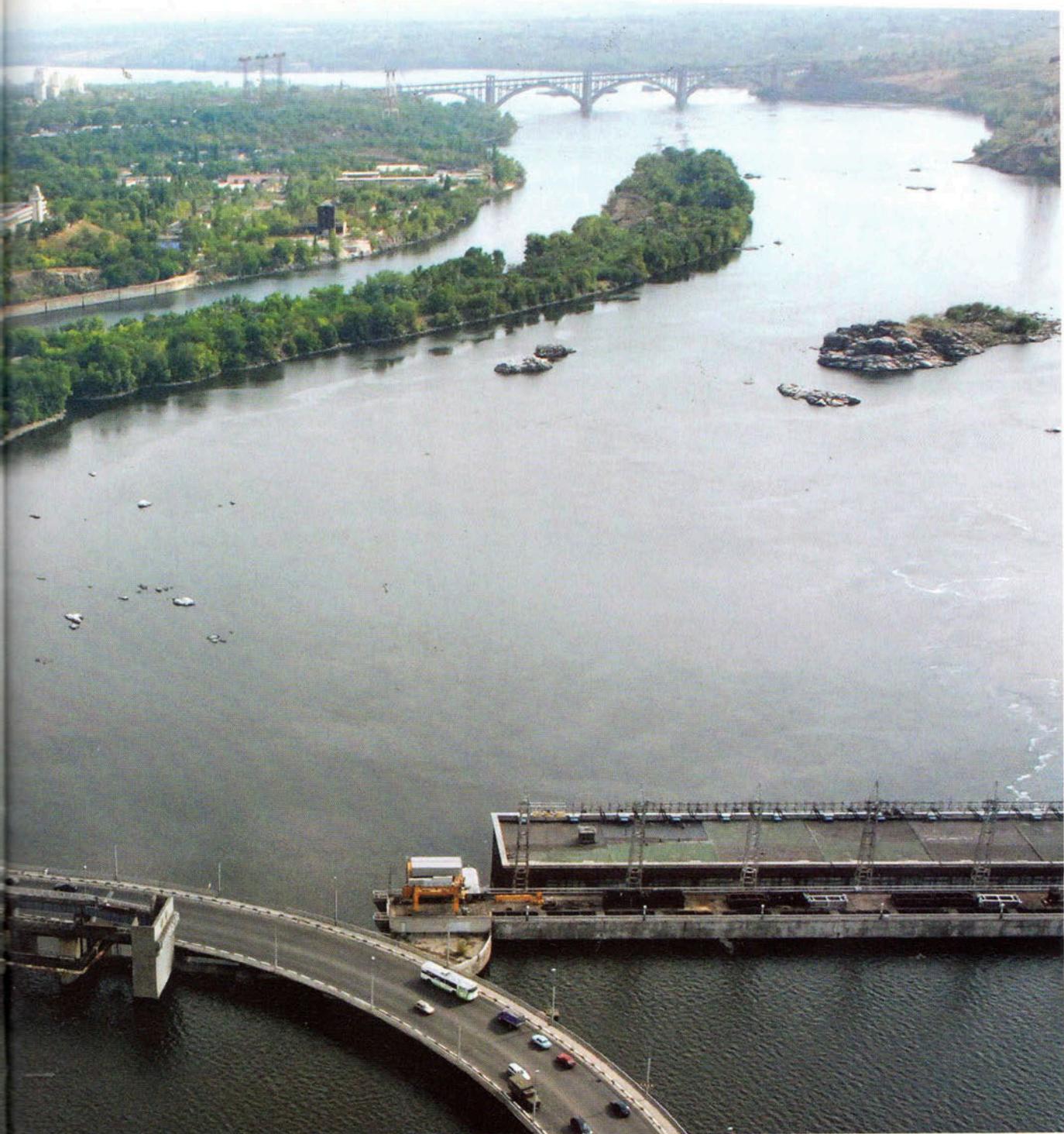

ФОТО УНАН

Спокійний і плинний Дніпро, скелясті береги Хортиці, регати вітрильників на синій воді або велич Дніпрогесу — такі картинки можуть прикрасити будь-чий спогади. Однак, мандруючи Хортицею чи Дубовим гаєм або відпочиваючи біля фонтанів, намагайтесь

все ж таки не надто часто дивитися в бік заводів.

МОСТИ І ШЛЮЗИ

Запоріжжя має чотири мости і недобудований п'ятий, але їх totally не вистачає. Okрім греблі й невеликого Арочного, є ще два мости Преображенського — до і від Хортиці — зве-

дені у 1949–1952 роках. Транспорт по них рухається тільки однією смугою в кожен бік, тож пропускна спроможність не дає змоги впоратися з чималою кількістю автомобілів, зокрема й місцевого, тобто власне запорізького, виробництва. Тільки раніше це були горбаті запорожці й таврії, а тепер — автентично-українські ►

У бік 280 запорізьких заводів люблять дивитися хіба що іноземні гості

сенси й ланоси. Застряг отак у заторі й відчуваєш подвійну клаустрофію — у коробці автомобіля, та ще й у тісному тунелі моста, з якого лише подекуди проглядаються Дніпро і Хортиця з їхніми шашличними запахами. У годину пік ви ризикуєте простояти в заторі на мосту так довго, що може захотітися з нього стрибнути. У такому разі краще скористатися порадами місцевої громадської організації «Асоціація стрибків та польотів на мотузці», що здійснює такі трюки.

Один із мостів — обхідний по греблі — тримається на потужних пружинах, немов велетенський матрац. Тільки уявіть собі: ви йдете ввечері цим мостом. Перед вами — шедевр промислового мистецтва, один із символів індустріалізації 1930-х років, тобто Дніпрогес. З одного боку — дамба з фіолетовою підсвіткою, вода

дуже високо, від неї віс прохолодою. Десь там у глибині криються славетні пороги, що були колись на річці між Запоріжжям і Дніпропетровськом, козацькі чайки і скарби... З іншого боку очам відкриваються щемкі красвиди Хортиці. А головне — ви відчуваєте це третміння, немов легкий землетрус: асфальт під ногами вібрує, міст-бо на пружинах, а ви про це зовсім забули, тому з усіх сил хапаєтесь за перила і теж починаєте третміні...

Нізащо не можна відмовлятися від нагоди проплисти через трикамерний шлюз Дніпрогесу. Зробити це можна хоча б на прогулковому теплоході — річковому трамвайчику. Шлюз вражає: перепад висоти водяних поверхонь у ньому — 25 м, довжина споруди — 300 м, ширина — 18 м. Уродженка Запоріжжя Ліля Мельник ділиться з **Тижнем** вра-

женнями від шлюзування: «Виникають просто ірреальні асоціації. Особливо вражає масштаб конструкції, не віриться, що все це справа людських рук. Я почувалася героям фільму «Володар перснів», це там, де вони пливуть на човнах, а перед ними вгорі нависають велетенські скелі-королі. Всім нам хотілося торкнутися слизьких стінок шлюзу, тому що вже скоро він мав опинитися під величезною товщею води. Після шлюзування лишається враження, що ти пізнав Запоріжжя до глибин, вліз у душу міста».

ДВА БЕРЕГИ — КОНТРАСТ СВІТІВ

Ніхто не знає, чому понад 280 заводів побудували в одному місті, а не на відстані хоча б у 20 км, як планувалося. Зате всім відомо, що лівий берег

Дніпра у Запоріжжі не сприятливий для проживання з огляду на складну екологічну ситуацію.

Пасажири міжнародних лайнерів, які здійснюють круїзи Чорним морем і частенько запливають до міста, сновигають уздовж центрального проспекту й набережної зі своїми фотокамерами, лише подеколи наважуючись поїхати у промислову глиб Запоріжжя. Звісно, щоб надівитися реальних страшилок і зрадіти, покинувши їх назавжди: Україніт, Завод феросплавів, а також вогнетривких матеріалів, коксохімічний, Запоріжсталь... Споглядання цих монстрів – справжня екстрем-пригода для підстаркуватих швейцарців і німців. Особливо популярним чомусь є Павло-Кічкас, район, відокремлений від «великого міста» заводами. Запоріжці жартують, що мешканцям району пощастило найбільше, адже дим зазвичай відноситься вітром в інший бік, просто на центр міста.

Натомість правий берег – суцільно зелений, на ньому розташовані переважно спальні райони, але дістатися туди внаслідок заторів на мостах не так вже й легко. Атмосферу правого берега поліпшує ще й національний заповідник на острові Хортиця.

МЕТАЛУРГИ І МОДЕЛІ

Мої друзі називають Запоріжжя містом металургів і моделей. І якщо з металургами через таку кількість заводів усе зрозуміло, то з моделями якось не зовсім. Це про дівчат: вони можуть працювати моделями і літати на покази до Японії, ставати «Міс Україна», а можуть і не працювати, живучи на дивіденди з власної краси. Згадати хоча б ту ж таки Олену Павлюченко, фотомодель і «Міс Запоріжжя-1992», більш відому як дружина одіозного творця афери «МММ» Сергія Мавроді. Дівчата у місті надзвичайно гарні, вони у великих кількостях гуляють проспектом Леніна та бульваром Шевченка. Красуні, якщо вірити тим-таки інтуристам, належать до найцікавіших запорізьких атракцій.

Якщо ж говорити про чоловіків, то вони дещо перебірливі, що, беручи до уваги красу тутешнього жіночтва, зрозуміло. Серед них трапляються і козаки. На Хортиці навіть є цілий кінноспортивний театр запорізьких мачо «Козацька залога», а в

За островом починаються спальні масиви

ФОТО: УКРАЇНА

На Хортиці й досі практикують казацькі розваги

ФОТО: УКАЇНА

самому місті – ще низка козацьких організацій і товариств. Їхні представники беруть участь у театралізованих гуляннях, а на вечірках розмірковують про те, чи варто вистригати на голові оселедець і як на це відреагують «на заводі».

ХОРТИЦЬКІ МЕДИТАЦІЇ

Колиска козацтва, славетний острів є чи не головним пунктом будь-чайого паломництва до Запоріжжя. Його оточують численні кам'яні острови та скелі, а з північного боку видніються Три Стовпи, тобто з три скелі: Крісло Катерини, Середній і Похилий Стовпи. На Середньому Стовпі у 1929 році напередодні будівництва дамби археологи знайшли поселення людей епохи енеоліту (кінець IV тис. до н. е.), яку назвали середньостоговою культурою. Саме

тут було знайдено докази того, що предки українців уже в той час приручили коня.

На Хортиці не можна проминути Музею історії запорозького козацтва, де нам нагадають, що Січ – це «перша в Європі демократична республіка» (вислів нині малопопулярного Карла Маркса). Тут побачите стелу Яремі Байді-Вишневецькому, який заснував колись форт на Хортиці. Прокладена й Тарасова стежка з краєвидом на Дніпрогес, на якій стоять брили з Кобзаревими цитатами. Ось одна з них: «Був на Хортиці. Ходив скрізь і плакав». Є тут і нова фішка: макет Січі, де знімався фільм Володимира Бортка «Тарас Бульба». Справді хочеться плакати, коли туристи роздивляються російську кінодекорацію, немов справжній артефакт.

Окрім того, на міфологічному острові розташовані кілька поховань скіфського періоду, велике зібрання кам'яних баб, козацькі могили і навіть язичницьке капище. «Насправді це звичайний пеньок, оточений оберегами, на якому лежать шматки хліба», — розвінчує **Тижню** один із хортицьких міфів молодий поет Влад Клен. — Він стирчить на самому краю урвища. Але прийшовши туди, потрапляєш ніби в зону відчуження, у якій панує абсолютна тиша. Часом я навідую те місце, коли хочу послухати власні думки».

Запорожці усвідомлюють, як їм пощастило з островом. Уздовж доріг — білборди: «Радійте, ви на Хортиці!», «Хортиця — острів святилищ» та «Ми найщасливіші, бо у нас є Хортиця». На кам'яній брилі для подорожніх вибита молитва за Хортицю. Активісти молодіжного руху «Чистій Хортиці — Так!» проводять регулярні суботники і вивозять з острова тонни сміття. А дехто й спекулює брендом. Так, Національний клуб «Запорізька

Січ», по суті, виявився рестораном, але, щоб ви не засмучувалися, там обов'язково подадуть халявину чарку «на коня».

ЗАПАРИЖЖЯ

Але для мене Запоріжжя назавжди залишиться містом, у якому я могла б жити, бо народилася неподалік. Зробивши вибір на користь інших міст, де є університети, я часто юхала потягом саме через Запоріжжя: рахувала мости, автозаправки, автобусні зупинки, післячих хлопчиків на узбіччях.

«Нам хотілося торкнутися слизьких стінок шлюзу. Після шлюзування лишається враження, що ти пізнав Запоріжжя до глибин»

А могла б жити у студентському гуртожитку поряд із СІЗО, показувала б друзям найдовший у Європі проспект — імені Леніна. Сама часто виходила б на нього гуляти, дивилася б на трамвайну колію, якою ніколи не ходили трамваї, на-

зивала б Шевченківський район «Шевчиком», бульвар Шевченка — «БеШа», а саме Запоріжжя — ЗАПАРИЖЖЯм. І везла би друзів у маршрутці по проспекту від одного фонтана до іншого, а сама б раділа, що тим, кому я все це показую, подобаються ці водограї.

Чого-чого, а фонтанів у Запоріжжі вистачає! Чого вартий лише каскад на бульварі Шевченка, до якого приїздять фотографуватися молодята. Де ще таке побачиш — фонтан-фата, наповнений піною! Але це аж ніяк не геніальний інже-

нерний винахід — це хулігани-естети кидають у водомет пляшки з мийним засобом і насолоджуються ефектом свого задуму.

Жити в Запоріжжі — означає щодня дихати димом Вітчизни. Це випробування або доля. ■

Декорації до фільму Володимира Бортка «Тарас Бульба»
стали ще однією атракцією Хортиці

Будинок Полкової канцелярії в Чернігові, 1690-ті роки

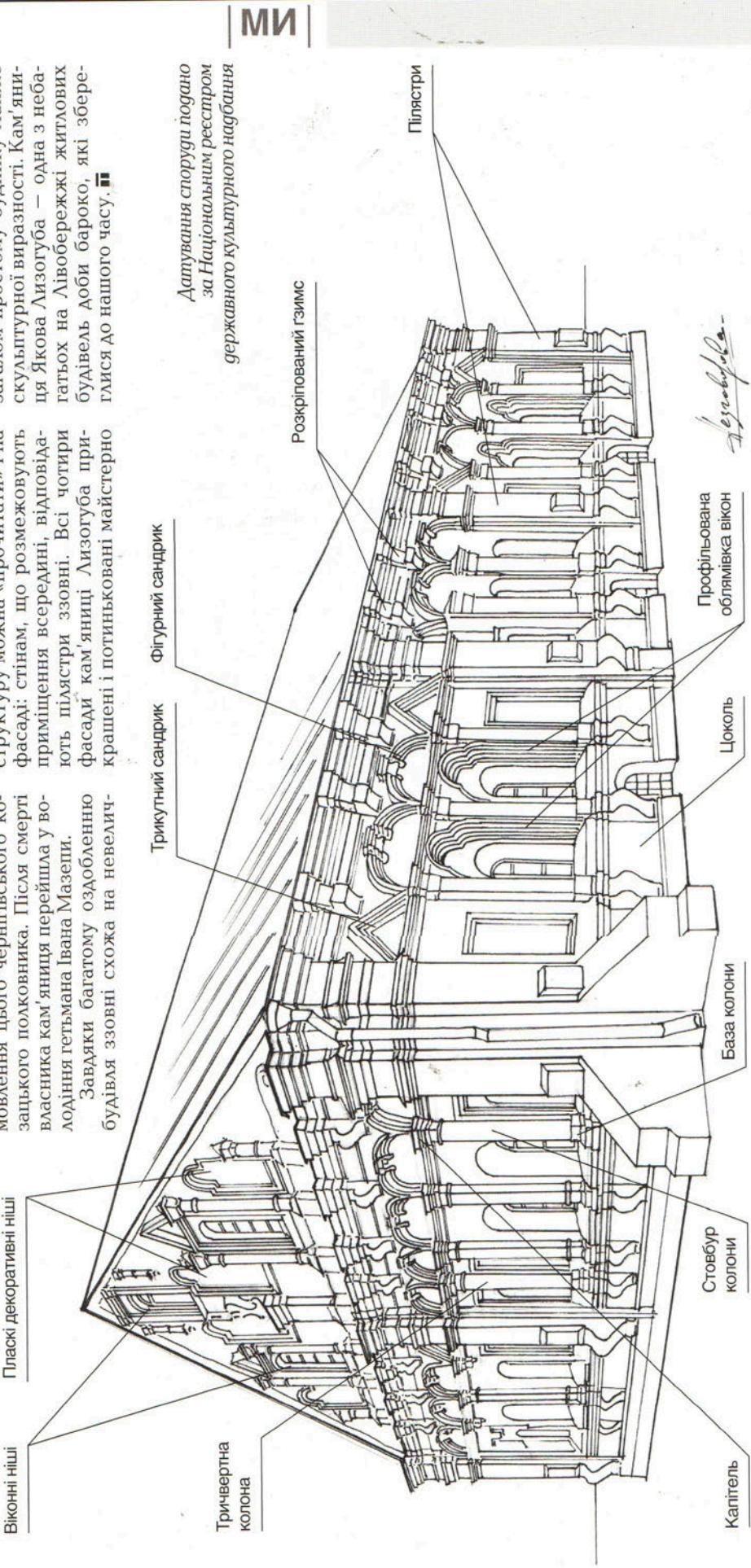
РИСУНОК: Олена Незговорова **ТЕКСТ:** Катерина Липа

І я вишукана барокова споруда відома в історії також під своєю другою назвою — кам'яниця Якова Лизогуба, оскільки була збудована на замовлення цього чернігівського кошового полковника. Після смерті власника кам'яниця перейшла у володіння гетьмана Івана Mazепи.

Завдяки багатому оздобленню будівля ззовні схожа на невелич-

кий палац, але при цьому має розпланування традиційної для Лівобережжя хати на дві половини — автогрупи приміщень розділені просторими сіньми. Внутрішню структуру можна «прочитати» і на фасаді: стінам, що розмежовують приміщення всередині, відповідають пілястри ззовні. Всі чотири фасади кам'яниці Лизогуба прикрашені і потиньковані майстерно

виконаними з фігурної цегли півколонами, розкріпованими карнизами, сандриками складної форми. Багатий об'ємний декор створює гру світла й тіні, яка надає загалом простому будинку майже скульптурної виразності. Кам'янин Якова Лизогуба — одна з небагатьох на Лівобережжі житлових будівель доби бароко, які збереглися до нашого часу. ■

Кредитна історія

АВТОР: Олексій Сокирко,
кандидат історичних наук

**Тиждень досліджував
історію дефолтів,
щоб з'ясувати,
чи насправді вони
є синонімом
апокаліпсису
для пересічних
громадян**

З історичного погляду, дефолт не такий вже й за давнений феномен, йому не виповнилося й тисячі років. Примітивні економіки, до яких належали більшість цивілізацій стародавнього світу, просто не мали розвиненого фінансового господарства, що могло б розвалитися й поховати під своїми уламками решту сегментів економіки.

ДЕФОЛТИ ПО-КОРОЛІВСЬКУМУ

Паростки банкрутства або часткової фінансової неспроможності держави чи інших корпоративних суб'єктів з'явилися хіба що в розвиненому середньовіччі, коли у європейських країнах нарешті утвердилися більш-менш стабільні грошові системи і з розвитком транзитної торгівлі почалося формування банківської системи. Передумови дефолтів були досить різноманітними і, на відміну від нинішніх, не завжди наслідком фінансової неспроможності позичальника повернути кредит. Несплата боргу могла бути пов'язана із суто політичними міркуваннями: сильний не бажав повернати гроші слабшому або, приміром, нова династія/уряд відмовлялися визнавати себе спадкоємцями боргів попередників. Короновані володарі Середньовіччя здебільшого були не дуже чесними й надійними позичальниками і не надто переймалися своїми фінансовими про-

Марінус ван Реймерсвейле. «Мінайло з дружиною», 1539 рік

блемами. У будь-якому разі особистий борг вінценосця був аналогом державного навіть тоді, коли взяті під відсотки гроші витрачалися геть не на державні справи, а на утримання двору, влаштування весіль, улещування коханок тощо. За наявності абсолютно порожньої скарбниці помазаник Божий міг просто відмовитися визнавати борг, як вчинив 1327 року англійський король Едуард II (1307–1327), зсукавши дулю італійським банкірам, які фінансували видатки його батька, а то й узагалі відрубати голову надокучливому кредиторові.

Інша річ – справа королівської честі, коли борг надавався шляхетним кредитором, та ще й під чесне монарше слово. Честь, як відомо, понад усе, тож старосвітські монархи заради неї ладні були чинити зовсім парадоксальні й смішні з погляду сучасних політиків речі. Так, після взяття французького короля Іоанна II (1350–1364) в полон у битві при Пуатьє у вересні 1356 року англійці відпустили його на батьківщину під чесне слово для збору коштів на свій викуп. Але

оскільки його діти, які лишилися в заручниках, через деякий час накивали п'ятами, а потрібних грошей так і не пощастило знайти, нетягакороль добровільно повернувся у полон, де й провів решту своїх днів.

Відтоді як монархії перестали бути виразниками тільки династичних інтересів, зважаючи на потреби й бажання змінілої буржуазії, їхня політика у кредитній сфері стала обережнішою й раціональнішою. Кредитно-грошові операції почали забезпечуватися (читай – страхуватися) не лише внутрішнім законодавством, а й на рівні міждержавних відносин, через що платіжна дисципліна якщо не зросла, то принаймні стабілізувалася. Так, іспанський король й імператор священної Римської імперії Карл V (1500–1558), не маючи змоги повернути державні борги, був змушеній на певний час передати права на іспанські колонії у Венесуелі своїм німецьким кредиторам – відомому банківському дому Фуггерів. Але його син Філіпп II (1580–1598) усе одно кілька разів призупиняв їх сплату. Утім і подальша історія єв-

ропейських держав була врожайною на неповернення суворених боргів, причому не найбіднішими країнами.

Економічне життя України, по-при те, що належало за своїм статусом до периферійних, уже в XVI – XVII ст. зазнало дефолтної лихоманки. Фінансове господарство Речі Посполитої, в якому українські землі посідали не останнє місце, було хронічно ослабленим безперервними війнами зі шведами, московитами й татарами. Після того як до них додалися ще й наслідки Хмельниччини, державний бюджет затріщав по швах. Найбільшим із боргів був внутрішній – кількарічна плата війську, що сумарно перевищувала три річні бюджети країни. У 1661-му збунтована королівська армія утворила конфедерацію – такий собі мілітарний аналог профспілки вояків, що збройною рукою почала вибивати затриману плату, простіше кажучи, грабувати шляхетські маєтки, монастирі й селянські дворища. Утім примара справжнього дефолту увиразнилася, коли на чолі конфедерації стали утруповання політиків, невдоволених правлінням тодішнього короля Яна II Казимира. Їх очолив заступник міністра оборони, польний гетьман Єжи Любомирський, який вимагав не лише повернення заборго-

наші ремісники й купці, попри суворі приписи Кремля, вже давно не приймали московських мідяків, віддаючи перевагу західноєвропейській срібній монеті.

ВІЙНА ЗА БОРГ

Зрештою, саме вплив на владу буржуазії привів до того, що в наступних XVIII і XIX ст. уряди почали вдаватися до оголошення дефолтів значно рідше – неплатоспроможність держави підривала авторитет національного бізнесу. Що складнішою й ефективнішою ставала фінансово-економічна система, то небезпечнішим був для неї дефолт. Відтепер він міг стати навіть причиною війни, особливо небезпечної для держав зі слабкою економікою й політичною системою. Коли в 1861-му новий уряд Мексики оголосив дворічний мораторій на сплату державних боргів, до силового вибивання грошей вдалася справжня коаліція кредиторів: Велика Британія, Іспанія і Франція. Французький імператор Наполеон III навіть виношував плани зі створення на місці завойованого боржника Мексиканської імперії, що була б противагою США. Дефолт, оголошений урядом Єгипту в 1875 році, зумовив тривалу окупацію зони Суецького каналу зацікавленими європейськими державами.

Король Едуард II (1307–1327) зсукав дулю італійським банкірам, які фінансували видатки його батька

ваного жалування, а й відмови монарха від запровадження спадкової монархії. На вгамування жовнірської конфедерації було витрачено майже п'ять років, але бажаної стабільноті економіка Посполитої не мала і в подальшому.

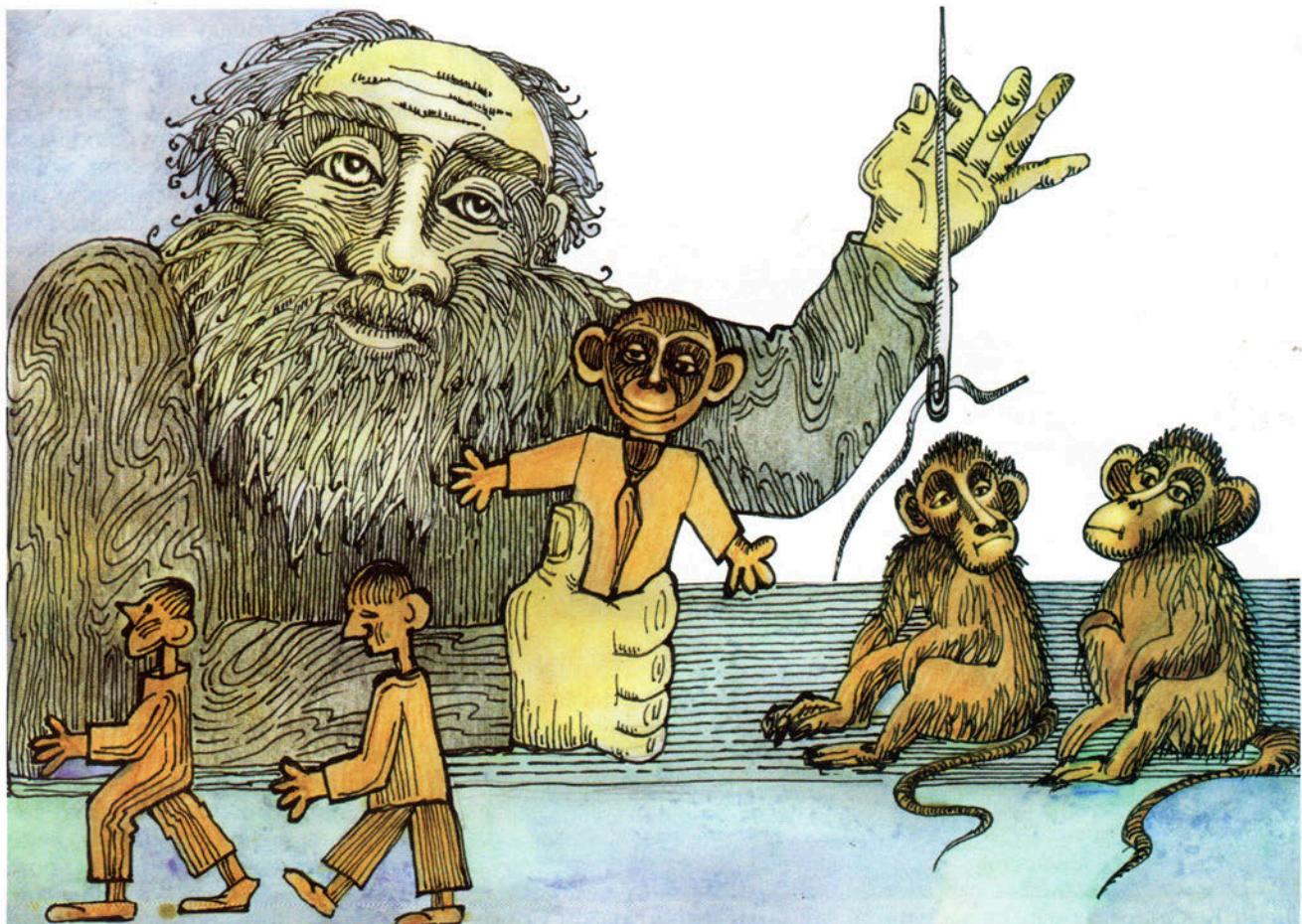
Можновладці Козацької України поводилися з фінансами досить прагматично, але й без зайвої ретельності – землі Гетьманщини традиційно не мали власної грошової системи, послуговуючись найбільш конкурентоспроможними сусідськими: польською, а згодом російською. Завдяки цьому українську економіку не зачепив навіть гучний Мідний бунт 1662 року, коли розлючені знеціненням мідних грошей москвичі ледве не розгромили царську резиденцію в Коломенському:

Доба монополістичного капіталу та протистояння супердержав у ХХ ст. надала дефолтам тих масштабів і значення, які вони, власне, мають зараз: краху національної економіки внаслідок фінансового банкрутства держави. На долю пересічних українців безпосередньо вплинули дефолти двох найбільших європейських імперій, що розпалися після Першої світової війни: Австро-Угорської та Російської. В січні 1918 року більшовицький уряд у Москві оголосив дефолт за боргами царського й Тимчасового урядів, що незабаром спровокувало вторгнення військ кредиторів – держав Антанти, про яке у радянській пропаганді згадували як про інтервенцію й знімали патріотичні фільми. Фінансовий колапс, що на-

став після розпаду імперій, поставив на межу виживання економічну систему Української народної республіки, що саме тоді заходилася впроваджувати власну банківську і грошову системи. Кожен новий український уряд, незалежно від його політичного спрямування, протягом 1917 – 1920 років періодично балансував на межі дефолту, що, втім, не заважало фінансувати поточні витрати на армію, утримання дипломатичних представництв за кордоном і навіть наукових установ.

ВІД ЛЕНД-ЛІЗУ ДО ОЩАДБАНКУ

Радянський союз щодо зовнішніх і внутрішніх боргів почав сповідувати принцип «економіка має бути економною» ще задовго до приходу до влади генсека, який цю формулу озвучив. Класичний приклад «кинутих» західних кредиторів – історія боргів СРСР за поставки військової техніки, продовольства і стратегічної сировини, здійснені США у межах ленд-лізу під час Другої світової. Загальний борт після завершення війни в 1945 році становив близько \$11 млрд, але радянська сторона під умовами можливими й неможливими при водами зволікала з його виплатою, намагаючись будь-що знизити боргові ставки. Остаточну угоду про порядок погашення боргів підписано лише 1972 року (!), причому Кремль погоджувався до 2001-го сплатити (разом із відсотками) лише \$722 млн. Утім у розпалі холодної війни годі було й думати про справне погашення боргу, виплати за яким були заморожені радянською владою вже за рік і поновлені тільки за часів єльцинської Росії, але вже на нових умовах. Не оголошуючи офіційної відмови від сплати боргів і тримаючи міну дипломатичної коректності, казково багата наддержава та її амбітна спадкоємиця реально розщедрилися лише на 1% початкової суми своїх боргових зобов'язань. Пере січні радянські громадяни зі звірушилою затятістю кляли ненажерливих капіталістів, які змушували повернати борги, навіть не підозрюючи, що стануть жертвами дефолту власної держави, яка сплатить їхні заощадження в горезвісному Ощадбанку СРСР. ■

Спочатку був Дарвін

АВТОР: Дмитро Губенко

Еволюційна теорія вже 150 років провокує суперечки в цілому світі

Якщо ви хочете розпочати палку й тривалу суперечку на будь-якому інтернет-форумі чи в соціальній мережі, зовсім необов'язково запитувати учасників про їхнє ставлення до певних політиків чи поп-зірок. Достатньо згадати слова

«еволюція» чи «Дарвін» – і диспут гарантовано. Тут-таки знайдуться прихильники «теорії розумного задуму» – креаціоністи, які затято доводитимуть, що все живе на планеті створив Бог.

БАЙДУЖИХ НЕМАЄ

Цього року Чарльз Дарвін має подвійний ювілей. Першу дату – 200-річчя від дня народження великого вченого – планета відзначила 12 лютого. До цієї дати лише на Батьківщині науковця, у Великій Британії, вийшли друком близько 20-ти присвячених йому книжок.

Не менш знаменну подію науковий світ пригадає 24 листопада: 150 років тому вийшла основоположна

праця Чарльза Дарвіна «Походження видів шляхом природного добору або збереження вибраних рас у боротьбі за життя». Саме «Походження видів» забезпечила Дарвінові місце в історії.

Сформульована у цій праці теорія чи не найбільше з усіх наукових теорій увійшла у побутове життя мільйонів людей. Еволюція відбувається через природний відбір успадкованих змін, завдяки яким організми більше здатні до виживання. Це значно легше зрозуміти, ніж, наприклад, теорію відносності Ейнштейна. Мабуть, саме ця «легкість» і робить суперечки про те, чи мав Дарвін рацію, такими запеклими.

Як свідчать соціологи, навіть у збайдужлій до релігії Західній Європі лише близько половини опитаних вірять у дарвінівську теорію еволюції. У США в Дарвіна значно більше противників, ніж прихильників, а про ісламський світ годі й говорити: у Туреччині навіть з-поміж учителів біології тільки половина вірять в еволюцію. Науковці залишаються відданою гвардією дарвінізму, але й поміж них стає дедалі більше тих, хто перейшов на бік креаціонізму. У світі вже є чимало наукових центрів, основна мета яких – спростувати еволюційну теорію.

КРЕАЦІОНІЗМ ПРОТИ ДАРВІНІЗМУ

Основним полем битви еволюціоністів і креаціоністів є доступ до молодах розумів, тобто освіта. В американському штаті Теннессі тільки в 1967-му скасували так звані мавпячі закони 1925 року, що забороняли викладання еволюційної теорії. Сполучені Штати й сьогодні залишаються чи не єдиною країною в західному світі, де еволюційну теорію Дарвіна

офіційно беруть під сумнів (хоча й не всюди). Особливо цей процес активізувався за президентства республіканця Джорджа Буша-молодшого, який прихильно ставився до «теорії розумного задуму». Згідно з нею деякі риси Всесвіту і живих істот краще пояснює розумна першопричина, ніж такий непрямий процес, як природний відбір. У кількох консервативних штатах до підручників біології почали вклеювати оголошення на кшталт: «Еволюційна теорія не є встановленим фактом», а в листопаді 2005 року Міністерство освіти Канзасу навіть схвалило можливість викладати у школах штату концепцію розумного задуму в природі.

Але уже в грудні 2005 року федеральний суд місцевого рівня визнав неконституційною постанову одного зі шкільних районів штату Пенсильванія, що передбачала обов'язкове інформування учнів на уроках біології про те, що альтернативою еволюційній теорії є «теорія розумного задуму». Як вирішив суд, ця теорія є формою креаціонізму, що порушує першу поправку до ➤

ДОВІДКА

Види креаціонізму

«**Креаціонізм молодої Землі**» спирається на буквальне розуміння історичної хронології світу, Землі та людства, викладеної у Біблії. Його послідовники не визнають еволюції і вважають, що сучасне біологічне різноманіття було закладене під час акту творіння.

«**Креаціонізм старої Землі**» роз'яснює біблійні тексти про створення світу не в буквальному, а в метафоричному сенсі. Наприклад, кожен із шести днів творіння за людськими мірками може відповісти мільйонам чи мільярдам років.

«**Прогресивний креаціонізм**» візнає оцінки віку Землі за даними сучасної геології та космології, але вважає, що виникнення нових видів рослин і тварин у ході земної історії щоразу було пов'язане з втручанням Божественної сили.

«**Еволюційний креаціонізм**» візнає біологічну макроеволюцію, але розглядає її як інструмент, за допомогою якого Бог творить нові види живих істот.

Фоновий звук

Системи відображення інформації

- комутація та наладка роботи обладнання в приміщеннях площею від 100 до 100 000 м²
- гарантійна, сервісна та технічна підтримки
- розробка та впровадження нестандартних інноваційних рішень

Послуги "під ключ" – від розрахунків до запуску в експлуатацію

На фото: співробітники ТОВ "Преском" (С.Шабек в центрі, зліва: Д.Щербак, Д.Ефименко, А.Остапчук, С.Ширяєв)

Преском® TECHNOLOGY

тел./факс: (044) 585-97-27

www.presscom.ua

Конституції США, яка забороняє викладання релігії в школах. Такі експреси траплялися і в Старому світі. У 2004 році міністр освіти Італії Летіція Моратті вилучила еволюційну теорію з навчальних підручників, але була змушена скасувати своє рішення після протестів.

Докотилася ця хвиля й до пострадянського простору. Влітку 2006 року Марія Шрайбер звинуватила Міністерство освіти і науки Росії в тому, що затверджений ним підручник біології ображав її релігійні почуття. Позивачі також вимагали засторонити викладання теорії еволюції у школі й увести в шкільну програму інші концепції походження людства. У лютому 2007 року суд відхилив позов, але процес спровокував у Росії жаву дискусію. Зокрема, тодішній патріарх Алексій II заявив, що школярам не зашкодить знати біблійне вчення про походження світу. «А якщо хтось хоче вважати, що він походить від мавпи, нехай так вважає, але не нав'язує це іншим», — зазначив першоєпарх. Згодом виявилось, що вся ця суперечка фактично була рекламною кампанією однієї з петербурзьких PR-агенцій.

СЛОВО ВЧЕНИМ

Більшість учених переконані, що тільки еволюційну теорію можна вважати науковою, тоді як креаціонізм має переважно ідеологічний характер. Науковий співробітник німецького Інституту рослинної генетики та дослідень культурних рослин Лейбніца Руслана Радчук вважає, що з боку еволюціоністів диспуту немає і бути не може: «Креаціоністи гадають, що ведуть діалог, але насправді це монолог. На всі запитання «чому» і «як» вони мають універсальну відповідь: «Тому що

так захотів Творець», екстраполяція на майбутнє також одна: «На все воля Божа».

Директор Центру дослідження творіння Кевін Андерсон теж вважає, що диспут між креаціоністами та еволюціоністами ведеться радше у площині світогляду, ніж науки. «Я впевнений, що якби йшлося тільки про докази, то креаціонізм легко переміг би. Але кожна сторона дивиться на світ по-різному, тож їм важко зрозуміти спосіб мислення опонентів. Коли я з кимось досить довго спілкуюся, стає зрозуміло: найбільшою причиною, чому людина відштовхує творіння і сприймає еволюцію, є її небажання, щоб Бог мав стосунок до її життя», — зазначив Кевін Андерсон **Тижневі.**

Центр під опікою Андерсона проводить дослідження у багатьох сферах знань і видає власні журнали та іншу літературу. Утім, офіційна наука сувора: всі види креаціонізму **їдив. довідку** є псевдонауковими. «У принципі, з формального погляду, всі шляхи пізнання можуть цілком випадково або більш-менш закономірно наткнутися на правильну відповідь, але оцінка достовірності її екстраполяція результатів на майбутнє потужніші в еволюціоністів», — підsumовує Радчук.

Схоже, такої самої думки й Ватикан. Голова Папської ради з питань культури архієпископ Джанфранко Равазі нещодавно заявив, що еволюційна теорія не суперечить біблійній версії створення світу й живих організмів. Він також спростував припущення про те, що Папа Бенедикт XVI планує найближчим часом виступити із заявою на підтримку «теорії розумного задуму». Її у Ватикані розглядають лише як культурний феномен, а не як наукову теорію. ■■■

СИМВОЛ МАТЕРІАЛІЗМУ

» Вінчає обстановочку портрет Дарвіна. Дарвін на портреті показує руками на брудну обізяну. З рота у Дарвіна вилазить напис: «Бога нема!». Входить вчитель Мирон Опанасович і вчителька Зоя Жорівна.

Зоя Жорівна: Мирон Опанасович, що у нас по плану?

Мирон Опанасович: Чергове заняття по вивченю життя жаби у світлі атеїстичного сприйняття дійсності. Кінцева мета — довести учнів до переконання, що бога нема.

Лесь Подерв'янський. «Цікаві досліди»

ДАРВІН ПРОТИ РАБСТВА

Дискусії навколо теорії еволюції часто набувають політичного забарвлення. Політичне підґрунтя вона мала й 150 років тому. Коли у грудні 183-го молодий Дарвін вирушив у навколосвітню подорож на «Біглі», то йому відкрився не лише чарівний світ Галапагосу, а й похмурий світ рабовласницької Південної Америки. Повернувшись 1836 року до Англії, він подякував Богу, що «ніколи більше не відвідає рабовласницьку країну». Та жахливі спогади не полишили його й десять років потому, коли він писав: «І досі, коли я чую десь здалеку крик, він нагадує мені з болісною яскравістю мої почуття, коли, проходячи повз будинок біля Пернамбуко (у Бразилії), я чув жалісні стогони і міг тільки підозрювати, що якогось бідного раба катують; я знов, що безсильний, немов дитина, і не можу на віть протестувати».

Ця дарвінівська ненависть до рабства мала сімейний характер. У родині його матері — Веджвудів — не бракувало активістів антирабовласницького руху. Його дядько Джос Веджвуд був членом Лондонського abolіціоністського комітету і навіть пройшов від нього до парламенту. Сам Дарвін уперше зустрів чорношкірулюдину в 17 років. В Единбурзькому університеті йому викладав опудальне ремесло звільнених рабів Гаяни Джон Едмонстон, якого Чарльз вважав своїм близьким другом.

Багатьох американців, котрі відівдували тоді Об'єднане Королівство, шокувало, що чорношкірих у британських університетах та й на вулицях міст сприймають як рівних. У США тоді панувала зручна для рабовласників із Півдня думка про те, що європеїдна і негроїдна раси — це різні види, що залишилися незмінними з моменту творіння. Але й у Великій Британії не бракувало антропологів, які читали лекції про те, що тільки біла раса здатна до цивілізованого життя. Сучасникам Дарвіна була такою чужою ідея еволюції, що вчений понад три десятиліття провів у жахливих ваганнях. Науковець сформулював свої ідеї про спільне походження не лише людськихрас, а й усього живого на планеті ще у 1837 — 1839 роках, проте відтягував момент їх оприлюднення.

Праця «Походження видів» побачила світ тільки у 1859-му, і лише у 1871-му Дарвін наважився видати «Походження людини».

*Наші слухачі-
золота еліта України!*

тел.: 8 (044) 241 70 83, 241 79 83
www.melodiya.ua

Польський

АВТОР: Наталка Сняданко

Перемишль майже не сприймається як закордон. Тут можна побачити, як українці житимуть у європейській

«Ч

ому майже у кожному творі українських письменників, перекладених польською, описується перетин кордону?» — запитує мене Ольга Гриньків, викладачка польської мови одного з перемишльських вишів, а їх у Перемишлі аж вісім на менш ніж 70 тис. населення.

І справді, чому? Хто хоча б раз побачив це на власні очі, не стави-

тиме такого запитання. «Місцевість Медика відома насамперед завдяки пункту перетину кордону з Україною», — таке можна прочитати у кожному туристичному путівнику. Але ця місцевість і справді відома ще з XIV ст., бо сюди доволі часто навідувався король Владислав Ягайло. А в XIX ст., аж до Другої світової війни, власниками маєтку в Медиці була знаменита родина Павліковських, яка зібрала у своєму палаці

ВІКЕНД

досить велику колекцію творів мистецтва. Ще з архітектурних цікавинок у Медиці можна оглянути дерев'яний костел 1697 року. Це інформація на випадок, якщо комусь набридне цигарково-горілчана адреналінова туристика, яка тут-таки процвітає.

МІЖ ЛЬВОВОМ І КРАКОВОМ

Львівська молодь їздить до Перемишля на вікенд, коли кордони за-

звичай відпочивають від «мурашок». Суботнього пообідя — тур по кнайпах, а потім дискотека до ранку, з якої маршруткою до кордону, пішки через кордон, звідти тією самою маршруткою — до головного львівського залізничного вокзалу. І відспатися.

Але перетім нарешті кордон, не заглиблюючись у подробиці цього дійства, про яке вже написано томи сучукріту.

Коли я запитую водія перемишльської маршрутки, проїзд у якій коштує символічних 2 злотих, за яким графіком курсує цей транспорт, водій дивно зиркає на мене і відповідає: «Який тут графік, пані, люди сідають і чекають, доки автобус заповниться, потім рушаємо, приїздить наступна маршрутка. Ось і весь графік». Пасажирів це давно не дивує, вони з буддистським спокоєм займають місця. І, стискаючи в долонах монети, застигло вступлюються в будівлю залізничного вокзалу, зведену наприкінці XIX ст., і з погляду архітектури, найцікавішу споруду на шляху між Львовом та Krakowem.

Мене зустрічає Агнешка Корнієнко — мандрівний професор україністики, яка викладає одночасно у Krakowі, Warsawі, а віднедавна і в Перемишлі, куди перебралася рік тому.

«Це місто пізнаєш дуже повільно, — розповідає Агнешка. —

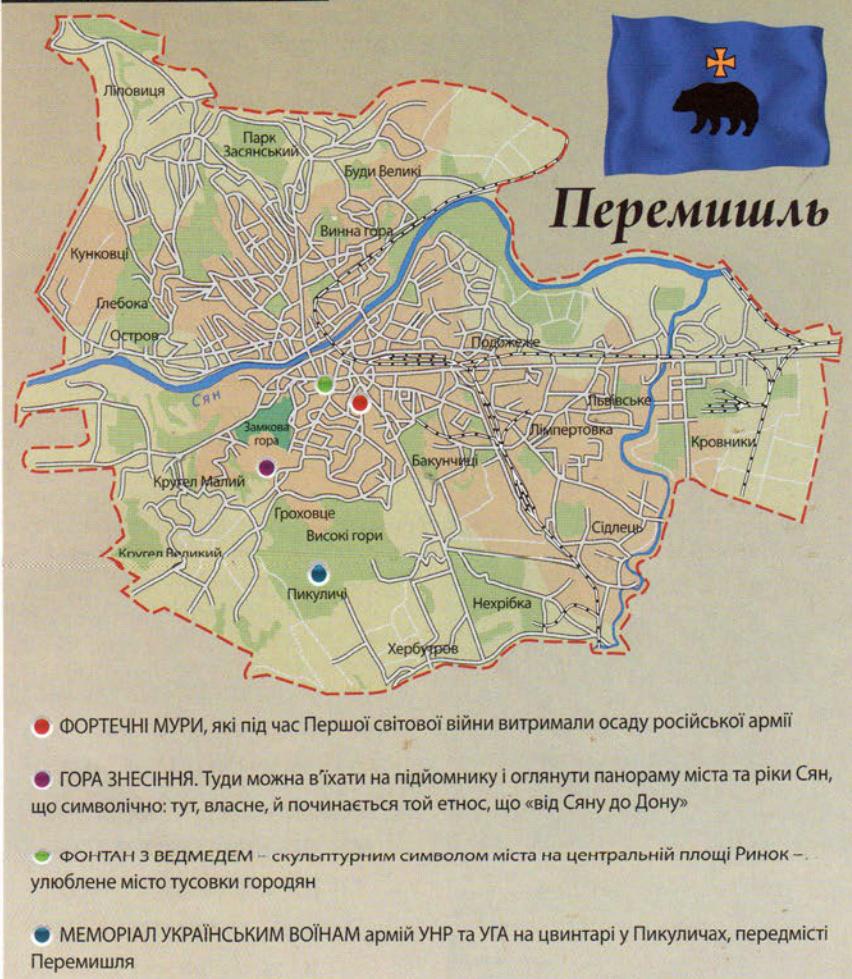
Мури, які під час Першої світової війни витримали осаду російської армії, є одним із улюблених туристичних об'єктів

Наприклад, я лише недавно задуважила, що неподалік мого дому за межами звичайного старого цвинтаря є ще цвинтар самогубців. Справляє неймовірне враження. Я вже не кажу про всі ці несамовиті деталі фронтонів і балконів, які відкриваєш для себе під час кожної прогулінки. Ніби маленьке місто, а в ньому стільки всього».

БАЗАР ІЗ ФІРАНКАМИ

Коли Агнешка показує місто іноземцям, то обов'язково веде їх на знаменитий український базар — не плутати з продовольчо-промисловим польським ринком, розташованим одразу біля вокзалу! Український, на думку місцевих мешканців, значно більший і колоритніший. Тут усе ще можна придбати делікатеси, яких уже не знайдеш на полицях євросупермаркетів.

ВАРТО ПОБАЧИТИ

кетів: домашній мед, сухофрукти, плетені вручну вовняні шкарпетки.

Але найбільше враження на іноземців спровалюють фіранки. Чомусь у Польщі зараз добре продаються українські фіранки, і на базарі можна пройти повз довжелезні

водогін. Перемишль процвітав на самперед завдяки торгівлі й вважався одним із найбагатших на тодішній території Речі Посполитої. На околицях мали свої маєтки найвідоміші польські шляхетські родини: Красіцькі, Корнякти, Фредри

У Польщі зараз добре продаються українські фіранки, на базарі – довжелезні ряди різномальорових і прозорих тканин

ряди різномальорових та прозорих тканин, які коли-небудь вітер на тлі зими вивісив.

Першою згадкою, датованою 981 роком, Перемишль завдячує Несторові Літописцю. На гербі міста – ведмідь із хрестом над головою. Тут охоче селилися поляки, русини, німці, євреї, поставали ремісничі цехи і нові монастири, міщани збудували ратушу і провели

та чимало інших. Сьогодні ж перемишльські туроператори навперебій пропонують мандрівки цими відреставрованими замками і дерев'яними церквами.

Після першого поділу Польщі у 1772 році Перемишль разом зі Львовом увійшов до створеної австрійцями провінції під назвою Галичина. У туристичних путівниках цей період, яким у нас, львів'ян, здебіль-

шого прийнято пишатися, окреслюють як «сумну втрату польської державності аж на довгих 146 років». Хоча все по-справжньому сумне насправді ще було далеко по-переду.

УГОРСЬКА БРАМА

Наприкінці XIX ст. довкола Перемишля збудували фортифікаційні укріплення, які поляки люблять називати однією з найважливіших європейських твердинь, а місто, оточене подвійним муром, переживало свій черговий розквіт. Залізниця сполучила Перемишль із Krakowem, Lvovom та Budapestом, і якби тією залізницею користувалися й досі, подорож зі Lvova до Krakova скоротилася б години на дві.

Оті мури, які під час Першої світової війни витримали осаду російської армії, вдвічі більшої за чисельністю від австро-угорської, що обороняла місто, є одним із улюблених туристичних об'єктів. Витримали б і в другому, наступному році, якби захисники, виснажені браком продовольства, не здалися ворогові. Але ще того самого року австро-угорські війська знову відвоювали назад свою «угорську браму», яку тоді називали Перемишлем. Ці події згадуються у всесвітньо відомому романі Ярослава Гашека «Пригоди бравого солдата Швейка», завдяки якому місто потрапило на карту світової літератури.

У 1918 році на вулицях міста, як і у Lvovі, відбувалися польсько-українські сутички, а наймолодших поляків, які тоді загинули, називають перемишльськими орлятами. У міжвоєнний період Перемишль був третім за розміром містом у регіоні після Krakova і Lvova. Сьогодні фортифікаційні споруди можна оглянути під час велосипедної прогулочки, яку для охочих організовують місцеві туристичні фірми. Триває така прогулочка зазвичай два дні.

ГРОМАДСЬКИЙ ТРАНСПОРТ НА ХАЛЯВУ

Час від часу в місті організовується акція «субота з громадським транспортом», і тоді мешканці міста й туристи можуть взяти участь у безплатній екскурсії, організованій міською владою. А туристичних об'єктів, які варто оглянути у середмісті, не бракує. Насамперед за-

НАВІГАТОР |

Вид на старе місто

мок, збудований у 1340 році королем Казимиром Великим і ґрунтовно перебудований у XVI ст. у ренесансному стилі.

Цікавими є й споруди римо-католицької та греко-католицької катедр. Перша — готична, збудована у XV і XVI ст. на місці колишньої римської святині, а в XVIII ст. перебудована у стилі бароко. Біля катедри розташований єпископський палац, а також дзвіниця у стилі пізнього бароко заввишки 71 м. Греко-католицьку барокову святиню зведено в XVII ст., у XX ст. тут була гарнізонна церква, а в 1991 році Іван Павло II повернув святиню греко-католикам.

Будівлі середмістя зведені здебільшого у XVI і XVII ст. Церква і монастир кармелітів XVII ст. височіють над середмістям. Годинникова вежа XVIII ст. у стилі пізнього

бароко мала стати дзвіницею греко-католицького храму, який так ніколи і не збудували, тому понад 100 років тут стояли на варті охоронці міста, оглядаючи околиці. Саме тут можна побачити унікальну колекцію дзвонів та люльок.

На межі XVI і XVII ст. зведено домініканський монастир, приміщення якого відтоді виконувало різні функції — ратуші, в'язниці, суду. Тепер тут — будівлі муніципалітету. Схожа доля спіткала і жіночий монастир, де спершу розташовувався військовий госпіталь, потім — офіцерське казино, тепер — кінотеатр, а в підвалі — Музей оборонних споруд.

Радянський період в історії міста перетворив його на сіру і непоказну провінцію, лише тепер тут знову відчутні спроби привабити туристів не тільки архітектурою та історією,

а й, наприклад, виставками дзвонів і люльок, якими споконвіku славилися місцеві майстри. Кілька років тому в центрі міста з'явилася особлива атракція: у будь-яку пору року можна на спеціальних підйомниках виїхати на гору Знесіння і звідти оглянути панораму міста та околиць.

СТУДЕНТКИ З КАМ'ЯНЦЯ-ПОДІЛЬСЬКОГО

У Перемишлі всі всіх знають. Тобто не буквально всі, а як це трапляється у Львові чи навіть Києві: приходиш до улюбленої кнайпи, і навіть якщо буваєш тут двічі на рік, все одно побачиш знайоме обличчя, не кажучи вже про шанувальників джазової чи класичної музики, малярства, літератури. Людям зі спільними інтересами всюди легше зустрітися. Але зустріти українців у

Римокатолицька катедра
на Княжій гірці

ФОТО: Д. ХРНОВСЬКИЙ

книгарні я, чесно кажучи, не сподівалася.

На ринковій площі їх дві. В одній розпродажують туристичні путівники зі знижками, дитячі іграшки, шкільні зошити і романи з пожовклими від часу сторінками. Книгарня ж напроти пропонує непоганий вибір. Є навіть польські переклади українських книжок в повному асортименті. Саме тут я зустрічаю групку дівчаток, які розмовляють українською без польського акценту і явно не схожі на «мурашок». Виявляється,

они приїхали сюди з Кам'янця-Подільського за програмою студентського обміну.

— Це найкраща в місті книгарня, — розповідає мені одна з них. Тут є переклади таких українських книжок, яких я не бачила українською навіть у Кам'янці-Подільському.

— Наразі найкраща, — сумно всміхається власниця і продавець Барбара Войцеховська. — Вже давно подейкують, що незабаром у Перешилі таки з'явиться магазин

мережі «Емпік», і тоді ми зачинимося. Може, наші покупці й отримають більший вибір, зате так по-домашньому там точно не буде.

БАР РИБНИЙ І ДЕРУННА

Наостанок, або на початок, як душа забажає, можна зламати у Перешилі ще один пострадянський стереотип, згідно з яким ніколи не слід купувати їжу на околицях вокзалу. В жодному іншому місті я так часто не обідала у привокзальних барах, як у Перешилі. На крихітній площі, у кутку якої можна розгledіти вицвілу жовту табличку із написом «Готелік» і стрілку кудись праворуч, у бік залізничної колії, є кілька дешевих і смачних закладів із домашньою їжею, куди заходять харчуватися навіть місцеві. А це, погодьтеся, вірний знак.

**У будь-яку пору року
можна на
підйомниках вийхати
на гору Знесіння
і звідти оглянути
панораму міста,
річки Сян та околиць**

В одному з барів смажать рибу — на вибір щонайменше шість різних сортів, заклад так і називається «Риби». В іншому — дерунна, назва теж відповідна. Третій, найбільший і, мабуть, найдавніший, зважаючи на будівлю і старий велетенський фікус на підвіконні, заклад називається універсальніше: «Бар», тут є вибір від налисків до відбивних.

— Коли наступний потяг? — запитує німецькою з виразним слов'янським акцентом блондинка за сусіднім столиком.

— Через годину на Krakiv, а звідти ще ніч до Берліна, — відповідає їй з баварським акцентом теж німецькою її супутник, мабуть, чоловік.

— Цілу ніч їхати, — незадоволено піднімає голову з-над книжки хлопець. Він розмовляє літературною українською без жодного акценту.

Крім мене і берлінської родини, у барі ще двоє поляків і троє українців. Це типовий склад постійних клієнтів, які заходять сюди, очікуючи пересадки. Хто на Krakiv, а хто — у протилежний бік. ■

ПОГЛЯД

Шенгенська інквізиція

Відкритий лист до посла Республіки Польща

Після того як тему шенгенських віз і «привітності» працівників консульств до українців порушували такі особистості, як Микола Рябчук і Юрій Андрухович, а ще після того, як Тарасові Прохаську у Львові відмовили у візі й вимагали «довести, що він письменник», а ще після того, як на Різдво цього року польські митники затягли на ніч у каталажку молоду викладачку польської мови у Львівському університеті зі звинуваченням у нелегальному перетні іхнього священного кордону, здавалося, що хоч хтось в ешелонах польської влади замислився про те, що витрачати сили на позитивну промоцію власної держави однією рукою й чинити цілком протилежне іншою буде не зовсім доцільно. Що я маю на увазі? Почну із запитання: пане Яцку Ключковський, для чого ви вивчили українську мову? Щоб спілкуватися з президентом Ющенком чи також щоб вас розуміли прості українці? У консульстві РП у Києві немає такого розуміння: пересічного українця зустрічають принципово на «общепонятном», висловлюючись мовою «виховательки молодёжки» Ірени Карпи, «девушки», котрим наступити на болючий мозоль «тризубистого громадянства» вдається перфектно.

Звісно, пане Яцку, в мене на лобі не написано, що я з якогось дива отримую через ваших радників запрошення на урочисті святкування Дня незалежності Польщі чи на прийом у посольстві з нагоди вруччення чергових нагород польсько-українського поєднання, коли викликають із не-буття імена Яцка Курона, Єжи Гедойця та інших достойників – їм би в кошмарі не приснилося «поєднання» з можливістю лише (!) одноразового в'їзду. Не написано на лобі й того, що я з якогось дива є членом Польсько-

РОМАН КАБАЧЙ
заступник редактора відділу
історії та науки

українського журналістського клубу, який популяризує вашу країну через ЗМІ й відстежує найкраїніші публікації на польську тематику. Не написано того, що іменем Річпосполитої мені видано диплом Ph. D. захищений у фінансованому вами державою Польсько-українському колегіумі в Любліні, що створений для розвитку отого міфічного «польсько-українського поєднання». Також якось соромно витягнути і розмахувати фотографіями з Лехом Качинським чи Кшиштофом Зануссі. А що залишається? Сказати і довести, що ти як журналіст видання *Тиждень* постійно маєш контакти з Польщею і тому просиш багаторазову візу. Ненадовго – на півроку. «Девочка», звісно, не може взяти на себе таку страшну відповідальність і йде радитися з віце-консулом. І тут найцікавіше.

Чомусь у документах, які пафосно називаються «Угодою про спрощений візовий режим», вказано, що журналисти та науковці (до яких я себе також поки що зараховую) мають право на багаторазову візу від 1 до 5 років. На ділі дуже відповідальна перед новою «залізною завіскою» віце-консул не дає дозволу на таку візу, якщо мое видання не оголосить «на бамазі», що воно оплачує і навіть передбачає по датах усі мої «живі, мертві і ненароджені» поїздки до Польщі, навіть якщо це буде поїздка на наукову конференцію чи на весілля моого колеги з Польського інституту національної пам'яті. Можливо, мое видання буде таке ласкаве і надрукує мені цей папір для святого спокою пані віце-консул. Крім приватних поїздок, є ще й службові, що виникають самі собою, з дня на день, коли просто ТРЕБА мати шенгенську візу. Не має значення для «девочки» та її начальниці те, що за рік свого існування один лише *Тиждень* налишив до українців через проведені інтерв'ю екс-президента РП Александра Квасневського і євродепутата Марка Сівца, кінорежисера Єжи Гофмана, народжених у Польщі істориків Річарда Пайпса, Романа Шпорлюка, Богдана Осадчука, перманентно доносить думки із варшавського Центру східних досліджень, провідних журналістів «Газети виборчої», «Політики» тощо. Половину цього зроблено без застосування закордонних паспортів. Ви, пане Яцку, уявляєте, наскільки якінішою була б співпраця, якби хоч половина редакції мала постійні візи до вашої країни? Натомість більшої віддачі у праці ви вимагаєте від прес-відділу посольства та Польського інституту в Києві, замість того, щоб дозволити українським журналістам без перепон робити їхню справу.

Стоп-машина

АВТОР: Ольга Земкова

Тиждень
дізнавався, якими
будуть ціни на нові
авто протягом року

З початку року їздити на роботу на машині стало зручніше — пробок поменшало, і тепер на дорогу я витрачаю майже вдвічі менше часу. Немає лиха без добра: криза дещо вивільнила перевантажені транспортом вулиці столиці. На пальному почали заощаджувати навіть власники Hummer'ів та Lexus'ів. Зрештою, українці стали рідше купувати нові авто. В січні продажі зменшилися на 50-65% (порівняно з аналогічним періодом минулого року).

ЗНОВУ РОЗКІШ

Обвал ринку цілком очікуваний. За останні півроку обсяги автокредитування знизилися приблизно на 70%, притому що до кризи кожен другий автомобіль в Україні купувався в кредит. Крім того, імпортні автомобілі 2009 року випуску коштують на 20-50% дорожче від моделей 2008-го. Причина: зростання курсу євро і долара, підвищення акцизу на авто. І все це на тлі різкого падіння платоспроможного попиту. Та навіть за таких обставин деякі дилери свідомо закладають у ціну велику маржу, розуміючи, що за нинішніх умов на обсягах уже не заробити.

Утім, чимало дилерів не опускають рук, продовжуючи боротися за клієнта. Тому і в 2009 році від продавців авто можна очікувати акційних знижок, ексклюзивних кредитних програм (ставки нижчі від ринкових, мінімальний перший внесок), нових схем продажу авто. Зокрема, з початку року одразу кілька дилерів

ФОТО: АНДРІЙ ПЛАДИН

НАВІГАТОР

запропонували фізичним особам купівлю авто в лізинг — донедавна лізингові автомобільні програми були доступними лише підприємствам.

Та все ж потенційним покупцям не варто сподіватися на великі знижки в 2009 році вже хоча б тому, що офіційні дилери на ціноутворення впливають мінімально — ціни диктують та контролюють виробники. До того ж, на підписі у президента лежить закон про підвищення автомобільного мита на 13%. І знову ж таки, фінансові аналітики не виключають подальшого здорожчання долара та євро. В дещо кращій ситуації перебувають вітчизняні автовиробники, оскільки їхні ціни прив'язані до курсу долара частково — паралельно девальвації гривні дорожчатимуть імпортні комплектуючі.

Інша річ, що маючи значні складські запаси, продавець може зменшити ціну за рахунок власної маржі. Деякі дилери також дорозпродують автомобілі 2008 року випуску за ціною, прив'язаною до курсу гривні докризового рівня.

Більше можливостей у дилерів утримати старих клієнтів завдяки якісному постпродажному обслуговуванню. Програми лояльності, які тепер пропонують автопродаці, змагаються між собою за відсотком знижки на послуги, рівнем культури та швидкістю обслуговування, тривалістю гарантії. Приклад із власного досвіду: після проходження планового техогляду на фірмовій СТО, мені зателефонували зі станції, аби дізнатися,

якірніша тема на автомобільних форумах: «Що можна купити за \$10 тис. і менше».

Експерти ринку переконані, що в період кризи найбільшим попитом серед українців користуватимуться бюджетні моделі — до \$10 тис. Що, зрештою, підтвердила статистика продажів у січні — в десятку найпродаваніших моделей увійшли Geely CK, Hyundai Accent, Chery Amulet, Daewoo Lanos, Chevrolet Aveo,

В період кризи найбільшим попитом серед українців користуватимуться бюджетні моделі — до \$10 тис.

що мені сподобалося в обслуговуванні, а що варто покращити. Таких дзвінків раніше не було, хоча на цю станцію я приїжджаю вже два роки поспіль.

КИТАЙЦІ, КОРЕЙЦІ ТА ІНШІ

Вартість майже половини автівок, проданих торік в Україні, не перевищувала €10 тис. Тепер найпопу-

лярніші моделі. Відновився попит на вітчизняну Славуту, яку ще торік планували зняти з конвеєра — автомобіль зараз коштує 35 тис. грн.

Судячи з січневих продаж, 2009-й може стати роком китайських та корейських автівок. Продажі Chery у січні 2009-го виросли в півтора раза порівняно з анало-

Найнижчий курс! Найвищі знижки!

ТІЛЬКИ В АТЛАНТ-М

Тільки в Атлант-М у лютому діють найкращі умови придбання автомобілів Volkswagen!

- ✓ Знижка на розрахунковий курс долара до 13% для моделей Golf V, Golf Plus, Golf Variant, Touran, Cross Touran, Jetta, Caddy, Crafter, T5 Transporter.
- ✓ Знижка на Multivan до 8 000 \$.
- ✓ Лізинг під 12,5% річних у доларах (плаваюча). Умови на www.porscheleasing.com.ua

Скористайтеся також послугами Trade-In та комісії.

Атлант-М Дніпровська набережна
Київ, вул. Дніпровська Набережна, 16
тел. (044) 585 44 44
www.atlant-m.in.ua

Атлант-М Лепсе
Київ, бул. Івана Лепсе, 4
тел. (044) 391 44 44
www.atlant-m.kiev.ua

ЕКСПЕРТИЗА

Олеся Чорна

керівник відділу маркетингу автоцентру «Атлант-М Дніпровська набережна» (оффіційний дилер Volkswagen)

Цього року автомобільні компанії житимуть на прибуток від сервісного обслуговування. В умовах кризи наша компанія визначила пріоритетні напрями розвитку нашого бізнесу. Насамперед, це клієнт-сервіс – плануємо збільшити дохід від кожного клієнта в короткотерміновій перспективі та перетворити «одноразових» клієнтів на лояльних у довготерміновій. Також розробили нові

продукти – це комісія та продаж сертифікованих авто, що були у вжитку. На доволі привабливих умовах (12,5% в доларах США терміном на 4 роки) в нашому автоцентрі можна придбати авто в лізинг. Фінансує покупку наш партнер – компанія Porsche Leasing, яка використовує іноземний капітал, що дозволяє зробити умови позики такими привабливими.

Ілля Кметюк

керівник прес-служби Української Автомобільної Корпорації

2009 року успіх пропозицій на ринку перш за все залежимо він цінової складової, а всі маркетингові та рекламні кампанії матимуть другорядне значення. Сьогодні покупець віддає перевагу авто з нижчою ціною. Поборотися за клієнта дилерам допоможуть конкурентоспроможні кредитні та лізингові програми. Наша компанія запустила в дію програму, яка дає змогу придбати автомобіль Chery в кредит за ставкою від 4,99%

річних залежно від розміру першого внеску, який має бути не меншим, аніж 30% від вартості авто.

Водночас корпорація веде переговори з автовиробниками, аби встановити оптимальну ринкову ціну на нові авто. Ми досягли домовленостей про зниження ціни на Opel, тому вже діє знижка до 30% на весь модельний ряд. Готуємо схожі пропозиції і за іншими брендами.

Світлана Шафран

керівник відділу маркетингу компанії ЗАТ «Рено-Україна»

Незважаючи на те, що в січні ринок просів на 50% порівняно з минулим роком, ринкова частка Renault та Dacia в січні 2009-го більша, аніж у січні 2008-го – 3,4% проти 1,7%. Наші основні програми на 2009 рік – забезпечення гами Logan у доступному сегменті, просування на ринок нових моделей та версій: новий Renault Symbol, Dacia Sandero, New Laguna, новий позашляховик Renault Koleos, оновлена версія Logan. Крім того, з'явиться но-

вий комерційний ряд Dacia Pick-up і Van. Renault поповниться також іміджевими моделями – Renault Laguna III Coupe, Megane III, New Scenic, лімітована версія Sandero. Ціни на всі автомобілі зафіксовано в гривні без жодної прив'язки до долара. Всі автомобілі можна придбати в кредит завдяки нашій власній програмі кредитування Renault Finance.

гічним періодом 2008-го, Geely – втрічі. Ті, хто ще вчора планував купити як мінімум «корейця», сьогодні прицінюються до «китаїця», де вибір ширшає, а ціна залишається приятною – принаймні для представників збіднілого середнього класу.

Загалом основний споживчий тренд на автомобільному ринку спостерігається в бік зростання попиту на бюджетні моделі з економічним споживанням пального і гарною комплектацією, незалежно від країни походження авто. Буде, як то кажуть, «не до жиру». Якщо кілька років поспіль українці їздили на ланосах, то в умовах кризи точно не пересядуть на лексуси. Власне, така тенденція зараз простежується в усіх країнах. Тож виробники у найближчі

Новий автомобіль 2009-го знову стане предметом розкоші

роки, вочевидь, зроблять ставку на випуск нових бюджетних моделей чи рестайлінг існуючих. В моду ввійдуть «малівки» з літровим об'ємом двигуна та пристойним набором засобів активної та пасивної безпеки авто – на цьому економити вже не модно. На хвилі тотального подорожчання пального на початку 2008 року чимало автомобільних компаній на останніх автосалонів презентували концепти півтораметрових тачок, які зараз уже виходять у серію.

Експерти прогнозують також активізацію ринку потриманих авто, до якого зараз виявляють небайдужий інтерес автодилери. Вже зараз існують певні домовленості між банками та автосалонами про реалізацію «кредитних» машин, чиї власники не в змозі сплачувати банку борг. Вартість цих машин, вочевидь, не буде нижчою, аніж аналог «із рук», зате вони матимуть сертифікат автосалону про повну технічну справність. Крім того, все більше дилерів вводить послугу trade-in – новий автомобіль в обмін на старий з доплатою. Раніше автосалони не дуже охоче займалися trade-in, оскільки й нові авто продавалися як пиріжки. А зараз і це хліб. ■

ХТО ДИВИТЬСЯ ТВ-РЕКЛАМУ?

ВДОМА Ж НІКОГО НЕМАЄ!

ПрессКом® ADVERTISING

Всеукраїнський IndoorVideo оператор
www.presscom.ua

НОВИЙ СЕМИМІСНИЙ NISSAN QASHQAI+2 БІЛЬШЕ МІСЦЯ ДЛЯ ВЕЛИКОГО МІСТА

від 205 500 грн*

NISSAN FINANCE**
СПЕЦІАЛЬНА ПРОГРАМА КРЕДИТУВАННЯ

NISSAN ASSISTANCE***
СЛУЖБА ТЕХНІЧНОЇ ПІДТРИМКИ

Складані сидіння. Рухомий 2-й ряд сидінь і складані сидіння 3-го ряду: керуйте внутрішнім простором так, щоб Вам було зручно.

CD-аудіосистема MP3 і система безпровідного з'єзду Bluetooth® для мобільного телефону з управлінням на кермі. Слухайте свою улюблену музику і спілкуйтесь з друзями, не відволікаючись від дороги.

6 подушок безпеки.
Передні, бокові подушки і шторки безпеки забезпечують надійний захист всіх пасажирів.

До 1520 л багажного відділення. Дивовижне місткé багажне відділення з ящиком під підлогою.

АВТОМОБІЛЬНИЙ ЦЕНТР™
голосіївський

Офіційний дилер Ніссан в Україні
Київ, вул. Героїв Оборони, 4, тел. (044) 277-7077, 277-7070
www.goloseevsky.com

Гарантія складає 3 роки або 100 000 км пробігу. Гарантія від наскрізної кородії – 12 років незалежно від пробігу.

*Цна не обов'язково включає всі вищезгадені опції. Кількість автомобілів обмежена. Цна станом на 16.02.09.

**Кредитування за програмою Nissan Finance здійснюється Акціонерним товариством «ІНДЕКС-БАНК». Ліцензія НБУ № 99 від 16.01.2003 р.

***Детальні інформації про умови кредитування Nissan Finance на сайті компанії.

**** Nissan Assistans.

ПЕРЕВЕРШУЮЧИ СПОДІВАННЯ

SHIFT_expectations

13-й гравець

АВТОР: Святослав Романчук

**Тиждень з'ясовував,
як торгують
футболістами**

У січні «мильну оперу» на футбольну тему подарували вболівальникам пітерський «Зеніт» і його тепер уже колишній форвард Андрей Аршавін на пару зі своїм агентом. За російського нападника лондонський «Арсенал» зрештою виклав €15 млн, хоча початково йшлося про майже вдвічі більшу суму. На додачу футбольні фанати отримали рідкісне задоволення від переговорів, під час яких представники клубу стверджували одне, агент – діаметрально протилежне, а головний герой навзгодін щедро роздавав пресі суперечливі коментарі.

Українцям пощастило менше: гучних трансферів цієї зими практично не було. Під час кризи з-поміж українських клубів розщепдилося лише київське «Динамо». Столичний клуб здійснив рекордну покупку в своїй історії. За форварда Гільєрме «Динамо» віддало третій команді Бразилії «Крузейро» Клебера й доплатило близько \$7 млн.

Ta робота футбольних агентів, зокрема й вітчизняних, у яких тиха радість трапляється рідше, ніж скандали, із закриттям трансферного вікна не припиняється. Вона переходить на інший рівень.

СЛАВА БОСМАНУ

Своїми високими заробітками футбольні агенти мають завдячувати белгійському футболістові Босману. Цей розумник домігся того, що 1995 року Верховний суд ЄС скасував правило, за яким футболіст упродовж 36 місяців після закінчення терміну угоди з клубом і далі належав цій команді. Жан-Марк Босман

За два сезони в «Крузейро» Гільєрме провів 58 матчів і забив 28 м'ячів

на полі слави не здобув, але увійшов в історію як великий правдошукач – завдяки його зусиллям нині футболісти мають право за півроку до завершення терміну контракту провадити перемовини з іншими працездавцями. Сьогодні самотужки на це зважуються окремі гравці. Ті ж, хто не покладається на власні знання з юриспруденції та іноземних мов і на ораторську майстерність, довіряють представляти свої інтереси агентові.

Більшість агентів працюють під егідою ФІФА, яка легалізує їхню діяльність. Претендент повинен подати заявку, заплатити внесок (близько \$2 тис.) й успішно скласти іспити на обізнаність у футбольній царині. Під час тестів необхідно набрати 35 балів із 48 можливих. Єдине обмеження – відсутність судимостей у біографії кандидата. Власники почесного документа платять щорічно \$3 тис. страхової суми. Через п'ять років кожен агент має повторити цю процедуру, щоб про-

довжити свої торги на футбольному ринку. Шанс опанувати цю професію ФІФА надає двічі на рік. Нині понад 40 українців мають статус агента ФІФА.

Найпродуктивніше на українському трансферному ринку працює Шандор Варга – агент, який влаштував у лондонські «Арсенал» та «Тоттенгем» відповідно Олега Лужного та Сергія Реброва. Нині він наголошує, що співпрацює з половиною складу збірної України: Ротанем, Назаренком, Воробеєм, Шовковським, Ребровим, Шелаєвим, Гусіним... Його клієнтом є навіть Блохін. Конкуренти не припускають нагоди підкреслити: ці спортсмени мають з ним лише усну домовленість. До когорт українських посередників Шандор Варга не входить – він мешкає в Саудівській Аравії і в кабінетах ФІФА відомий як агент від цієї країни.

«У 1990 році я працював асистентом головного тренера збірної Угор-

НАВІГАТОР

щини, — розповідає пан Варга. — Ми були на тренерських курсах в Італії, де я познайомився з тодішнім наставником «Ювентуса» Діно Дзоффом. Він сипав компліменти нашему Олександрові Заварову, за якого «Юве» заплатив \$5 млн. Але жалівся, що Заваров дуже потайний. І я йому порадив запросити ще одного союзного футболіста — Сергія Алейнікова. За декілька тижнів Алейніков перехав на Алленні. Потім мені телефонує Діно Дзофф і просить, щоб я забрав свій відсоток від його трансферної суми».

А от агент Андрія Вороніна Андрій Головаш і досі не має ліцензії ФІФА. Що не заважає йому продуктивно працювати на європейському трансферному ринку.

У ЧУЖОМУ ГАМАНЦІ

Фінансова криза не зупинить процесу зростання чисельності українських агентів, адже пояси затягнули далеко не в усіх клубах. А компенсація за втрату нервових клітин, при посередництві значна: футбольний агент отримує 10—15% зарплати підопічного гравця. Наприклад, за неофіційною інформацією, півзахисник збірної України Анатолій Тимощук заробляє €4 млн на рік. Голландцю Весселу Візінбергу, який веде його справи, перепадає відповідно €400 тис. на рік.

Дякі агенти укладають контракти, за якими вони мають бонуси і від преміальних футболістів. Плюс заробітки, отримані за організацію переходу клієнта з одного клубу до іншого. Іноді винагорода агента сягає 20% суми трансферу. Чимале поповнення кишені, особливо, коли йдеться про купівлю-продаж спортсмена, який потрапляє до складу національної збірної — гонорари українських гравців, наприклад, зазвичай перевищують мільйон доларів.

Посередники і власники клубів перебувають на протилежних полюсах фінансових інтересів. Перші вважають других деспотами, а другі називають перших безсоромними пройдисвітами, які лише чекають нагоди надкусити від футбольного пирога. Істина — посередині: агент — особа незалежна, на нього нелегко тиснути, і ще важче — шантажувати, як це буває з окремими гравцями, а надто початківцями. В нормального агента є щонайменше два варіанти працевлаштувати підо-

пічного. У спортсмена, який ще не досяг статусу зірки, варіантів лише два: погодитися на умови, почасти кабальні, агента або відпочивати на лаві запасних.

ПРИНЦИПОВО БЕЗ АГЕНТІВ

Образу на агентів зачали й екс-селекціонери. З появою у футбольному середовищі посередників їхній фах виявився непотрібним, а вони самі — безробітними. Зокрема, з появою в київському «Динамо» генерального директора Резо Чохонелідзе ціла група селекціонерів клубу, зокрема й екс-футболіст Віталій Косовський, опинилися за бортом. Тепер тут розраховують на послуги агентів. Щоправда, треба зауважити, що селекціонери деяких клубів працюють у зв'язці з агентами, подеколи фактично ошукуючи власника клубу. Переконавши боса у необхідності придбати гравця, якого нав'язує агент, селекціонер (чи відповідальний у клубі за се-

лекцію віце-президент) отримує відкат. У таких випадках посередник, як правило, підсовує посередників виконавців. За такою схемою з агентами співпрацювали селекціонери багатьох клубів української Прем'єр-ліги.

Дякі спортсмени принципово відмовляються від послуг агентів. Артем Мілевський з-поміж українських колег тримався чи не найдовше, очікуючи на того, хто зможе допомогти йому потрапити в іменитий закордонний клуб. Врешті-решт його агентом став Денис Лахтер — підприємливий продавець Андрея Аршавіна. Поки без помічників обходяться Олександр Гладкий, Євген Селезньов, В'ячеслав Шевчук, Олег Гусєв. Іноді в ролі «сам собі режисер» виступає Андрій Шевченко, не гребуючи нагодою у переламні моменти поговорити з уповноваженими клубів тет-а-тет. Ale це з категорії винятків, адже не кожен футболіст — кум італійському прем'єр-міністрові. ■

КОМЕНТАР

Серіал «Друзі»

ОЛЕКСАНДР ВЕНГЛІНСЬКИЙ
агент ФІФА

Я вважаю, що футболістові потрібен помічник, який дозволить йому зосередитися тільки на грі. Юридичні справи, ознайомлення з документами, побутові питання, купівля квитків, пошук клубів і дослідження довідковостей про відповідну зарплату — це ще не весь тягар, який переходить на плечі агента.

Найголовніше, щоб спортсмен і його представник стали щирими друзями й довіряли один одному на сто відсотків. Більшість агентів знають кожну дрібничку з життя футболіста — ми їм телефонуємо по кілька разів на день. І якщо раптом клієнт залишається поза справами, ми дбаємо, щоб безробіття надовго не затягнулось.

Агенти стукають у двері клубів і про-

понують послуги футболіста. А вже тренери чи президенти вирішують, чи потрібен цей гравець клубові. Ми нікого не змушуємо укладати угоди. Все відбувається відверто й цивілізовано.

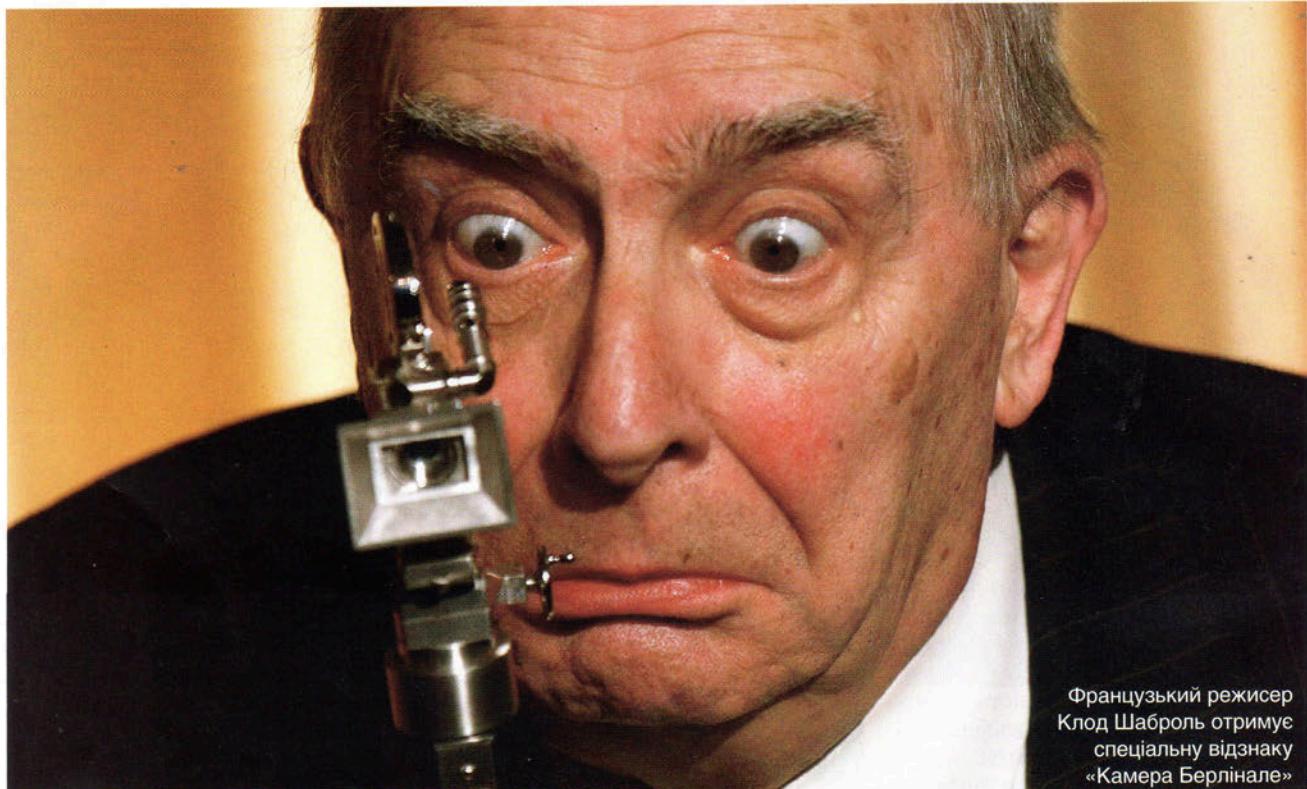
5 найдорожчих трансферів зимового міжсезоння 2008/2009

Найджел де Йонг («Гамбург» — «Манчестер Сіті»)	£18 млн
Лассана Диарра («Портсмут» — «Реал»)	€20 млн
Клаас-Ян Хунтелаар («Аякс» — «Реал»)	€20 млн
Джермейн Дефо («Портсмут» — «Тоттенгем»)	£15 млн
Андрей Аршавін («Зеніт» — «Арсенал»)	£15 млн

Діагноз: Berlinale

АВТОР: Міла Новікова (Київ – Берлін – Київ, спеціально для **Тижня**)

Кінематографічний світ у дзеркалі Берлінале-2009

Французький режисер
Клод Шаброль отримує
спеціальну відзнаку
«Камера Берлінале»

ФОТО: REUTERS

15 лютого показом фільму-притчі майстра світового кіно Константіна Коста-Гавраса «Рай – це Захід» завершив свою роботу 59-й Берлінський міжнародний кінофестиваль. З цієї імпрези понад півстоліття починаються відлік кожного кінопроку, відлік успіхів і поразок, появя нових імен і мистецьких течій. Протягом двох останніх десятиліть Берлінський МКФ у трійці законодавців екранної моди, до якої належать Канни і Венеція, був найвідкритішим для українських стрічок. За цей час вітчизняні фільми взяли участь у всіх секціях фестивалю – від офіційної конкурсної програми до софістикованих «Панорами» й авангардного «Форуму».

РАЗОМ І ПОРУЧ

Призи Берлінале – запорука міжнародного визнання. Навіть сама участь у його програмах вже є почеюю й виводить авторів на високий рівень в ієархії сучасного мистецтва. Цього року огляд відкрив світові ім'я нашого співвітчизника Мирослава Слабошицького, чия короткометражна стрічка «Діагноз» увійшла до числа одинадцяти учасників офіційного короткометражного конкурсу. Режисера відразу після конкурсного показу запросили на кілька міжнародних фестивалів. Відтепер наступні роботи молодого автора цікавитимуть селекціонерів багатьох кінофорумів, він матиме хороші шанси на здобуття фінансової та виробничої підтримки в європейських країнах для своїх нових проектів. А його подальші

здобутки розглянатимуться Берлінським МКФ дуже уважно, бо кожен серйозний фестиваль прагне послідовно відстежувати творчий поступ своїх учасників.

Вдруге поспіль цього року на міжнародному кіноринку Берлінале працювала Українська кінофондaciя. Її стенд, розташований на другому поверсі готелю «Маріотт», став для кінофахівців унікальним джерелом інформації про сучасний український кінопродукт і можливості налагодження контактів з вітчизняними студіями й продюсерами. Щодня стенд відвідували 30–40 представників різних кінематографічних професій: продюсерів, журналістів, організаторів фестивалів, працівників дистрибуторських компаній і просто зацікавлених в українському кіно людях.

НАВІГАТОР

Усі запити щодо можливостей співпраці з Україною в галузі кіно ретельно реєструвалися. Їх буде систематизовано й передано відповідним установам і компаніям, а згодом на цій основі можуть бути започатковані нові міжнародні мистецькі проекти. У цьому й полягає одне з основних завдань Кінофондації. Іншим напрямом її діяльності була презентація на кіноринку нових вітчизняних стрічок: «Райських птахів» Романа Балаяна, «Мелодій для шарманки» Кіри Муратової, «Живих» Сергія Буковського, «Пригод бравого вояка Швейка» Роберта Кромбі, «Владики Андрея» Лесі Янчук, «Одного разу я прокинусь» Марини Кондратьєвої.

Для продюсерського колективу студії «Ялта-фільм» стенд Кінофондації став другим офісом. Тут щодня велися переговори й укладалися угоди. Один із найуспішніших вітчизняних продюсерів Олег Кохан присвятів фестивальний тиждень напружений роботі з партнерами із копродукції та пошуку гідних дистрибуторів для своїх проектів. Адже комерційна доля національного кіно великою мірою залежить від рівня й авторитету компаній, що представляють його на світовому ринку. Це однаково стосується і нових стрічок, і класичної спадщини.

ХВОРОБИ ІНДУСТРІЇ

Вкрай дивним відається те, що колекцію фільмів Сергія Параджанова або «Богдана Хмельницького» Миколі Машенка на ринку представляла посередня російська дистрибуторська компанія «Руссіко». З таким самим успіхом можна було залишити всі ці картини вкриватися пилом десь на полицях архівів. Якщо вже дбати про прибутки з продажу та міжнародний престиж створених державним коштом вітчизняних стрічок, то їх мають просувати на ринку або потужні дистрибутори класу німецьких «Баварії» та «Беті» чи французького «Пате», або наші дистрибутори, по-справжньому зацікавлені в успіху справи й ладні доклади необхідних для отримання вагомого результату зусиль.

Та чи є такі сьогодні – ось у чому питання. Наші комерсанти від кіно воліють здебільшого заробляти гроші тут і зараз, не дбаючи

про майбутнє, про розвиток виробництва й репутацію свого бізнесу. Радше працюватимуть із голлівудським мотлохом, ніж завдауть собі клопоту з просуванням на ринок продукції національного кінематографа.

ЗА МІСЦЕ ПІД СОНЦЕМ

Кон'юнктура на міжнародному кіноринку та у фестивальному просторі постійно змінюється. Ale на вівіт українська кіноіндустрія з її п'ятьма – сімома повнометражними стрічками на рік має цілком реальні шанси на успіх. Раніше всі захоплювалися азійським кіно, згодом у лідери вийшла Румунія, а нинішній Берлінале зафіксував зрос-

тання інтересу до латиноамериканської кінематографії, що стрімко завойовує позиції у Каннах.

Очолюване Коста-Гаврасом міжнародне журі вішанувало головною нагородою фестивалю, «Золотим ведмедем» за найкращий фільм конкурсу, соціальну драму перуанки Клаудії Льосі «Згірkle молоко». А «Срібного ведмедя» поділили між німецькою стрічкою Марен Аде «Всі інші» й режисерським дебютом аргентинця Адріана Біньєса «Велетень».

Біньєс тонко й іронічно вибудовує романтичну комедію про здоровання зі щирим серцем, чиє життя, здається, раз і назавжди поділене між диваном у його вітальні ■

БЕРЛІНСЬКИЙ КІНОФЕСТИВАЛЬ

Українські хроніки

2009	В офіційному конкурсі короткометражних фільмів – стрічка Мирослава Слабошицького «Діагноз»
2006	У роботі журі фестивалю бере участь письменник Андрій Курков
У секції «Форум» – стрічка Олександра Шапіро «ХеппіПіпл»
2005	В офіційному конкурсі короткометражних фільмів – стрічка Кіри Муратової «Довідка»
У секції «Форум» – фільм Олександра Шапіро «Путівник»
2003	Степан Коваль здобуває «Срібного ведмедя» офіційного короткометражного конкурсу за анімаційну стрічку «Йшов трамвай №9»
2002	В офіційній позаконкурсній програмі – «Молитва за гетьмана Мазепу» Юрія Ілленка
2001	Тарас Томенко відзначений у секції «Панорама» нагородою Нью-Йоркської кіноакадемії за короткометражний фільм «Тир»
1997	В офіційному конкурсі – «Три історії» Кіри Муратової
1994	У конкурсі короткометражних фільмів – стрічка Миколи Каптана «Сашко»
1993	У секції «Панорама» – фільм Наталії Мотузко «Голос трави»
1991	У документальній програмі секції «Панорама» – робота Олександра Роднянського «Місія Рауля Валленберга»
1990	Кіра Муратова здобуває спеціальний приз журі «Срібного ведмедя» за фільм «Астенічний синдром»

та кімнатою служби охорони супермаркету, де він приречений сприймати життя крізь монітори спостереження. Він призвичається до одноманітної схеми свого напіввіртуального буття, де кожен день повторює решту, доки серед нескінчених рядів консервів і напоїв не з'являється новий персонаж — молоденька прибиральниця. Пробудження почуттів змушує велетня прокинутися від своєрідного сну й почати нарешті жити реальним життям. Крок, на який у сучасному світі вже мало хто здатен.

«Велетень» поділив іще одну важливу нагороду Берлінале — приз Альфреда Бауера — з Анджеєм Вайдою: класик європейського кіно презентував у конкурсі екзистенційну драму «Татарсько зімля».

Ще один дебют — «Вісник» Орена Мовермана — прихилив до себе фестивального глядача, пресу і, головне, журі, яке відзначило стрічку «Срібним ведмедем» за найкращий сценарій. Це емоційно потужна замальовка з життя вісників смерті американських збройних сил, тобто військовослужбовців, робота яких полягає в оповіщенні родин загиблих під час воєнних операцій про їхню втрату.

Одна річ — ризикувати власним життям у сутичках з ворогом, зовсім інша — мати справу з людським горем, відчаєм, ненавистю чи навіть презирством, виконуючи такий особливий обов'язок. Акторський дует у складі досвідченого Вуді Харрелсона й дебютанта великого екрана Стіва Антонуччі впевнено й жорстко відтворює стан душі двох «месенджерів», які балансують на межі відрази до своеї місії та майже мистецького ставлення до неї.

ПОЛІТИКА МІНУС МІСТЕЦТВО

Слабкий і водночас сильний бік Берлінале — його традиційна політкоректність: вона завжди позначається на розподілі призів і смислових акцентів програми фестивалю. З одного боку, це призводить до домінування соціально-політичної складової над художньою, з іншого — дає змогу подати точний аналіз найбільшіших проблем сьогодення.

Цілком логічним фіналом фестивалю став показ останньої роботи політично ангажованого 65-річного французького режисера грецького походження Коста-Гав-

раса «Рай — це Захід». Картина присвячена долі іммігрантів у Європі. «На мою думку, в Європі ми сприймаємо іммігрантів як ворогів, — зазначає режисер. — Ми боїмося бути завойованими, страхуємося інших релігій, інших кольорів. Та нам відомо, що віддавна тут відбувалася величезна міграція народів. Більша частина населення європейських країн утворена з іммігрантів різних хвиль. Я прагнув подати мого героя саме в такій перспективі. Понад усе я прагнув показати його шляхетність».

Напрочуд чесна позиція, особливо як на добу світової економічної кризи, коли в Росії, наприклад, формуються добровільні угруповання для «пристрончення» заробітчан — доброволі мають при цьому повне бойове спорядження, а їхні тренування нагадують антитерористичну підготовку. В різних ситуаціях, у яких потрапляє герой фільму — іммігрант Еліас (Рікардо Скамарчо), Коста-Гаврас програє різні типи ставлення європейців до чужоземців. Одні допомагають їм, інші переслідують і забирають останнє. Хтось із острахом кине дружині: «А раптом ми допомагаємо терористу, адже в нього немає документів і ми не знаємо, хто він такий». І у відповідь почує: «У терористів є і гроші, і документи, і квартири. Хлопець просто хоче заробити на життя».

Вельми добросерчно з боку французького автора перейнятися поневірняннями іммігрантів, серед яких є і мільйони наших співвітчизників. Та хотілося б нарешті дочекатися фільмів українських режисерів про наших заробітчан за кордоном. Тим більше що багато хто, передусім освічена молодь, робить вдалу кар'єру не на батьківщині. Звісно, хтось і потерпає на чужині від незнання мови й браку фахової підготовки. Тут сюжетів і яскравих характерів — сила-силенна. Проте досі маємо лише кілька західних стрічок про українок, змушених заробляти власним тілом. Один із цих фільмів, показаний 2008 року на Берлінале і номінований нинішнього року на «Оскар» у категорії «Найкращий ненангломовний фільм», — «Помста» австрійського режисера Гьотца Шпільмана з німецькою актрисою українського походження Іриною Потапенко в головній ролі. ■

ФОТО: REUTERS

ПЕРСОНАЛЬНЕ

Як у кіно

Великий німий народився сто з лишком років тому. Дар мовлення він нарешті набув, але ще довго залишався Великим дальтоніком. Останні років 70 у кіно репутація Великого без зайвих обмовок. Історики культури й кінознавці полюбляють складати переліки найзначніших фільмів. А що лишається робити не кінознавцю, а дилетанту? До списку шедеврів світового кіно я зазвичай зараховую ті, які вразили мене особисто, а не весь світ. Наприклад, «Діти партизана». Цю картину я дивився років 40 тому, а дотепер пам'ятаю, як двох дітей, хлопчика і дівчинку Олесю, переслідує в лісі фашистський поспака. Вони ховаються від нього, але не здаються: кишеньковим ножиком вирізають на деревах – «Глушко – зрадник». Від жаху я піднімаю ноги догори, і на мене кричать інші діти, яким я заважаю дивитися фільм.

Найгостріші кінопочуття в дитинстві були для мене найгострішими життєвими переживаннями. Я віддавав перевагу другим змінам у школі, аби зранку встигнути до кіно. Я знов усі дірки в парканах літніх кінотеатрів, крізь які можна було упівока прорватися на вечірній сеанс. Я серйозно збирався підробити паспорт, щоб мене пропускали на фільми «до шістнадцяти». З усіх художників світу я найбільше любив натхненних малярів наших провінційних кінотеатрів: у них, у малярів, була своя ієпархія, свої підмайстри-щасливці. Тепер цей цех, ця гільдія вимерла: плакати витіснили свіжонамальовану афішу. А там же були свої Джотто, свої Шагали. Краще за все їм вдавалася фізіономії Фернанделя, Луї де Фюнеса, Бурвіля: повтори куди впізнаваніші за красунчиків. Нині я рідко вибираюся в кіно. Навіть не знаю, чому. Та про свою першу любов, любов до кіно, багато-багато років тому я написав вірш:

Я пошутіл: представь себе, сказав,
Стріптиз на сцене. Яруси, партер
Мужчинами забиты. Я сижу
В ряду последнем. Рядом: кинолента.
Затёртая, обглоданная. Пусть

ФОТО: МЕХМЕТ ЕМІР

ІГОР ПОМЕРАНЦЕВ
письменник

Кристиана-Жака, пусть де Сики.
Я с ней целуюсь. Разве я могу
Любить других?

Зима и кафель. Приоткрутишь кран:
По раковине цокают сосульки,
В затылок смотрит Герда. За тобой
На лыжах смерть в халате белютинна,
Размахивая палками бежит.
Нас распустили. Будь благословен
Проклятый вирус гриппа.
Ты – свободен.

Есть где-то город. Есть отшиб. На нём
Не празднуют законов карантина.
Есть девочка и мальчик. В темноте
Рукой, как бантиком, отмечено колено.

Любил ли я её? О, если б знал
Тогда, что можно с женщиной делать,
Я бы застрелился: пулею в висок.
Аплодисментов стайка. Каждый жест
Фальшив. От атропина
Зрачки расширены. Она поёт:
«Ариведерчи Ро...». Мой старший брат
Её уводит.

Теперь такие фильмы не идут.

Кадри з фільму «Діагноз» Мирослава Слабошпицького

Погляд крізь

АВТОР: Мар'яна Прут

**Якщо навчитися бачити крізь оболонку речей,
можна зрозуміти їхню приховану сутність.
І почати спілкуватися з ними**

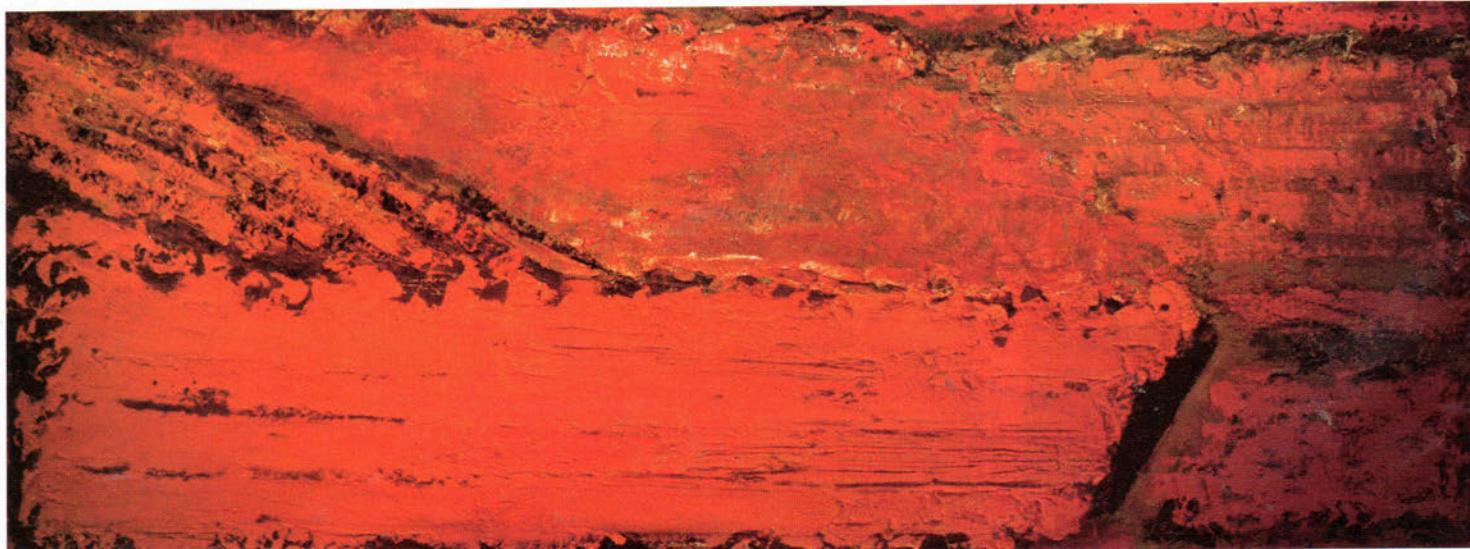

ОЛЕНА РИЖИХ
медіум арт-простору

Живописець Олена Рижих — спадкоємиця славетної мистецької фамілії. Її батьки, Галина Неледва та Віктор Рижих — художники потужні й оригінальні, хоча їхній авторитет і вірність українському традиційному малярству для дочки однозначним дороговказом не стали. Олена виросла самобутнім митцем — вдумливим і ліричним.

Напрям, у якому вона працює, маєть, найближчий до концепції «вільного живопису». Тож і формули чіткої не має, а в словесному вираженні йому найбільш близькі поняття невизначеності. Абстракція, але не зовсім. Нефігуратив — не на сто відсотків. Реалізм лише наполовину. Щоби не заплутатися, ліпше сприймати її ро-

боти цілісно, не розбиваючи на деталі. Просто зануритись у фантастичні пейзажі-марення. Бо перед нами не «зовнішність» ландшафту, це його смисл — вищий ступінь стилізації, коли образ будеться не на формі чи абрисах, а на просторових нюансах і прозорій гамі. Олена — тонкий колорист, фарби на її полотнах ме-рехтять, міняться, виграють, створюючи легкий туман-звіс над зображенням. І, власне, це головна складова, що відповідає за емоційну наповненість полотен: тут Рижих передає настрій споглядальника, який усе бачить ясно — і плинність, і вічність. Сумне й світле розуміння художником-філософом життя, де тільки краса має сенс. Багато знань — багато скорботи. Але це, здається, мисткиню не зупиняє. ■

КНИГАРНЯ «Є»

Видавництво
«Темпора»

Презентація книги
французької авторки
Елен Блан

20
лютого
17:00
КНИГАРНЯ «Є»

Спецслужби і ми...

...бачення нинішньої Росії вже не може задовольнитися плиткими коментарями тих світських кремезнавців, які вперто ходять у "рожевих окулярах". Усупереч тим, хто – в Росії та інших країнах – розочільно намагається прикрасити бісів у білому, для Європи і для Франції настала пора остаточно усвідомити надто реальну загрозу цього мафіозного неототалітаризму. Й настала давно!

Я щиро сподіваюся, що читач сприйме цю книжку так, як вона написана: як нагальне попередження про неприйнятне. Як на мене, з огляду на констатування невблаганих фактів ідеється про страхітливо темні оборудки, але не треба впадати у відчай. Ще ні...

Елен Блан

м.Київ, Книгарня «Є», вул. Лисенка, 3.

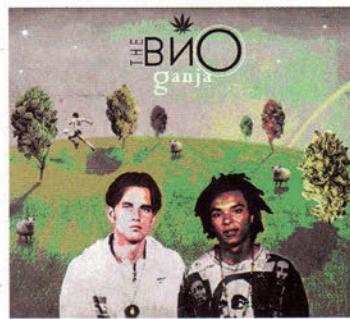
CD

Знову разом

Після майже десятирічної розлуки «The Віо» повертається на сцену — з альбомом нових і старих хітів «Ганжа» та оберемком свіжих сценічних ідей. За цей час шанувальники гурту звикли бачити Мирослава Кувалдіна на телекрані й слухати композиції гітариста й композитора Сергія Підкаури у виконанні Олександра Пономарьова та Наталії Могилевської. Але бажання хлопців поодинці реалізуватися в шоу-бізі виявилося невідповідним командним успіхам. Ще 1993-го в Донецьку на фестивалі «Червона Рута» їх нагородили призом «За свято на сцені». У складі лауреатської команди імпрези вони тоді оголосили всю Україну й здобули чимало прихильників.

За музичну частину в групі відповідав Сергій, за тексти — Мирослав. Активний процес словотворення в останнього наставав після гучних вечірок — несподівані репліки й емоції він переплавляв у пісенні рядки. І робив це не так, як інші, бо справді був іншим. Його батько-нігериць накивав п'ятами, коли Мирослав був ще малим. Мешкали вони з мамою-українкою в Кобеляках. «Жити серед білих людей, отримати ту саму освіту, проте сприймати світ інакше, ніж сприймає твоє оточення... Мій генетичний заміс постійно примушує мене робити щось таке, що бентежить або дивує людей», — говорить Кувалдин. Насправді пісні «The Віо» линуть як ріка. Її оточують екзотичні рослини поряд із розважливими полтавськими коровами, по гілках баобабів стрибають кумедні мавпочки, а старий пес Сірко гасає за нахабними крокодилами, які вкрали його сніданок.

Олександр Євтушенко

«The Віо», Ганжа. — «Інша музика», 2008.

КІНО

Кенгуру не винні

«Австралія» База Лурмана починається як комедія зі стандартним набором «скетчів» — кумедних ситуацій, в які потрапляє манірна британка Сара Ешлі (Ніколь Кідман). Перед Другою світовою війною вона приїздить до Австралії, щоб захистити ранчо від зазіхань місцевої «еліти» — англійських скотарів. Адаптувавшись до клімату і звичаїв автохтонів, арис-

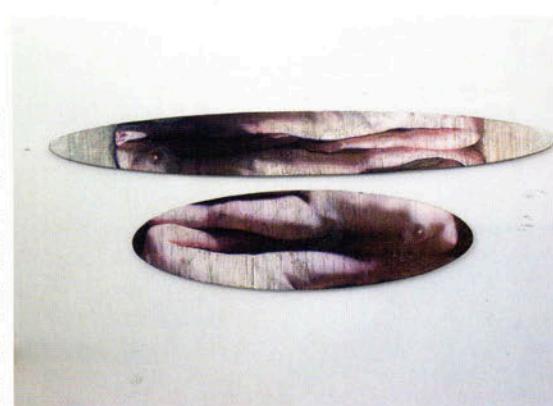
тократка зголошується на вигідну, але ризиковану, справу: перегнати величезне стадо худоби за тисячі миль. У цьому їй допомагає гіпертрофовано маскулінний гуртівник Дровер (Г'ю Джекман), який практично не злазить із сіда. З цієї митті комедійний присмак розчиняється в нескінченних краєвидах і стрічка перетворюється на вестерн. Завдяки

ВИСТАВКА

На дотик

Попри молодий вік, інтереси харків'яніна Артема Волокітіна далекі від contemporагу-експериментів. Він, радше, продовжує естетики, тісно пов'язаної з іменем його відомого земляка — графіка Павла Макова. Ті ж самозаглибленність, неспішність і характерна для буддійського спокою тиша. Такий живопис призначений для споглядання в наближенні до потаємного, чуттєвого, дуже осо-бистого. З підгляданням — нічого спільногого: просто в певний момент здається, що із заплющеними очима роздиваєшся не чужі картини, а за-зираєш у себе.

Серія «Дотик», що нині експонується в столиці, — своєрідне продовження проекту «Зміст», який торік побував на столичному ГогольFest та в Мінську на Colorfest. Обидва про-екти осіпують позбавлену при-

страсності й жаги тілесність. Жінка при надії — лейтмотив «Змісту». «Дотик» присвячено родині та батьківській любові. На полотнах митця облич не роздивитися — емоції тут сповна виражаються жестами й по-рухами тіл.

До 2 березня

«Я Галерея»

(Київ, вул. Волоська, 55/57)

КНИГА

3 цenzuroю і без

масштабності, видовищним пейзажам і ковбойській романтиці – це найсильніша частина фільму. Однак режисер на досягнутому не спинився, перетворивши зрештою своє дітище на солоденьку мелодраму. Справжня леді і гуртівник цінуються на тлі рожевих світанків, а всі, крім підступних ворогів, радіють новоствореному мезальянсу. Любовна іділя триває недовго – близче до фіналу відбувається остання метаморфоза, і спантелічений глядач бачить перед собою весенну драму з ефектними бомбардуваннями. Бюджет епічної головоломки сягнув \$140 млн, що й надало можливість Лурману побавитися в патріотизм. Режисер не дарма запросив на головні ролі своїх співвітчизників: по суті, проект задумувався як реклама мальовничого Зеленого Континенту. Та, здається, краще знайомитися з Австралією за допомогою пізнавальних документальних фільмів про її унікальну природу.

У кінотеатрах України
з 12 лютого

Наталія Петринська

ТЕАТР

Гра в радість

Існує сентенція, що людину не слід поважати тільки за старість, а подеколи й дитина може бути навчителем дорослого. Образ мудрої одинадцятирічної дівчинки Поліанни створила століття тому американська письменниця Елеонор Портер. І ще питання, хто більше плакав над сторінками цієї книги – малюки чи батьки, які їм читали. На виставі «Поліанна» за мотивами цього твору (режисер – Віктор Гірич) діти віком від десяти й старше перестають їсти свої канапки, розмовляти й плюватися гумками. І, затамувавши подих, так, як це вміють робити лише дітви, зачаровано дивляться на сцену, де дівчинка-сирота навчає їх грati в радість. За сюжетом, Поліанну взялася виховувати рідна тітка – непривітна й вимогли-

тактив. Хоча позірно містичні й жахів у романі Ульяненка не бракує. Дружина переконаного «стукача» й за сумісництвом майора КДБ-СБУ поклала собі до рота оголений дріт, до темної кімнати увійшов син, увімкнув світло – і по матусі. Прийшов чоловік – дружина мертвa, нащадок-гей зник безвісти – яка полегкість. Прийшла сексуальна секретарка, яка неймовірно збудила відвідувача, – і почалося те, що особливо обурило експерта комісії. Персонажі множаться вегетативно, але не безкінечно. Бо сюжетні лінії закінчуються, і насправді в тексті немає жодного «насправді». Всі «події» примарні, оскільки герої або перебувають у стані зміненої свідомості, або марять, або сновидять. Навіть ті, котрі вже померли.

Олесь Ульяненко.
Жінка його мрії. –
Х.: «Клуб Сімейного
Дозвілля», 2008.

Вікторія Поліненко

ва особа. Історія не виняткова, але, на відміну від інших упослідженіх безбатьченків, дівчинка мала непробивний захист: батько-священик навчив її навіть у безвихідній ситуації знаходити позитивне, тішиться з самої можливості жити і спокійно приймати смерть близьких, бо вони йдуть до янголів. Слово «радіти»

можна почути зі сцени з сотню разів і з будь-якого приводу. Поступово Поліанна навчила своїй грі всіх мешканців містечка. Безперечно, це – казка, але в її основі лежить істина, про яку через буденні клопоти ми часто забуваємо: життєві перипетії не добрі й не погані – все залежить від нашого сприйняття. Звісно, сучасні діти не такі вже й наївні, вони можуть і влучно сипати дотепами під час дійства, що, однак, не перешкоджає їм плакати від радості у фіналі. Бо, звісно, в американців без хеппі-енду не буває.

Київський театр юного глядача на Липках
(Київ, вул. Липська, 15/17)

Наталія Шевченко

ВИСТАВКА

КЛАСИКА

КІНО

ДЖАЗ

ПРИХОВАНЕ

ЖИВОПИС Новий цикл картин київської художниці Ілона Сільваші присвятила потайному і неочевидному. За її словами, «приховане — це те, що ми бачимо, але не розуміємо. Це є те, що ми розуміємо, знаємо і бачимо, але не згадуємо про його справжню сутність. Усе, що ми приховуємо від інших і що інші приховують від нас». Напрочуд зручна теза, аби до одного циклу увійшли роботи найрізноманітнішої тематики — від заміливання природою до зображення почуттів. У живописі Ілони Сільваші завжди відчувається вплив батька, класика українського абстракціонізму Тіберія Сільваші. Проте, на відміну від нього, художниця вводить у свої картини досить конкретні образи. І хоча вони промальовані умовно, часто виділені на суцільному тлі лише відтінком, саме контури-абриси, а не кольори є головними героями полотен мисткині.

До 5 березня

Галерея «Ботtega»
(Київ, вул. Михайлівська, 226)

НА П'ЯТЬОХ

Проект «Графічний квінтет» для тих, хто скучив за малюнками ручної роботи. В експозиції знайшлося місце різним технікам і темам. Зокрема, представлена акварелі Людмили Богайчук, лаконічні ліногравюри Альбіни Ялозі, пастельні портрети і пейзажі Володимира Крані, роботи тушшю Уляни Хохлової та чорно-білі композиції Миколи Матвієнка.

До 1 березня

Муніципальна художня галерея
(Одеса, Сабанеєв міст, 3)

ПРЕЦЕДЕНТ

КОНЦЕРТ Масштабний симфонічний концерт на сцені Національної опери — випадок по-одинокий. При цьому її штатні оркестр і хор можуть бути відмінним полігоном для втілення амбіцій будь-якого диригента. Привід для нинішньої активності — березневі гастролі театру в австрійському Зальцбурзі та німецькому Швайнфурті. Заявлено програмою Володимир Кожухар зирається підтвердити репутацію досвідченого майстра українського диригентського мистецтва. 22 лютого прозвучать Симфонія №5 Чайковського та грандіозна поема «Дзвони» для хору, солістів і оркестру Сергія Рахманінова. Останній твір написаний за поезією Едгара Аллана По. На думку деяких дослідників, він суттєво вплинув на ідею роману Томаса Манна «Доктор Фаустус». 28 лютого на розсуд киян представлять кантуту Сергія Прокоф'єва «Александр Невський» та Симфонію №6 («Патетичну») Петра Чайковського.

22, 28 лютого, 19.00

Національна опера України
(Київ, вул. Володимирська, 50)

СХІДНА «КУПКА»

У новій програмі філармонійного Симфонічного оркестру під керівництвом Айдара Торибаєва відчувається і поклик крові, і вміння поєднувати шлягерність з академізмом. Лунатимуть твори романтиків із «Могутньою купкою»: «Іслам» Балакрева, «Танці персіянок» Мусоргского, «Половецькі танці» Бородіна та «Шехerezada» Рімского-Корсакова.

20 лютого, 18.00

Обласна філармонія
(Львів, вул. Чайковського, 7)

СТРАШНЕ КІНО

ХОРОР Після провалу «Мертвих дочок» — первого хорору made in Russia — росіяни на деякий час припинили експерименти з цим жанром. Стрічка «Юленька», зроблена у копродукції з Україною, є другою спробою створити фільм жахів з елементами трилеру. Режисером фільму став Александр Стріженов, який досі спеціалізувався на комедіях. Дія стрічки відбувається в гімназії для дівчаток, оськільки режисеру хотілося відтворити «атмосферу холодної жиночої сексуальності». Як стверджує Стріженов, дитячий кастинг був величезний, однак творчій групі таки вдалося знайти ідеальну актристу — школлярку Дашу Балабанову, яка й зіграла роль садистки Юленьки. Ця жорстока дівчинка є головною «страшилкою» фільму. Разом зі своїми подругами вона тероризує молодого педагога Белова (Марат Башаров), який заради здоров'я своєї коханої залишає університет і погоджується викладти у провінційній школі.

У кінотеатах України з

19 лютого

НОВИЙ ВАН ГОГ

«Божевільний слідчий» — карколомно закрученій детектив з елементами екшну від гонконгівського майстра захопливих видовищ Джоні То. Центральний персонаж й окраса фільму — ексцентричний слідчий із власноруч відрізаним вухом, нестандартними методами розслідування і майже надприродною здатністю проникати в глибини психіки злочинців.

У кінотеатах України з

19 лютого

ВІСНИКИ

ГАСТРОЛІ Заслужений титул «Джазові посли Америки» чікагської команди Ryan Cohan Quartet у світлі недавньої президентської кампанії Барака Обами засяяв новими колобрами. Повноважні музичні дипломати грають у класичному джазовому складі: саксофон, клавішні, бас та ударні. Їхній лідер і композитор Райан Коен віддає перевагу саме клавішам. Українські виступи цієї четвірки відбудуться у межах проекту «Дорога ритму», мета якого — познайомити країни світу з американськими виконавцями, продовжуючи естафету, розпочату в середині минулого століття проектом Jazz Ambassadors за участю Луї Армстронга, Бенні Гудмена та Дюка Еллінгтона. Ryan Cohan Quartet у всьому буде гідним своїх великих попередників: паралельно з концертами він дасть майстер-класи.

25 лютого, 20.00

Центр освітньої корпорації «Майстер-Клас»
(Київ, вул. Івана Мазепи, 34)

27 лютого, 18.00

Драматичний театр ім. Шевченка (Харків, вул. Сумська, 9)

ФІЛОСОФІЯ СНІВ

Російський дует Леоніда Фьодорова (голос, гітара) і Владіміра Волкова (бас, перкусія, віоля да гамба) продукує свої альбоми зі швидкістю гарячих пиріжків, що мистецькі якості продукту не шкодить — свіжий диск «Сніп снів» на вірші Алексея Хвostenка та Анрі Волохонского, які долучились до запису як вокалісти, є не зайдим тому підтвердженням.

21 лютого, 19.00

Будинок офіcerів
(Київ, вул. Грушевського, 30/1)

НАВІГАТОР

ЛІТЕРАТУРА

ФЕСТИВАЛЬ

ТЕАТР

БЕЗ ЗМІН

ПРЕЗЕНТАЦІЯ За більшістю політичних та економічних структур, що відбуваються в Росії починаючи з 1980-х і дотепер, на думку доктора славістики, політолога Національного центру наукових досліджень Франції Елен Блан, стоять спецслужби. І той факт, що радянський КДБ перейменований на ФСБ, не змінює іншого факту – принципово ці організації нічим не відрізняються. У базованій на численних документах книжці «Родом із КГБ. Система Путіна» авторка доводить, що в РФ неотаталітаризм особливо змінів за правління нинішнього прем'єр-міністра. Та якщо раніше спецслужби захищали ідеологію, то тепер вони обстоюють власні бізнес-інтереси. Аналізуючи потяг Росії до поновлення статусу наддержави, дослідниця наочно показує, чим саме спрощена модель керівництва окремою країною в дусі «хто не з нами, той проти нас» може загрожувати світовій безпеці.

20 лютого, 17.00

Книгарня «Є»
(Київ, вул. Лисенка, 3)

МАЛА ПРОЗА

На продовження проекту літературно-критичних обговорень у «Кабінеті» обрано одного з найбільш неоднозначних українських митців – письменника і кінорежисера Олександра Жовну. Під аналітичний приціл Віктора Неборака та Ігоря Котика потрапить його збірка оповідань і повістей «Її тіло пахло зимовими яблуками».

26 лютого, 18.00

Кав'яння-книгарня «Кабінет»
(Львів, вул. Винниченка, 12)

У СТИЛІ INDI

ІМПРЕЗА Інді-лейблі – це незалежні рекордингові компанії, орієнтовані не на комерційну ефективність продукту, а передусім на свободу творчого пошуку. Нещодавно створений український інді-лейбл Harakiri Music своєю амбіцією підтверджує «Фестивалем правильної музики в Дніпропетровську». Який зміст у словосполучення «правильна музика» вкладають организатори, можна зрозуміти зі складу виконавців. Визнаний 2008-го «найкращим новим гуртом України», ужгородський Tango Tempo практикує суміш тріп-хопу, джазу, драм-енд-бейсу та альтернативи. Mamanet із Краматорська до вищеозначеного коктейлю додає ще панк, даб, регі та ейсід-джаз. Інші інгрідієнти – ейсід-фанк, лаунж і тріп-хоп – змішує дніпропетровська формація Jingleman. Найспеціфічніший у цьому товаристві харківський гурт «4.А.Й.К.А.» – свій стиль не беруться визначити навіть його учасники.

21 лютого, 19.00

Кав'яння «ПроJazz» (Дніпропетровськ, вул. Рогальова, 126)

НА ЗГАДКУ

Рік тому пішов із життя пітерський панк Єгор Летов. Житомирські рокери на вшанування пам'яті лідера «Гражданської оборони» заснували фестиваль. 2009-го імпреза зbere 12 команд. Серед них – ортодоксальні панкі «Арматура джем», гранж-колектив Granjana та гурт «Еклектика», що поєднує різні музичні стилі.

20 лютого, 18.00

Міський будинок культури
(Житомир, вул. Першого Травня, 12/5)

В ОЧІКУВАННІ

АБСУРД Кілька років тому художній керівник і директор Державного академічного театру імені Леся Курбаса Володимир Кучинський вкотре втімився від сцени й вирішив зайнятися чимось іншим. Покинуті напризволяще актори, втім, оптимізму й почуття гумору не втратили. В очікуванні вороття режисера вони створили виставу за класичною абсурдистською п'єсою Семюела Беккета «Чекаючи на Годо». У ролі режисера одного з головних персонажів Естрагона виступив актор Олексій Кравчук, його візвав Владіміра зіграв Олег Стефан. Спектакль вийшов навдиво-вижу ліричним і несподіваним саме тому, що робили його, не оглядаючись на численні взірці. Говорили не так про абстрактних героях, як про самих себе і про власну безпорадність. Можливо, саме тому вистава отримала фестивальне визнання і з репертуару не зникає.

21 лютого, 19.00

Академічний театр ім. Леся Курбаса (Львів, вул. Леся Курбаса, 3)

ДІВИЧ-ВЕЧІР

Літні пані Іда, Люсіль і Доріс влаштовують собі дружні вечірки – лікер, печиво, пілітки. Тільки місце побачень оригінальне – цвинтар, бо всі троє вдовиці й таким чином педнують потрібне з присмінням. Якось вони зустрічують там симпатичного чоловіка. Суперництво за його увагу –двигун вистави за п'єсою Айвана Менчелла «Бабине літо».

21–22 лютого, 17.00

Обласний драматичний театр (Миколаїв, вул. Микільська, 50)

КАЛЕНДАР ТИЖНЯ

NIRVANA PARTY

Кавер-версії хітів «Нірвани» й власні композиції від гуртів «Димна суміш», «Рольова модель», Robots Don't Cry та O.Torvald.

20 лютого, 18.00. Клуб «Бінго»
(Київ, пр-т Перемоги, 112)

ПОЕТИЧНИЙ ВЕЧІР

Зустріч з поетом, критиком і літературознавцем Ростиславом Мельниковим.

21 лютого, 17.00. Арт-кафе «Агата»
(Харків, вул. Революції, 11)

МАЙСТЕР-КЛАС

Семінар художника та критика Дмитра Віленського
«Мистецтво і активізм».

21 лютого, 13.00 – 17.00. Музей Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури (Київ, вул. Смирнова-Ласточкина, 20)

«ВЕСНЯНА НІЧ»

Концерт Академічного камерного оркестру «Віртуози Львова» – у передчутті весни музиканти виконують опуси Едварда Гіга, Генрі Перселла, Отторіо Респігі та Бенджаміна Бріттена.

22 лютого, 10.00. Обласна філармонія (Львів, вул. Чайковського, 7)

«НОВА МУЗИКА В УКРАЇНІ»

У програмі концерту – твори Герхарда Штеблера, Святослава Луньова та Володимира Рунчака.

23 лютого, 19.00. Малий зал Національної музичної академії (Київ, вул. Городецького, 1-3/11)

OVER THE RAINBOW

Концерт послідовників легендарної британської рок-формації Rainbow.

23 лютого, 19.00. Палац спорту (Одеса, пр-т Шевченка, 31)

24 лютого, 19.00. Палац спорту (Київ, пл. Спортивна, 1)

«КРАЩІ ЛЮДІ»

Доброчинний проект за участі гуртів «Чече» і «Тартак» з метою адресної фінансової допомоги відділенню дитячої онкології Київської обласної лікарні.

26 лютого, 20.00. Клуб «Dockers ABC» (Київ, вул. Хрещатик, 15/4)

«ДИВИСЬ МУЗИКУ»

Фотопроект Олега Пальчика – світлини, на яких зафіксовано залаштункові перипетії українських та іноземних рок-музикантів.

До 20 березня. Театральний центр (Харків, вул. Красіна, 3)

НАШ ТИЖДЕНЬ

БАЛАСТ РОЗУМУ Одні не вміють керувати дітьми, інші — грішми, а багато хто — книжками. Начебто люблять їх, купують, а потім, навіть не читаючи, ставлять на поліцю і забувають. Мое — тож нехай стойть. Відбулася, кажуть вони, інтелектуальна капіталізація, книжка — чудове вкладення коштів. Так? Не певен. Як фінансова криза знецінює гривні, так ментальні бурі знижують вартість книжок. «Духовні акції» теж йдуть униз — і повне зібрання Кацаєва або Гаріна-Міхайлівського виявляється чимось близьким до баласту на кораблі, а брошури товариства «Знання» взагалі стають макулатурою. Коли люди емігрують з країни, вони беруть із собою дітей, гроші... Домашню бібліотеку — дуже рідко. ■

ІГОРЬ
КРУЧИК

ТАНЯ
ОВЧАР

З ДУМКОЮ ПРО ЛЮДЕЙ

Сніг зійшов, і, як завжди, земля й асфальт вкриті собачим лайном і сміттям. Коли ще не закінчилася зима і не почалася весна, наші села й міста абсолютно не привабливі не те що для туристів, а й для нас, їхніх мешканців. Асфальт на автодорогах — суцільні ями. З року в рік повторюється те саме: велике прибирання, латання, фарбування. Проте є ще одне вкрай неприємне явище, що відбувається незалежно від погодних умов: крадіжки каналізаційних люків. У районі, де я мешкаю, за одну ніч зникли понад 20 люків. Я була не те що ображена, але цілком усвідомлювала, що крадіїв таких речей судила б за статтею «замах на вбивство». ■

МІЙ ТУРБОТЛИВИЙ БАНК

Лежу, грипую, пів на восьму вечора. З температурного напівзабуття мене пробуджує бурчання мобільного. «Алло! Чи це ім'ярек?» — запитує приемний жіночий. «Я», — відповідаю. «Ви були нашим вкладником торік» (згадую, що збирала на мопед). «Так ось, у нас нові, дуже привабливі умови за депозитами...» Я пориваюся сказати, що грошей у мене ледве на їжу вистачає, але зраджує хворе горло. Після трихвинного монологу панянка запрошує мене завітати до їхнього відділення і відкрити депозит. Кладу слухавку, поринаю у температурне напівзабуття і думаю, а чи телефонують вечорами банківські працівниці вкладникам, попереджаючи, що їхній банк незабаром «гепнє» і закликаючи хутгіше забрати кревні? ■

ВАЛЕНТИНА
КУЗІК

РОМАН
КАБАЧІЙ

«ЧЕРНОВИНИ» Після кількох років по Помаранчевій революції єдиний її здобуток, про який ще не сором згадувати, — це свобода слова. Проте навіть у столиці — з натяжкою. Хоч би скільки говорили про використання адмінресурсу в підконтрольних мерії медіа, а віз і нині там. Причому не видно жодних протестів тих, хто ці «черновини» готує, — у Львові принаймні хтось брався голодувати у приймальні мера. Тут же свята німota. Канал «Київ», газета «Хрестатик», новини на моніторах метро — усе це дихає примітивною блюдозістю. І якби цей стиль перенести на загальнодержавний, про що мер не перестає натякати, «кучмоЗМІ» віддалися б нам вершиною піар-мистецтва. Я не переймаюся інтелектуальною вартістю новин, йдеться про демократію. ■

ХРАМ У парку біля будинку, де я мешкаю, нещодавно відкрили церкву. Її будували вже давно, але ось тільки зараз вона почала функціонувати на постійній основі. Вирішив зайдти подивитися, як там усередині. Та й узагалі, нормальний християнин має частіше відвідувати храм, ніж це роблю я. Але перше, що відкрилося очам при вході, то це напівзгорнутий у ризу портрет Миколи II в кутку. І бабка фанатичного вигляду, яка щось жваво обговорювала з доволі нахабним на вигляд попом. Підкresлюю, саме з попом, а не священиком. Відчуття храму, ще не встигши з'явитись, одразу зникло. Вже виходячи, погляд натрапив на книжечку на вітрині під назвою «Оранжевый сатанизм»... ■

БОГДАН
БУТКЕВІЧ

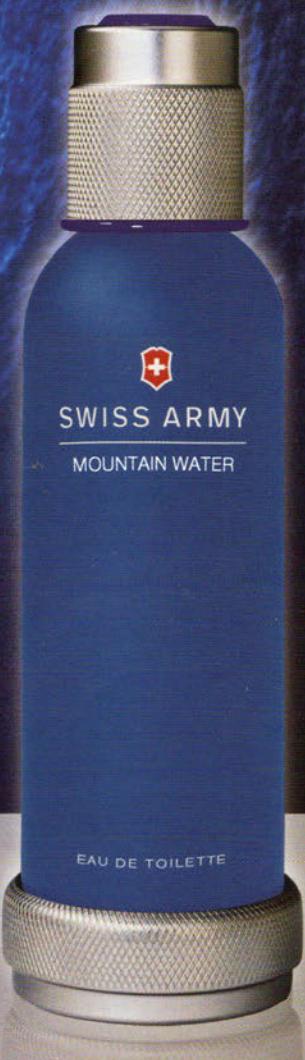
ОЛЕНА
ЧЕКАН

ПРО ПЕРЕКЛАД Не відпускає мене переклад — тема, яку **Тиждень** зачепив у №1 — 2 цього року. Ось і в №5 на цій шпалті я написала про переклад як другу ознаку мови. Та чомусь у друк пішло з точністю до навпаки: «... щоб це (звукі, які ми вимовляємо) можна було висловити іншими мовами». Треба: «... ними можна було висловити сказане/написане іншими мовами». Тобто звуки, якими обмінюються, приміром, аборигени Австралії, висловити французькою можна, а ось перекласти Пруста, Вольтера, Аполлінера чи Рембо мовою аборигенів неможливо. Взагалі з перекладом пов'язано багато казусів. Не розуміючи латини, слова про перевтілення тіла Господа в хліб «Hoc est enim corpus...» (бо це є тіло мое...) польські віряни чули як «фокус-покус» і стали називати так різні дива. І ми за ними. ■

The Swiss Way to Freshness*

Ексклюзивний представник ТОВ "Глобаль Дістрибушен Україна" тел.: (044) 206-61-38

VICTORINOX

FRAGRANCES

* Швейцарія. Шлях до свіжості
** Аромати Вікторіонкс

**

Всі дбають про перемогу. Multivan Highline дбає про Переможця!

Спеціальна ціна на Multivan Highline з системою 4Motion* або Tiptronic* - 60 990 \$*

Увага! Порше Лізинг фінансує під 12,5%

Якщо Ви звички досягти своєї мети, користуючись дійсно універсальними, сучасними та комфортними речами, Вам сподобається Multivan Highline. Елегантний ззовні, всередині цей автомобіль відповідає всім вимогам люкс-класу – оздоблений шкірою салон легко трансформується у «пересувний офіс», вантажний відсік або «спальну кімнату».

Адже Multivan Highline створений фахівцями концерну Volkswagen для найвибагливіших. Тому, замість розповіді про надзвичайну якість та надійність цієї унікальної моделі, ми звертаємо Вашу увагу на інше.

Навіть там, де тривають перегони на виснаження, з Volkswagen, який виборов перемогу на Дакар 2009,

Ви отримуєте тільки задоволення!

Das Auto.

*Детальні умови акції запитуйте в офіційних дилерів Volkswagen. Оплата в гривнях. Ціна може бути змінена у будь-який час. ТОВ "Порше Україна", м.Київ, вул.Колекторна, 1.

*4Motion - унікальна система повного приводу з муфтою Холдекс, Tiptronic - автоматична коробка передач з можливістю ручного переключення передач.

PORSCHE
UKRAINE

PORSCHE
LEASING

КОНТРАКТНІ ПАРТНЕРИ:

ЖИТОМІР: СПАД, тел. (0412) 413 979; **ЗАПОРІЖЖЯ:** ІНТЕРКС, тел. (061) 222 8422; **ІВАНО-ФРАНКІВСЬК:** АДЕКС-АД, тел.(0342) 788 080; **КІРОВОГРАД:** АЛАНІК, тел.(052) 232 0777; **КРЕМЕНЧУК:** МРХ, тел.(0536) 78 994; **ЛУГАНСК:** АВТОПРЕМІУМ, тел. (0642) 93 5297; **НИКОЛАЙВ:** АВТОГРАНД-МІКІЛІАВ, тел. (0512) 674 688;

СУМY: СОЛЛІ-ПЛОС, тел.(0542) 628 208; **ТЕРНОПІЛЬ:** ДЖЕРМАН АВТО-ТЕРНОПІЛЬ, тел.(0352) 538 987; **ХЕРСОН:** ЮФ-АВТО, тел.(052) 44 2444; **ЧЕРКАСІ:** МАХАР-АВТО, тел.(047) 265 3478; **ЧЕРНІВЦІ:** КАРПАТИ АВТОЦЕНТР, тел.(0372) 543 888.

ДІЗНАЙТЕСЯ ПРО СПЕЦІАЛЬНІ УМОВИ НА ІНШІ МОДЕЛІ VOLKSWAGEN В ДІЛЕРСЬКІЙ МЕРЕЖІ